

गाउँ वस्तुगत विवरण २०७५

हिमाली गाउँपालिका

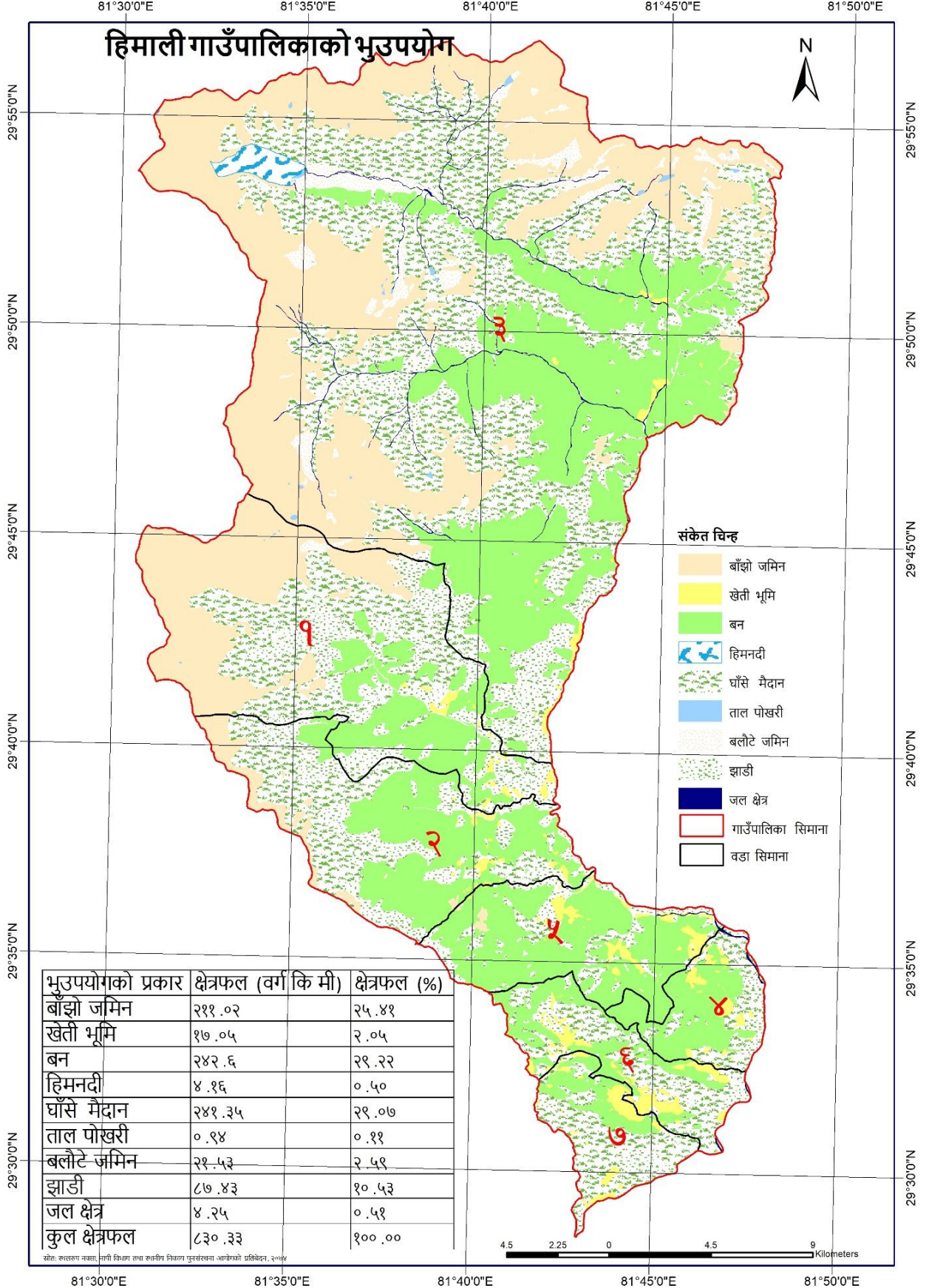
बाजुरा, प्रदेश ७

२०७५ श्रावण

अवस्थिति र वडा विभाजन छुट्टिने नक्सा

भू-उपयोग नक्सा, हिमाली गाउँपालिका

दस्तावेज	गाउँ वस्तुगत विवरण (Village Profile Document)
प्रकाशक	हिमाली गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सर्वाधिकार	प्रकाशकमा
प्राविधिक सहयोग	<p>सामुदायिक विकास कार्यक्रम Community Development Programme (CDP)</p> <p>सम्पर्क ठेगाना: विश्व खाद्य कार्यक्रम (डब्लु एफ पी) पो ब.नं. १०७, चाकुपाट, ललितपुर सम्पर्क : +९७७ ०१-५२६०६०७/५२६०६९३ Website: www.wfp.org</p>
मिति	२०७५ श्रावण
वेबसाइट	http://www.himalimun.gov.np/

हिमाली गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

धुलाचौर, बाजुरा

७ नं. प्रदेश

प्रकाशकीय

स्थानीय सरकारका रूपमा गाउँपालिकाले नेपालको संविधान र तत्सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था बमोजिम सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणमार्फत् जनआकांक्षा सम्बोधनको ऐतिहासिक जिम्मेवारी नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूमा रहेको छ। संघीय शासन व्यवस्थाको रूपमा स्थानीय तह, प्रदेश र संघ माझ समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वको सिद्धान्तका आधारमा शासन संचालनको अपेक्षा गरिए जस्तै स्थानीयस्तरमा पनि राजनीतिक दल, विषयगत निकाय, समुदायमा आधारित संस्था, स्थानीय समुदाय, निजी क्षेत्र र विकास साभेदार तथा गैसससँगको निकटतम सहकार्य र समन्वयबाट अपेक्षित परिवर्तन सुनिश्चित हुने विश्वास गर्न सकिन्छ। स्थानीय सरकार संचालनको बलियो आधार तयार गरी सेवा प्रवाह र विकास निर्माण प्रभावकारी गराउन गाउँपालिकाको समग्र पक्षको क्षेत्रगत तथा खण्डिकृत तथ्यांक खुल्ने गरी वस्तुगत विवरण वा पार्श्वचित्र तयार गर्नु अत्यन्त महत्वपूर्ण कार्य हो। यही कुरालाई नेपाल सरकारले नीतिगत निर्णय र मार्गदर्शनका आधारमा सचेत समेत गराएको छ। गाउँ विकासको विद्यमान स्थितिको विश्लेषण गरी गाउँ विकासको प्रयासलाई दिशानिर्देश गर्न एकीकृत, आवधिक तथा वार्षिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा, योजनाको नतिजामूलक अनुगमन तथा गाउँ विकासका प्रयासहरूको प्रभावको लेखाजोखा गर्न गाउँ वस्तुगत विवरण तयारी तथा अद्यावधिक गर्नु जरुरी रहेको छ।

गाउँपालिकाको समग्र नेतृत्व, विषयगत कार्यलय तथा गाउँ विकासका समग्र सरोकारवालाको सहयोग तथा सहकार्य र सामुदायिक विकास कार्यक्रम/विश्व खाद्य कार्यक्रमको प्राविधिक सहयोगमा हिमाली गाउँपालिकाको गाउँ वस्तुगत विवरण (Village Profile) तयार गरिएको छ। यस वस्तुगत विवरणले यस क्षेत्रको सेवा प्रवाह, नीति निर्माण, आन्तरिक आय वृद्धि तथा विकास प्रकृत्यालाई मार्गदर्शन गर्ने विश्वास लिएको छ। यसका अतिरिक्त, गाउँ विकासका लागि सहकार्य गर्ने अन्य निकाय लगायत गैसस तथा विकास साभेदारका लागि पनि उल्लेखित विवरण महत्वपूर्ण र सहयोगी हुनेछ। यस गाउँपालिकाको विकास र सम्मृद्धिको सपना सबैको एकता, साभा प्रयास र प्रतिबद्धता बाट प्राप्त हुने कुराको पुनः स्मरण गर्न चाहन्छु।

अन्त्यमा, वस्तुस्थिति विवरण तयारीको कार्यमा सहयोग र परामर्श प्रदान गर्ने गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारीहरू, राजनीतिक दल, कर्मचारी र प्राविधिक सहयोग गर्ने सामुदायिक विकास कार्यक्रम/विश्व खाद्य कार्यक्रमका प्राविधिक सहयोगकर्ता सहित सबैको योगदानको उच्च कदर गर्दै धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

धन्यवाद !

.....
अध्यक्ष
गोविन्द बहादुर मल्ल

हिमाली गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

धुलाचौर, बाजुरा

७ नं. प्रदेश

दुई शब्द

नव गठित गाउँपालिका जनताको सबैभन्दा निकटको सरकारका रूपमा स्थानीय शासन संचालन र व्यवस्थापनका लागि नयाँ अनुभवका साथ अगाडि बढिरहेका छ। विद्यमान कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका अतिरिक्त साधन र स्रोतको सीमाभित्र रहेर शासन संचालन र व्यवस्थापन चुनौतीपूर्ण कार्यका रूपमा देखिएको छ। जनताले प्राप्त गर्ने सेवा सुविधालाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाई संघीय प्रणालीको सुदृढीकरण, दीगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्ने दिशामा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी गाउँपालिकामा रहेको छ। स्थानीय तहमा अन्तरनिहित अधिकार तथा अधिकारको बाँडफाँड र कार्यसम्पादन सम्बन्धी विषयलाई विद्यमान कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाले रेखांकन गरेको छ। स्थानीय शासन ऐन संसद्मा विचाराधीन रहेको र प्रदेशस्तरीय संयन्त्र तथा कानून तयार नभइ सकेको हालको अवस्थामा नेपालको संविधान, कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, स्थानीय तहको सेवा संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश २०७४ र स्थानीय शासन ऐन सम्बन्धी विधेयकमा अन्तरनिहित अधिकारको बाँडफाँड र कार्यसम्पादन सम्बन्धी विषय प्रष्ट पाउँदै वस्तुगत विवरण तयारी र अद्यावधिक गर्नुपर्ने कुरालाई महत्वपूर्ण रूपमा उठान गरेको छ। संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले वस्तुगत विवरण तयारी गर्न सचेत गराई यसको ढाँचा समेत उपलब्ध गराएको वर्तमान अवस्थामा समग्र गाउँपालिकाको विकासको अवस्था र वस्तुगत स्थिति भल्किने खण्डीकृत तथ्यांक सहितको क्षेत्रगत विवरण खुल्ने वस्तुगत विवरण तयार गरी अद्यावधिक गर्दै लैजानु आवश्यक छ।

गाउँ वस्तुगत विवरणले नीति, कानून, मापदण्ड र योजना निर्माणका अतिरिक्त कार्यान्वयन र नियमनका लागि आवश्यक सूचना प्रदान गर्नेछ। यस विवरणले गाउँपालिकाको विकासमा समन्वय र सहकार्य गर्ने निकाय तथा विकास साभेदार गैसस, निजी क्षेत्रलाई समेत मार्गदर्शन प्रदान गर्ने अपेक्षा गरेको छ। समय, स्रोत र साधनको सीमितता बावजूद सरोकारवालसँगको छलफल र द्वितीय तथ्यांकको उपयोग गरी तयार गरिएको यस गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको पहिलो प्रयास सफल भएकोमा खुशी व्यक्त गर्न चाहन्छु। पहिलो प्रयास भएका कारणले वस्तुगत विवरणमा हुन सक्ने कमी कमजोरीहरूलाई क्रमशः सुधार र अद्यावधिक गर्दै लगिने छ।

अन्तमा, वस्तुगत विवरण तयारी कार्यमा नेतृत्वदायी भूमिका खेल्ने अध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष लगायत सबै निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी र सबै सरोकारवाला तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने सामुदायिक विकास कार्यक्रम/विश्व खाद्य कार्यक्रमका प्राविधिक सहयोगकर्ता सबैलाई सबैलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु। आगामी दिनमा सबैको साथ र सहयोगले गाउँपालिकाको विकास प्रक्रिया, शासन सञ्चालन र व्यवस्थापन सहज र उत्साहप्रद हुनेछ भन्ने अपेक्षा राखेको छु।

धन्यवाद !

.....
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

गाउँपालिकाको संक्षिप्त भलक

विषय क्षेत्र	विवरण
भौगोलिक तथा प्राकृतिक	भौगोलिक अवस्थिति - २९ डिग्री २८ मिनेट ५० सेकेन्ड उत्तरदेखि २९ डिग्री ५७ मिनेट १० सेकेन्ड उत्तरी अक्षांश र ८१ डिग्री २९ मिनेट ४० सेकेन्ड पूर्वदेखि ८१ डिग्री ४७ मिनेट ४० सेकेन्ड पूर्वी देशान्तर
	क्षेत्रफल - ८३०.३४ वर्गकिलोमिटर
	उचाइ - करिब १२००-६४०० मिटर
	जलवायु - उच्च पहाडी तथा हिमाली
	भू उपयोग (%) - वन : २९.२२ कृषि : २.०५ चरण : २९.०७ जल : ०.५१
	साविकका गाविस - विच्छया, रुगिन र बाँधु
जनसाङ्ख्यिक	जनसंख्या - पुरुष : ५९०७ महिला : ५३४६ जम्मा : ११२५३
	घरपरिवार संख्या - १८९३
	जनघनत्व - ३९ जना प्रति वर्गकिलोमिटर
	लैङ्गिक अनुपात - ११०.०६
	प्रमुख पेशा - कृषि तथा पशुपालन
	उत्पादन (मे.ट.) - खाद्यान्न : १३०३.४ फलफूल : २६ मासु : ७२०७.७० दूध : १५०३९६ लिटर
	प्रमुख पर्यटकीय क्षेत्र - ४ वटा
सामाजिक	शैक्षिक संस्था संख्या - बाल विकास केन्द्र : ३ विद्यालय : २५ क्याम्पस : ०
	साक्षरता दर - महिला : ५५.०७ % पुरुष : ६७ % जम्मा : ६१.०३ %
	स्वास्थ्य संस्था संख्या - अस्पताल : ० प्रास्वाके : ० स्वास्थ्य चौकी : २ सा.स्वा.ई : १
	प्रमुख रोगव्याधि - भ्रूण पखाला,
	बाल कुपोषण दर (%) - २५
	स्वच्छ खानेपानी उपयोग (%) - ९२.०३
	शौचालयको उपयोग (%) - फल्स भएको : ०.४८ साधारण : ९८.३६ नभएको : १.१६
	प्रमुख धार्मिक सम्पदा - ३ वटा
	सडक (किमी) - कालोपत्रे : ० ग्राभेल : ० कच्ची : १४
भौतिक	खाना पकाउने ऊर्जा उपयोग (%) - दाउरा : ९९.२१ गोबर ग्याँस : ०.०० एलपिजी ग्याँस : ०.४८
	वत्ती बाल्न ऊर्जा उपयोग (%) - बिजुली : ५५.४३ मट्टितेल : ०.९२ सोलार : ४२.५५
	मोबाइल सेवामा पहुँचको अवस्था (%) : ७०.३२
	घरको प्रकार (%) : जगको आधारमा: माटो/दुङ्गा: ९९.१० सिमेन्ट: ०.५८ फ्रेम स्ट्रक्चर: ०.०० लोड वेयरिङ्ग: ०.०५ काठको खम्बा: ०.०५
	छानोको आधारमा: फुस/खर: ७.०३ जस्ता/च्यादर: १.४८ टालय/दुङ्गा: ४२.४२ आरसीसी ढलान: ०.२६ काठ: ०.९५ माटो: ४७.८६
वातावरण र विपद्	वन क्षेत्र : ७७६० हेक्टर
	महत्वपूर्ण जैविक सम्पदा : रातो पण्डा, कस्तुरी, भारल, रतुवा, चितुवा, भालु, घोरल, बँदेल, डाँफे, मुनाल, कालिज, लौठे सल्लो, पाखनवेद, हातेजडी, सतुवा, पाँचऔले, अतिस, टिमुर र बाज, गुराँस, सल्लो, उत्तीस, देवदार
संस्थागत	मुख्य विपद् र क्षति : विपद्: आगलागी, बाढी पहीरो क्षति: १९,६०,५००/-
	गाउँ/नगरपालिका कार्यालय - स्थान : धुलाचौर सम्पर्क नं. :
	वडा संख्या : ७
	क्रियाशिल अ/गैसस वा कार्यक्रम : १

विषय सूची

परिच्छेद १: परिचय.....	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ उद्देश्य	२
१.३ कानूनी तथा नीतिगत आधारहरू	२
१.४ तयारीका चरण	२
१.४.१ सम्झौता तथा सहमति निर्माण	२
१.४.२ गाउँस्तरीय अभिमुखीकरण	३
१.४.३ तथ्यांक संकलन	३
१.४.४ तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण	३
१.४.५ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयारी	३
१.४.६ वस्तुगत विवरण सुझाव संकलन	४
१.४.७ गाउँ वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी	४
१.५ सीमा	४
परिच्छेद २: गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था	५
२.१ भौगोलिक अवस्थिति	५
२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण	५
२.३ राजनीतिक अवस्थिति	५
२.४ धरातलीय अवस्था	६
२.५ प्राकृतिक सम्पदा र भूउपयोग	६
२.६ साँस्कृतिक उत्कृष्टता	७
२.७ विकासका संभावनाहरू	७
२.८ मानव विकास सूचकाङ्क, औसत आयु र गरिबी	८
परिच्छेद ३: जनसंख्याको अवस्था	९
३.१ जनसंख्या वितरणको अवस्था	९
३.२ जनघनत्वको अवस्था	९
३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	११
३.६ जातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण	११
३.७ लिङ्ग अनुसार घरमूलीको विवरण	११
३.८ अपागताको आधारमा जनसंख्या	१२
३.९ बसोबासको अवस्थासम्बन्धी विवरण	१२
३.१० वैवाहिक स्थिति	१३
३.११ व्यक्तिगत घटना विवरण (२०७४ चैत्र मसान्तसम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार)	१३
परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था	१४
४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण	१४
४.१.१ मुख्य पेशासम्बन्धी विवरण	१४
४.१.२ सार्वजनिक जग्गाको विवरण	१४
४.१.३ प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण	१५
४.२ कृषि तथा पशु विकास	१५
४.२.१ सिंचाई सुविधाको उपलब्धता	१५
४.२.२ कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण	१५
४.२.३ अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र विक्री सम्बन्धी विवरण	१६
४.२.४ फलफूल, तरकारी, नगदेबाली र मह उत्पादन सम्बन्धी विवरण	१६
४.२.५ पशुपालन तथा दूधजन्य उत्पादनको अवस्था	१७

४.२.६ मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था	१७
४.२.७ पशुपंक्षीजन्य उत्पादन विक्रीका आधारमा घरपरिवार	१८
४.२.८ कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था	१८
४.२.९ कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन	१९
४.२.१० कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा	१९
४.२.११ पशुपन्थीमा लाग्ने रोग तथा कीरा	१९
४.२.१२ कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण	२०
४.२.१३ घट्ट, मिल र संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण	२०
४.२.१४ वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण	२१
४.२.१५ व्यापार र व्यवसायसम्बन्धी विवरण	२१
४.२.१६ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण	२१
४.२.१७ आयात तथा निर्यातको अवस्था	२२
४.२.१८ खनिज तथा खानी सम्बन्धी विवरण	२२
४.३ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम	२३
४.३.१ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण	२३
४.३.२ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण	२३
४.३.३ बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण	२३
४.५ वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण	२४
४.५ वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण	२४
परिच्छेद ५: सामाजिक अवस्था	२६
५.१ शैक्षिक तथा मानव संसाधन विकास	२६
५.१.१ हालको साक्षरताको अवस्था	२६
५.१.२ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	२६
५.१.३ शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण	२७
५.१.४ विद्यालयको भौतिक अवस्था	२७
५.१.५ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राको तहगत विवरण	२८
५.१.६ शिक्षक विवरण	२९
५.१.७ शैक्षिक उपलब्धि दर सम्बन्धी विवरण	३०
५.१.८ आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	३१
५.१.९ छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण	३२
५.१.१० शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विवरण	३२
५.१.११ बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण	३३
५.१.१२ छात्रवृत्ति तथा लक्ष्यित सुविधाको विवरण	३४
५.१.१३ सामुदायिक बाल विकास केन्द्रसम्बन्धी विवरण	३५
५.१.१४ सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३५
५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण	३५
५.२.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	३६
५.२.२ उपलब्ध स्वास्थ्य सेवाहरू	३६
५.२.३ स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण	३६
५.२.४ प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको अवस्था	३७
५.२.५ खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण	३७
५.२.६ सुरक्षित मातृत्वसम्बन्धी विवरण	३८
५.२.७ मातृ शिशु सुरक्षा र परिवार नियोजनको अवस्था	३८
५.२.८ गाउँपालिकाभित्र देखा परेका प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचारसम्बन्धी विवरण	३९
५.२.९ मृत्यु हुने कारणसम्बन्धी विवरण	३९
५.२.१० परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था	४०
५.२.११ जीवन विमा सम्बन्धी विवरण	४०
५.३ सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था	४०
५.४ खानेपानी तथा सरसफाइ	४१

५.४.१ खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार	४१
५.४.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था	४१
५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन	४२
५.५.१ सामुदायिक बाल क्लबसम्बन्धी विवरण	४२
५.५.२ युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालन विवरण	४२
५.५.३ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण	४२
५.६ कला, भाषा तथा संस्कृति	४३
५.६.१ स्थानीय चाडपर्व जात्रा र मेला	४३
५.६.२ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण	४३
५.७ छाउप्रथाको अभ्यास	४३
५.७.१ छुई हुने र छाउ गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण	४३
५.७.२ छाउ गोठको प्रकार र अभ्यास सम्बन्धी विवरण	४४
५.७.३ घरको कोठा संख्या अनुसार छाउ गोठमा बस्ने महिला	४४
परिच्छेद ६: वन तथा वातावरणीय स्थिति	४६
६.१ वन क्षेत्रको अवस्था	४६
६.१.१ जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण	४६
६.१.२ वनजन्य उत्पादन विवरण	४७
६.२ जडीबुटीको विवरण	४७
६.३ चरन क्षेत्र	४७
६.४ विपद् जोखिम तथा व्यवस्थाप	४८
६.४.१ विपद्को प्रभाव	४८
६.४.२ जोखिमयुक्त (संवेदनशील) स्थानमा बसोवास गरेका परिवार विवरण	४८
६.४.३ विपद्बाट मानवीय क्षति	४९
६.४.४ विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको सम	४९
६.४.५ विपद्को असरसम्बन्धी विवरण	४९
६.४.६ विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधा	५०
६.५ जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्र र उपयोगको स्थिति	५०
६.६ भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण	५१
परिच्छेद ७: भौतिक विकासको अवस्था	५२
७.१ यातायात पूर्वाधार	५२
७.१.१ सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था	५२
७.१.२ पैदल मार्ग	५२
७.१.३ पुल तथा पुलेसा	५२
७.२ विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	५३
७.२.१ इन्धन उपयोग सम्बन्धी विवरण (खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार)	५३
७.२.२ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार	५३
७.२.३ जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण	५४
७.३ सञ्चार तथा प्रविधि	५४
७.३.१ आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण	५४
७.४ आवास तथा भवन	५५
७.४.१ घरको जगको आधारमा घरपरिवार	५५
७.४.२ छानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार	५५
७.४.३ आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार	५६
७.४.४ घर संख्याका आधारमा घरपरिवार	५६
७.४.५ उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार	५७
७.५ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन	५७
७.६ सरकारी भवन	५७
७.७ हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेसनसम्बन्धी विवरण	५८
परिच्छेद ८: संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति	५९

८.१ संगठनात्मक तथा मानव संशाधनको अवस्था	५९
८.१.१ गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू	५९
८.१.२ गाउँपालिका/नगरपालिका आय-व्यय विवरण	५९
८.२ संघ/संस्था सम्बन्धी विवरण	६२
८.२.१ आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण	६२
८.२.३ नागरिक सचेतना केन्द्र र टोल विकास संस्थाको विवरण	६२
८.२.४ वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्थासम्बन्धी विवरण	६३
८.२.५ गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण	६३
अनुसूची १: वस्तुगत विवरण तथ्यांक संकलन फारामहरू	६४
अनुसूची १ (क): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्वेक्षण फाराम	६४
अनुसूची १ (ख): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्वेक्षण फाराम	८७
सन्दर्भ सामाग्री	९२

तालिका सूची

तालिका १ : वडागत क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरणमा	५
तालिका २ : भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण	६
तालिका ३ : गाउँपालिकाका सम्भावनाहरू	७
तालिका ४: जनसंख्या वितरणको अवस्था	९
तालिका ५: जनघनत्वको अवस्था	९
तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
तालिका ७: मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
तालिका ८: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	११
तालिका ९: जातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण	११
तालिका १०: लिङ्ग अनुसार घरमूलीको विवरण	१२
तालिका ११: अपांगताको आधारमा जनसंख्या	१२
तालिका १२: बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण	१२
तालिका १३: वैवाहिक स्थिति	१३
तालिका १४: व्यक्तिगत घटना विवरण	१३
तालिका १५: मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण	१४
तालिका १६: सार्वजनिक जग्गाको विवरण	१४
तालिका १७: प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण	१५
तालिका १८ सिंचाई सुविधाको उपलब्धता	१५
तालिका १९: कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण	१६
तालिका २०: अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र विक्री सम्बन्धी विवरण	१६
तालिका २१: फलफूल, तरकारी, नगदेवाली र मह उत्पादन सम्बन्धी विवरण	१७
तालिका २२: पशुपालन तथा दूधजन्य उत्पादनको अवस्था	१७
तालिका २३: मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था	१७
तालिका २४: पशुपक्षीजन्य उत्पादन विक्रीका आधारमा घरपरिवार	१८
तालिका २५: कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था	१८
तालिका २६: कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन	१९
तालिका २७: कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा	१९
तालिका २८: पशुपन्छीमा लाग्ने रोग तथा कीरा	१९
तालिका २९: कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण	२०
तालिका ३०: घट्ट, मिल र संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण	२०
तालिका ३१: वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण	२१
तालिका ३२: व्यापार तथा व्यवसायसम्बन्धी विवरण	२१
तालिका ३३: पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण	२२
तालिका ३४: आयात तथा निर्यातको अवस्था	२२
तालिका ३५: खनिज तथा खानी सम्बन्धी विवरण	२२
तालिका ३६: व्यवसायी सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण	२३
तालिका ३७: व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण	२३
तालिका ३८: बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण	२४

तालिका ३९: वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण	२४
तालिका ४०: वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण	२४
तालिका ४१ : हालको साक्षरताको अवस्था.....	२६
तालिका ४२: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	२६
तालिका ४३: शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण	२७
तालिका ४४: विद्यालयको भौतिक अवस्था	२७
तालिका ४५: विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण	२८
तालिका ४६: शिक्षक विवरण.....	२९
तालिका ४७: शैक्षिक उपलब्धि दर सम्बन्धी विवरण	३०
तालिका ४८: आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	३१
तालिका ४९: छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण	३२
तालिका ५०: शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विवरण	३२
तालिका ५१: बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण	३३
तालिका ५२: छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण	३४
तालिका ५३: सामुदायिक बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३५
तालिका ५४: बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण	३५
तालिका ५५: स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	३६
तालिका ५६: उपलब्ध सेवा सम्बन्धी विवरण.....	३६
तालिका ५७: स्वास्थ्य जनशक्ति सम्बन्धी विवरण	३६
तालिका ५८: प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको सम्बन्धी विवरण	३७
तालिका ५९: खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण.....	३७
तालिका ६०: सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण.....	३८
तालिका ६१: सुरक्षित मातृत्व तथा परिवार नियोजनसम्बन्धी विवरण	३८
तालिका ६२: प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरण	३९
तालिका ६३: मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण.....	३९
तालिका ६४: परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था	४०
तालिका ६५: जीवन बिमा सम्बन्धी विवरण.....	४०
तालिका ६६: सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था.....	४०
तालिका ६७: खोपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार	४१
तालिका ६८: शौचालय प्रयोगको अवस्था	४१
तालिका ६९: बाल क्लब सम्बन्धी विवरण	४२
तालिका ७०: युवा सिर्जनशीलता, उच्चमशीलता र परिचालन विवरण	४२
तालिका ७१: स्थानीय चाडपर्व सम्बन्धी विवरण	४३
तालिका ७२: धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण	४३
तालिका ७३: छुई हुने र छाउ गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण	४३
तालिका ७४: छाउ गोठको प्रकार र अभ्यास सम्बन्धी विवरण	४४
तालिका ७५: घरको कोठा संख्याका अनुसार छाउ गोठमा बस्ने महिला	४४
तालिका ७६: वन क्षेत्रको अवस्था	४६

तालिका ७७: जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण	४७
तालिका ७८: जडीबुटीको विवरण.....	४७
तालिका ७९: चरन क्षेत्र	४७
तालिका ८०: विपद्को प्रभाव	४८
तालिका ८१: जोखिमयुक्त (संवेदनशील) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण	४८
तालिका ८२: विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको समय	४९
तालिका ८३: विपद्को असर सम्बन्धी विवरण.....	४९
तालिका ८४: विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार	५०
तालिका ८५: जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्र र उपयोगको स्थिति	५०
तालिका ८६: भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण	५१
तालिका ८७: सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था	५२
तालिका ८८: पैदल मार्ग	५२
तालिका ८९: पुल तथा पुलेसा	५३
तालिका ९०: इन्धन उपयोग सम्बन्धी विवरण	५३
तालिका ९१: बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार	५४
तालिका ९२: जलविद्युत, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण	५४
तालिका ९३: आधुनिक सुविधामा पहुँचसम्बन्धी विवरण.....	५४
तालिका ९४: घरको जगको आधारमा घरपरिवार.....	५५
तालिका ९५: छानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार.....	५५
तालिका ९६: आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार	५६
तालिका ९७: घर संख्याका आधारमा घरपरिवार.....	५६
तालिका ९८: उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार.....	५७
तालिका ९९: सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन	५७
तालिका १००: सरकारी भवन.....	५७
तालिका १०१: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेसन सम्बन्धी विवरण	५८
तालिका १०२: गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू	५९
तालिका १०३: गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू	६०
तालिका १०४: गाउँसभा पदाधिकारीको विवरण	६१
तालिका १०५: आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण.....	६२
तालिका १०६: नागरिक सचेतना केन्द्र र टोल विकास संस्थाको विवरण.....	६२
तालिका १०७: वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण	६३
तालिका १०८: गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण	६३

परिच्छेद १: परिचय

हिमाली गाउँपालिकाले संवैधानिक व्यवस्था तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले तोकेको जिम्मेवारी बमोजिम गाउँपालिकाको समग्र अवस्थालाई यथार्थ रूपमा प्रस्तुत गर्न गाउँ वस्तुगत विवरणको तयारी सुरु गरेको छ । वस्तुगत विवरणले गाउँपालिका वा नगरपालिकाको जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्थालगायत गाउँपालिका वा नगरपालिकाको राजश्व तथा आयव्यय सम्बन्धी विवरणलाई व्यवस्थित र सिलसिलेवार रूपमा दर्शाउँछ । नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको वस्तुगत विवरणको स्तरीय ढाँचा बमोजिम तयार हुने यस वस्तुगत विवरण तयारीको पृष्ठभूमि, उद्देश्य, नीतिगत तथा कानुनी आधार, तयारी विधि तथा प्रक्रिया र सीमालाई यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ ।

१.१ पृष्ठभूमि

वर्तमान संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थामा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको मूल संरचना रहने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ । नेपालको संविधानले स्थानीय तह अन्तरगत गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्ला समन्वय समिति रहने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय तहमा कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिकाको व्यवस्था हुने स्थानीय सरकारको परिकल्पना गरिएको छ । दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पूरा गर्न तीनवटै तहको भूमिकालाई संवैधानिक रूपमा स्पष्ट पारेको छ । स्थानीय तहमा स्थानीय सरकारको रूपमा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले जनताको सबैभन्दा नजिक रहेर शासन सञ्चालन गर्दछ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने कुरालाई समेत संविधानले स्पष्ट गरेको छ । नेपाल सरकारले स्थानीय सरकार सञ्चालनलाई सहज र प्रभावकारी तुल्याउन संघीय कानूनका रूपमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ जारी गरिसकेको छ । ऐनले गाउँपालिका र नगरपालिकाले स्थानीय सरकारका रूपमा गर्नुपर्ने कार्यहरूलाई स्पष्ट रूपमा प्रस्तुत गरेको छ । तीनवटै तहको निर्वाचन सम्पन्न भई निर्वाचित पदाधिकारीको नेतृत्वमा शासन सञ्चालनको अभ्यास सुरुवात भइसकेको वर्तमान सन्दर्भमा स्थानीय तहको सुदृढीकरण गर्न नीतिगत तथा व्यवहारिक अभ्यासहरू अगाडि बढीरहेका छन् ।

स्थानीय स्वायत्तता र विकेन्द्रीकरणको आधारमा शासन व्यवस्थामा समानुपातिक सिद्धान्तलाई आत्मसात् गर्दै लोकतान्त्रिक अधिकारको उपभोग गर्न पाउने अवस्था सुनिश्चित गर्न स्थानीय तहमा स्थानीय सरकारका रूपमा गाउँपालिका वा नगरपालिका मूल रूपमा जिम्मेवार रहेका छन् । स्थानीय शासनमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्व कायम गर्दै सेवा प्रवाहमा प्रभावकारितासँगै विकास प्रकृतिलाई द्रुततर तुल्याई जनअपेक्षाको सम्बोधन गर्ने ऐतिहासिक जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको काँधमा आएको छ । सुशासन, विकास र समृद्धिको ऐतिहासिक दायित्व पूरा गर्न संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय तहका क्रियाकलापहरूबीच आपसी तादाम्यता कायम गरी स्थानीय तहका गतिविधिहरूलाई नियमबद्ध, अनुशासित र पारदर्शी बनाउन अर्थपूर्ण पहल हुन जरुरी छ । नवीनतम परिवेश, स्रोत/साधनको कमी तथा जनशक्तिको सीमितता र परिपक्वतातर्फ अग्रसर संरचनाका बावजुद जनआकांक्षाको व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारले यथार्थपरक तथ्याङ्कको उपयोग पूर्वशर्तको रूपमा रहेको छ ।

नेपालमा सातौँ आवधिक योजनादेखि नै स्थानीय निकायमा विकासका संभावना र स्रोतको आवश्यक सूचना हासिल गर्न आर्थिक, सामाजिक र भौगोलिक क्षेत्र समेटिएको वस्तुगत विवरण तयारीको अभ्यास सुरु भएको थियो । वर्तमान संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को प्रावधानले खण्डित र क्षेत्रगत सूचना सहितको गाउँ वा नगर वस्तुगत विवरणको तयारी स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी मात्र नभई व्यवहारिक आवश्यकताले समेत अपरिहार्य तुल्याएको छ । विगत वर्ष नै नेपाल सरकारले सबै स्थानीय सरकारलाई यथासक्य छिटो वस्तुगत विवरण तयार गर्न पत्राचार समेत गरिसकेको छ । हिमाली गाउँपालिकाको नेतृत्वमा यसरी तयार हुने वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह, आन्तरिक स्रोत परिचालन तथा योजनाबद्ध विकासमा भरपुर मद्दत गर्ने विश्वास गरिएको छ ।

१.२ उद्देश्य

हिमाली गाउँपालिकाको विकासका संभावना र स्रोतको सम्बन्धमा आवश्यक सूचना हासिल गर्न यस क्षेत्रको समग्र स्थिति भल्किने वस्तुगत विवरण तयार गर्नु प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । यसका विशिष्ट उद्देश्य देहायअनुसार रहेका छन् ।

- गाउँको जनसांख्यिक, भू-जैविक, भौतिक, मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, वातावरण र संस्थागत क्षेत्रको विषयगत एवम् वस्तुगत स्थिति चित्रण हुने गरी वस्तुगत विश्लेषण विवरण तयार गर्ने,
- गाउँपालिका, विषयगत कार्यालय, संघ/संस्थाको विवरण, अध्ययन, सर्वेक्षण तथा प्रगति प्रतिवेदनबाट प्राप्त द्वितीय तथ्याङ्क एकमुष्ट विश्लेषण गरी विषयगत रूपमा गाउँको एकीकृत वस्तुगत विवरण तयार गर्ने,
- गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह, कर निर्धारण र विकास निर्माण कार्यका लागि आवश्यक वस्तुगत तथा विषयगत सूचना उपलब्ध गराउने र
- गाउँपालिकाको वार्षिक, एकीकृत, रणनीतिक योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि विषयगत र खण्डीकृत सूचना विवरण उपलब्ध गराउने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू

गाउँ वस्तुगत विवरण तयारीका लागि नेपालको संविधानसहित अन्य कानुनी तथा नीतिगत दस्तावेजमा रहेका आधारहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

क. नेपालको संविधान: नेपालको संविधानअनुसार स्थानीय तहको अधिकार अनसूची ८ को क्रम संख्या नम्बर ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरिएको छ ।

ख. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४: स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११ को उपदफा २ को खण्ड (ड) मा जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कुल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मावन विकास तथा लैंगिक सशक्तिकरण सूचकांक, राजश्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क सङ्कलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविध्युक्त र राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्वचित्र तथा स्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखन गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख छ ।

ग. स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४: दिग्दर्शनमा “गाउँपालिका वा नगरपालिकाले वार्षिक योजना र बजेट तर्जुमा गर्नुपूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण तयार वा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । अद्यावधिक वस्तुगत विवरण आफ्नो वेबसाइट मार्फत् सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ” भनी प्रष्ट रूपमा उल्लेख गरिएको छ ।

१.४ तयारीका चरण

नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको गाउँ वस्तुगत विवरण ढाँचा, विगतका सिकाइ, सम्बन्धित विज्ञका सुझाव र गाउँपालिकासँगको सहमतिअनुसार वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । वस्तुगत विवरण तयारीका चरणहरू देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

१.४.१ सम्झौता तथा सहमति निर्माण

गाउँ वस्तुगत विवरण तयारीका क्रममा विद्यमान कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था बमोजिम गाउँपालिका र सामुदायिक विकास कार्यक्रम अन्तरगत विश्व खाद्य कार्यक्रमले गाउँपालिकाको नेतृत्वमा तयार हुने गाउँ वस्तुगत

विवरण तयारीमा क्रममा सम्पन्न हुने गतिविधिमा व्यवस्थापकीय तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने गरी २०७५ वैशाख १९ गते सम्झौता र सहमति निर्माण गरियो ।

१.४.२ गाउँस्तरीय अभिमुखीकरण

गाउँपालिकाको आयोजनामा गाउँ वस्तुगत विवरण तयारीका सरोकारवालाबीच वस्तुगत विवरण तयारीका विविध पक्षका सम्बन्धमा २०७५ वैशाख २१ गते गाउँस्तरीय अभिमुखीकरण कार्यक्रमको आयोजना गरियो । अभिमुखीकरण कार्यक्रममा गाउँ वस्तुगत विवरणको आवश्यकता, कानुनी तथा नीतिगत आधार, ढाँचा, तथ्याङ्कको स्रोत, संकलन औजार, विषय क्षेत्र, र तर्जुमा प्रक्रियाबारे अन्तरक्रियामूलक छलफल गरी समान बुझाइ र सहमति निर्माण गरियो । वस्तुगत विवरण तयारीका क्रममा उपस्थित सरोकारवालाको जिम्मेवारी र भूमिकाको सम्बन्धमा पनि समझदारी र साझा बुझाइ विकास गरियो ।

१.४.३ तथ्यांक संकलन

वस्तुगत विवरण तयारीका लागि प्राथमिक र द्वितीय स्रोतबाट तथ्यांक संकलन गरिएको छ । प्राथमिक तथ्यांक संकलनका लागि घरधुरी सर्वेक्षण फाराम र सहभागितामूलक तथ्यांक संकलन फाराम प्रयोग गरिएको थियो । द्वितीय स्रोतबाट तथ्यांक संकलनका लागि संस्थागत सर्वेक्षण फाराम उपयोग गरियो । तथ्यांक संकलनका लागि उपयोग गरिएका फाराम अनुसूची १ अन्तर्गत घरपरिवार सर्वेक्षण फाराम **अनुसूची १ (ख)** र सहभागितामूलक तथ्यांक संकलन फाराम **अनुसूची १ (क)** मा प्रस्तुत गरिएको छ । संस्थागत तथ्याङ्कको प्रमुख स्रोतहरूमा गाउँपालिका, विषयगत कार्यालय, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, विद्यालय, राष्ट्रिय योजना आयोग जस्ता निकाय तथा संस्था र यस्ता संस्थाबाट प्रकाशित प्रतिवेदन र अन्य उपयोगी दस्तावेजहरू रहेका छन् । तथ्यांक संकलनका क्रममा विषय क्षेत्र अनुसार छुट्याउने र यथाशक्य बढागत तथा सामाजिक रूपमा खण्डीकृत हुने गरी संकलन गरियो ।

१.४.४ तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण

प्राप्त तथ्याङ्कलाई तथ्याङ्कशास्त्रीय विधिद्वारा विश्लेषण गरिएको थियो । विश्लेषित तथ्याङ्कलाई क्षेत्रगत र खण्डीकृत रूपमा गाउँ वस्तुगत विवरणमा प्रस्तुत गरियो । यस क्रममा उपलब्ध तथ्याङ्कलाई सम्भव भएसम्म बढागत रूपमा विवरण खुल्ने गरी प्रस्तुत गरिएको छ । त्यसैगरी केन्द्रीय तथ्यांक विभागको साविक गाविसको तथ्यांकलाई हालको बढागत मानसँग मेल खाने गरी प्रस्तुत गरिएको छ । जिल्लागत रूपमा मात्र प्रतिवेदन वा अभिलेखबाट प्राप्त तथ्यांकलाई गाउँपालिकाको प्रतिनिधित्व हुने वा सामान्यीकरण गर्न मिल्ने हदसम्म सोही अनुसार हुनेगरी उल्लेख गरिएको छ । प्राप्त तथ्याङ्कलाई सूचनाको आवश्यकता अनुसार तथ्याङ्कशास्त्रीय विधि अनुसार Database management तथा IT विज्ञहरूद्वारा विश्लेषण गरियो । यसलाई <https://afp.robuststaging.biz> मा Log in गरी हेर्न सकिने बनाइएको छ ।

१.४.५ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयारी

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट जारी गाउँ वस्तुगत विवरणको परिमार्जित ढाँचा, विगतका अभ्यास तथा गाउँपालिकासँगको छलफलबाट सहमति भए बमोजिम गाउँ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा तयार गरियो । यसरी तयार गरिएको गाउँ वस्तुगत विवरणको मस्यौदालाई गाउँपालिकास्तरीय सुझाव राय सुझाव संकलन गरियो । सरोकारवालाबाट प्राप्त राय सुझाव समावेश गरी गाउँ वस्तुगत विवरणको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.४.६ वस्तुगत विवरण सुभावा संकलन

स्वीकृत ढाँचा बमोजिम तयार गरिएको गाउँ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा माथि सुभावा संकलन गर्ने उद्देश्यले वस्तुगत विवरण सुभावा संकलन कार्यशालाको आयोजना गरीयो । कार्यशालामा विषयगत रुपमा मस्यौदा प्रस्तुत गरी सुभावा संकलन गरिएको थियो । यसरी तयार भएको मस्यौदालाई जिल्ला समन्वय समिति, सबै विषयगत शाखा र वडा कार्यालयमा उपलब्ध गराई सुभावा संकलन गरियो । कार्यशालाबाट आएका सुभावाका अतिरिक्त जिल्ला समन्वय समिति, विषयगत शाखा र वडा कार्यालयबाट प्राप्त सुभावाहरूलाई शीर्षकगत रुपमा संकलन गरियो ।

१.४.७ गाउँ वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

गाउँ वस्तुगत विवरणको मस्यौदा माथि छलफल कार्यशालाबाट आएका राय सुभावाहरू सहित विषयगत शाखा, जिसस, वडा कार्यालय र सरोकारवाला सबैबाट प्राप्त राय सुभावालाई समावेश गरी गाउँ वस्तुगत विवरणको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरियो ।

१.५ सीमा

गाउँ वस्तुगत विवरणलाई नेपाल सरकारद्वारा स्वीकृत ढाँचा, सरोकारवालाका सहित विज्ञहरूका सुभावा तथा विगतका सफल अनुभवमा आधारित रही तयार गरिएको छ । विवरणलाई यथाशक्य बढी सूचना समाविष्ट हुने गरी तयारी गर्ने अभ्यास भएता पनि तथ्यांक संकलन कार्यमा पर्याप्त र तथ्यपरक सूचना हासिल गर्न लामो समय लाग्ने र सूचनादाताको तत्परता तथा सूचनाको परिवर्तनशीलता जस्ता केही प्रतिकूलताका कारण केही अप्ठ्याराहरू सामना गर्नुपर्थ्यो । प्रस्तुत तथ्यांकलाई संभव भएसम्म वडागत हिसाबले सामाजिक रुपमा खण्डीकृत र विषयगत रुपमा एकीकृत गर्ने प्रयास गरिएको छ । नवगठित गाउँपालिकामा सीमित कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका आधारमा तयार गरिएको गाउँ वस्तुगत विवरण यस गाउँपालिकाको पहिलो प्रयास भएकोले दस्तावेजमा रहेका कमीलाई आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।

परिच्छेद २: गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था

हिमाली गाउँपालिका प्रदेश नम्बर ७ अन्तरगत बाजुरा जिल्लामा अवस्थित उच्च पहाडी विशेषता बोकेको गाउँपालिका हो । नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनले सबैभन्दा कम मानवीय विकासको अवस्था रहेको बाजुरा जिल्लाको पनि दुर्गम क्षेत्रको रूपमा यस गाउँपालिका पर्दछ । यो गाउँपालिका साविक विच्छा, रुगिन र बाँधु गाविस मिलेर बनेको छ । यस परिच्छेदमा यस क्षेत्रको भौगोलिक अवस्थिति, ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण, राजनीतिक अवस्थिति, प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता, विकास संभावनाहरूलाई देहाय बमोजिमका शीर्षकहरूमा व्याख्या गरिएको छ ।

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

बाजुरा जिल्लाको जिल्ला सदरमुकाम मार्तडीबाट करिब ७५ किमि टाढा उत्तर-पूर्वी दिशामा रहेको यस हिमाली गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ८३०.३४ वर्ग किमि रहेको छ । समुन्द्री सतहदेखि करिब १२०० मिटरदेखि ६४०० मिटरसम्मको उचाइमा रहेको छ । गाउँपालिका भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले हेर्दा २९ डिग्री २८ मिनेट ५० सेकेन्ड उत्तरदेखि २९ डिग्री ५७ मिनेट १० सेकेन्ड उत्तरी अक्षांश र ८१ डिग्री २९ मिनेट ४० सेकेन्ड पूर्वदेखि ८१ डिग्री ४७ मिनेट ४० सेकेन्ड पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । यस गाउँपालिकाको सिमाना पूर्वमा मुगु जिल्ला, पश्चिममा बझाङ्ग जिल्ला, उत्तरमा हुम्ला जिल्ला र दक्षिणमा बुढीनन्दा नगरपालिका रहेको छ । गाउँपालिकाको वडागत क्षेत्रफल देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: वडागत क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरणमा

वडा नं.	समावेश गाविसहरू	क्षेत्रफल (वकिमी)	प्रतिशत
१	विच्छया वडा नं. ४ देखि ६ सम्म	१३०.४८	१५.७१
२	विच्छया वडा नं. ७ देखि ९ सम्म	८०.०८	९.६४
३	विच्छया वडा नं. १ देखि ३ सम्म	४८६.८५	५८.६३
४	रुगिन वडा नं. १ देखि ४ सम्म	२४.६३	२.९७
५	रुगिन वडा नं. ५ देखि ९ सम्म	४९.७३	५.९९
६	बाँधु वडा नं. १ देखि ५ सम्म	३२.७५	३.९४
७	बाँधु वडा नं. ६ र ७	२५.८२	३.११
जम्मा		८३०.३४	१००

स्रोत: संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, २०७५

२.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामकरण

हिमाली गाउँपालिका नामकरणको सन्दर्भमा यस गाउँपालिकाको विच्छया क्षेत्रको केही भूभाग हिमाली क्षेत्रमा समेत पर्ने हुनाले हिमाली गाउँपालिकाको रूपमा नामकरण भएको देखिन्छ । यस गाउँपालिका साविकको विच्छया, रुगिन र बाँधु (१-७ सम्म) गाविसलाई मिसाएर वि.सं. २०७३ मा गठन भएको छ ।

२.३ राजनीतिक अवस्थिति

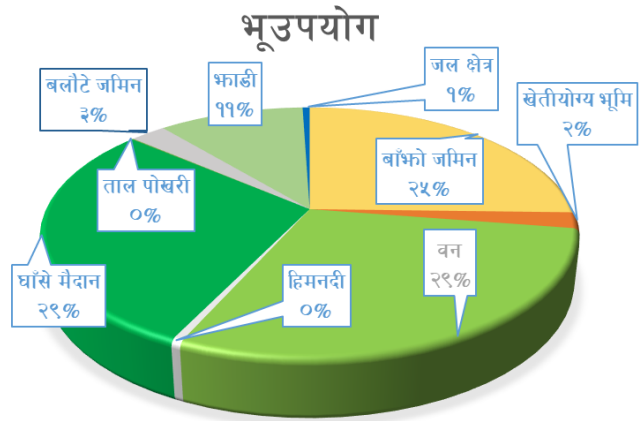
बाजुरा जिल्ला सदरमुकामदेखि करिब ७५ किमि टाढा उत्तरी भेगमा रहेको हिमाली गाउँपालिका प्रदेश नं. ७ अन्तरगत पर्दछ । यस गाउँपालिकालाई ७ वडा वडाहरूमा विभाजन गरिएको छ । बाजुरा जिल्लामा विद्यमान ४ नगरपालिका र ५ गाउँपालिका गरी ९ स्थानीय तहमध्ये यस गाउँपालिका पनि एक हो । गाउँपालिकाको केन्द्र साविक बाधु गाविसको धुलाचौरमा रहेको छ । बाजुरा जिल्लामा प्रतिनिधि सभा सदस्यका निर्वाचनका लागि एक वटा निर्वाचन क्षेत्र रहेको छ ।

२.४ धरातलीय अवस्था

हिमाली गाउँपालिकाको धरातलीय दृष्टिले विविधतापूर्ण रहेको छ। उच्च पर्वतीय क्षेत्र अन्तरगतका हिमाली क्षेत्र, अग्ला पहाड, नदी तटीय समथर भूमि र उच्च तथा मध्यम भुकावका पहाडहरू रहेका छन्। उच्च पहाडका माथिल्लो क्षेत्रमा कडा चट्टानी पहाड रहेको छ। अधिकांश क्षेत्र उच्च पर्वतीय श्रृंखला रहेका यस क्षेत्रमा भूक्षय एक प्रमुख प्रकोपको रूपमा रहने गरेको छ। हुम्ला कर्णाली नदी तटीय क्षेत्रको समशीतोष्ण हावापानी र उच्च पर्वतीय क्षेत्रदेखि हिमाली क्षेत्रको ठण्डा हावापानी समेत यस गाउँपालिकामा पर्दछ।

२.५ प्राकृतिक सम्पदा र भूउपयोग

नदीनाला, वन, सुक्खा भिराला चट्टानी पाखा, चरण क्षेत्र, नदी तटीय एवं उच्च पहाडका काखमा रहेको सीमित खेतीयोग्य जमिन यस क्षेत्रका प्राकृतिक सम्पदाहरू हुन्। मुख्य नदीका रूपमा कर्णाली रहेको छ भने अन्य स्थानीय खोलानालाहरू कुवाडी खोला, विच्छया खोला, सिउरेनी खोला, सिम पानी खोला, तिरतिर खोला, नाती खोला, सिरसिरे खोला, सानिगाड, गोलगाड, घट्यागाड, च्याखोला, सुप खोला, नेती खोला र चुली गाड खोला लगायतका सहायक नदी तथा खोलाहरू रहेको छन्। जैविक विविधताका हिसावले उच्च पर्वतीय चिसो हावापानीमा पाइने वनस्पतिहरूमा जटामसी, हातजडी, सुगन्धवाल, पदमचाल्नु, सतुवा, अतिस, चिराइतो, लेपलाई, च्याउ, गुच्ची च्याऊ, वनलसुन, विसरा, तारा चुक, गधाल्नु, काकरसिलो र कालोजिरा पर्दछन्। चराचुरुगी तथा जनावरहरूमा कालिज, डाँफे, कस्तुरी, थार, बनेल, भालु, घोरल, च्याखुरा, मुनाल, भ्याकुर, भारल, रेडपाण्डा, रतुवा मुख्य रूपमा रहेका छन्। पहाडको माथिल्लो भागको अधिकांश स्थानमा वन तथा खर्कहरू रहेका छन्।

यस हिमाली गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ८३०.३४ वर्ग कि.मी. मध्ये सबैभन्दा बढी २९.२२ प्रतिशत वन क्षेत्र र २९.०७ प्रतिशत घाँसे मैदानले ओगटेको छ। अत्यन्त न्यून परिमाणमा रहेको खेतीयोग्य जमिनले कुल भूभागको २.०५ प्रतिशत क्षेत्र मात्र रहेको छ। गाउँपालिकाको भूउपयोगको अवस्थालाई तालिका नं. २ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २: भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	भू-उपयोग	क्षेत्रफल (वकिमी)	प्रतिशत
१	बाँझो जमिन	२११	२५.४१
२	खेतीयोग्य भूमि	१७.०५	२.०५
३	वन	२४२.६	२९.२२
४	हिमनदी	४.१६	०.५०
५	घाँसे मैदान	२४१.३५	२९.०७
६	ताल पोखरी	०.९४	०.११
७	बलौटे जमिन	२१.५३	२.५९
८	भुङ्गी	८७.४३	१०.५३
९	जल क्षेत्र	४.२५	०.५१
कुल क्षेत्रफल		८३०.३४	१००.००

Source: Land Reform Mapping Project, 1996

२.६ साँस्कृतिक उत्कृष्टता

यस क्षेत्रमा खस तथा हिन्दू साँस्कृतिक मान्यताको संगमका रूपमा रहेको छ । खस साँस्कृतिक मान्यताको मष्ट लगायत देवी देवताका थानहरू विभिन्न स्थानमा रहेका छन् । स्थानीय मौलिक खस भाषा बोलीचालीको भाषाका रूपमा भएता पनि औपचारिक बोलीचालीमा नेपाली भाषाको प्रयोग हुने गरेको पाइन्छ । धार्मिक रूपमा हिन्दू धर्मावलम्बीहरूको बाहुल्यता रहेको यो क्षेत्रमा मनाइने चाडपर्वहरूमा दशैं, खैउ, माघेसक्रान्ती, श्रीपञ्चमी, चैते दशैं, भैलो, साउने सक्रान्ती, भुवो, लक्ष्मी पूजा, भाइ टीका, जनै पूर्णिमा, तीज, कुलो सोराई, लडी तनाई पर्व प्रमुख छन् । धार्मिक तथा भाषिक रूपमा करिब एकरूपता रहेको यो क्षेत्रमा चाडपर्वका समयमा गरिने विभिन्न क्रियाकलापहरूले यहाँको सामाजिक र साँस्कृतिक उत्कृष्टता झल्काउने गर्दछन् । भेषभूषाका रूपमा पुरुषहरूले मुख्य रूपमा दौरा, सुरुवाल, टोपी तथा कोट र महिलाले गुन्यु चोली र पटुकी लगाउने गर्दछन् ।

२.७ विकासका संभावनाहरू

हिमाली गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विद्यमान प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक तथा पूर्वाधारको स्थितिलाई मध्यनजर गर्दा लगायतको अवस्थालाई अध्ययन गर्दा यस गाउँपालिकामा विकासका सम्भावनाहरू प्रशस्त रहेका छन् । यस गाउँपालिकाका विभिन्न विषय क्षेत्रका विकासका सम्भावनाहरूलाई देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३: गाउँपालिकाका सम्भावनाहरू

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्भावना
१	प्राकृतिक स्रोत तथा साधन	<ul style="list-style-type: none"> हिमाली ठण्डा तथा उपोष्ण हावापानी उच्च पहाडी क्षेत्रीय जैविक विविधता कवाडी खोला, विच्छया खोला, सिउरेनी खोला र सिड पानी खोला, कवाडि खोला, तिरतिर खोला, नानी खोला, सिरसिरे खोला र पदेरी खोला, नेती नदी, सानिगाड, पोत्ते नदी कवाडी नदी, छिन्दु नदी गोलेगाड, घप्यागाड र च्याखोला, खटेखोला र काहाले खोला, धुपागाड र दहछाल, चुली गाड खोला
२	आर्थिक	<ul style="list-style-type: none"> ठूलो मात्रामा आलु उत्पादन र आलुका लागि उर्वरभूमि खाद्यान्न, दलहन, तेलहन, तरकारी, मौरीपालन, पशुपालनको परम्परागत अभ्यास नदी तटीय समथर उर्वर भूमि र उच्च पहाडी चरण क्षेत्र व्यापार र व्यवसायकका लागि बजार केन्द्रहरूको विस्तार वैदेशिक रोजगारीमा विस्तार भेडा, बाखा, गाई भैसी जस्ता पशुपालनको अभ्यास जडीबुटी लगायत वन पैदावारको उपयोग
३	सामाजिक	<ul style="list-style-type: none"> २३ वटा विद्यालय रहेको प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन स्वास्थ्य चौकी र सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई लगायतका स्वास्थ्य सुविधामा निकटतम पहुँच खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा तथा पूर्ण सरसफाईका अभ्यासतर्फ उन्मुख धारामा आधारित खानेपानी सुविधा विस्तार विशु जनैपूर्णिमा, दशैं, तिहार, माघे सक्रान्ती, चैते दशैं जस्ता चाडपर्वको मौलिक अभ्यास
४	भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> मुख्य सडकसम्मको सहज पहुँच पुल तथा साँघुको निर्माण वाटो विस्तार तथा स्तरोन्नतिमा पहल विद्युत् सेवा विस्तार र सौर्य ऊर्जाको व्यापक उपयोग गाउँपालिकामा इन्टरनेट तथा मोवाइल फोनको सुविधा विस्तार

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	सम्भावना
		<ul style="list-style-type: none"> ● हुलाक सेवाको सुविधा
५	वन तथा वातावरण	<ul style="list-style-type: none"> ● २३ वटा सामुदायिक वन ● उच्च पहाडी क्षेत्रमा उत्पादन हुने जडीबुटीको प्रचुर उपलब्धता ● उच्च पहाडी जैविक विविधता
६	सुशासन तथा संस्थागत	<ul style="list-style-type: none"> ● गाउँकार्यपालिका, विषयगत शाखा, समितिको गठन र सञ्चालन ● गैससको विकास कार्यमा संलग्नता

२.८ मानव विकास सूचकाङ्क, औसत आयु र गरिबी

यस गाउँपालिकाको मानव विकास तथा आर्थिक विकासको अवस्थालाई नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ तथा गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ को आधारमा बाजुरा जिल्लाको सन्दर्भमा औल्याइएका तथ्यहरूलाई यस गाउँपालिकाका हकमा पनि सामान्यीकरण गरिएको छ। नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ अनुसार बाजुरा जिल्ला मानव विकास सूचकांकका दृष्टिकोणले ७५ जिल्लामध्ये ७५ औं स्थानमा पर्दछ। यस जिल्लाको मानव विकास सूचकांकको मान ०.३६४ रहेको छ। जसअनुसार औसत आयु ६३.९२ वर्ष तथा प्रतिव्यक्ति आमदानी ५२३ अमेरिकी डलर रहेको छ। राष्ट्रिय योजना आयोगको गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८ अनुसार यस क्षेत्रमा गरिबीको दर ६५.०५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

परिच्छेद ३: जनसंख्याको अवस्था

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकाको सम्पूर्ण जनसांख्यिक अवस्थसँग सम्बन्धित वस्ती, घरधुरीको विवरण, जनसंख्या बोनोट, संरचना तथा वितरण जस्ता विषयहरू समाविष्ट रहेका छन् ।

३.१ जनसंख्या वितरणको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार गाउँपालिकाको जनसंख्या ९२१४ थियो भने घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यहाँको कुल जनसंख्या ११२५३ रहेको छ । सर्वेक्षण अनुसार सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. ६ मा ३३५९ रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा नं. ३ मा ९७४ रहेको देखिन्छ । जस अनुसार हालको औसत घरपरिवारको आकार ६.०१ जना र लैगिक अनुपात ११०.०६ रहेको छ । जनगणना र हालको सर्वेक्षण अनुसार जनसंख्याको वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४: जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं	घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार						जनगणना २०६८ अनुसार					
	घरपरिवार	जनसंख्या			औसत परिवार संख्या	लैगिक अनुपात	घरपरिवार	जनसंख्या			औसत परिवारको आकार	लैगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला				जम्मा	पुरुष	महिला		
१	२०२	११७६	६३६	५४०	५.८२	११७.८	१८९	९८२	५०९	४७३	५.२	१०७.६
२	१८८	१०७४	५९१	४८३	५.७१	१२२.४	१६३	९२५	५१४	४११	५.६७	१२५.१
३	१५९	९७४	४७१	५०३	६.१३	९३.६४	१५५	८१६	४००	४१६	५.२६	९६.१५
४	२४०	१६९९	८७९	८२०	७.०८	१०७.२	२२७	१२३५	६०५	६३०	५.४४	९६.०३
५	३३३	१९९१	१०५१	९४०	५.९८	१११.८	२९५	१६७९	८५९	८२०	५.६९	१०४.८
६	६००	३३५९	१७७६	१५८३	५.६	११२.२	५२४	२७९८	१३६४	१४३४	५.३४	९५.१२
७	१७१	९८०	५०३	४७७	५.७३	१०५.५	२६९	७७९	३७४	४०५	२.९	९२.३५
जम्मा	१८९३	११२५३	५९०७	५३४६	६.०१	११०.१	१८२२	९२१४	४६२५	४५८९	५.०७	१०२.४

स्रोत: सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय तथा घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.२ जनघनत्वको अवस्था

गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ८३०.३४ वकिली क्षेत्रमा ११२५३ जनसंख्याको बसोबास रहेको छ भने गाउँपालिकाको औसत जनघनत्व ३९.१४ जना प्रति वकिली रहेको छ । वडागत रुपमा जनघनत्व हेर्दा सबैभन्दा कम क्षेत्रफल रहेको वडा नं. ४ को जनघनत्व ६८.९८ जना प्रति वकिली र सबैभन्दा बढी क्षेत्रफल रहेको वडा नं. ३ को जनघनत्व २ जना प्रति वकिली रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५: जनघनत्वको अवस्था

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वकिली)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (वकिली)	प्रतिशत	
१	११७६	१०.४५	१३०.४८	१५.७१	९.०१
२	१०७४	९.५४	८०.०८	९.६४	१३.४१
३	९७४	८.६६	४८६.८५	५८.६३	२.००
४	१६९९	१५.१०	२४.६३	२.९७	६८.९८

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वकिली)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (बकिली)	प्रतिशत	
५	१९९१	१७.६९	४९.७३	५.९९	४०.०४
६	३३५९	२९.८५	३२.७५	३.९४	१०२.५६
७	९८०	८.७१	२५.८२	३.११	३७.९६
जम्मा	११२५३	१००	८३०.३४	१००	३९.१४

स्रोत: संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, २०७५ तथा घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.३ उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेरका आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा उमेर समूह अनुसार ५ वर्षमुनिको जनसंख्या १५८८ र ७० वर्षमाथिको ४०६ रहेको देखिन्छ। लैंगिकताका आधारमा वडागत रुपमा उमेर समूह अनुसारको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	५ वर्षमुनि		६-१४ वर्ष		१५-१८ वर्ष		१९-२४ वर्ष		२५-४९ वर्ष		५०-५९ वर्ष		६०-६९ वर्ष		७० वर्ष भन्दा बढी	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१	८५	८०	१४१	१३०	६१	५४	१८७	१५१	७१	५६	३९	३०	३५	२५	१७	१४
२	१०१	७९	१३९	१०२	५३	३७	१५६	१४६	५३	५०	३५	१६	३१	३१	२३	२२
३	७०	८८	१००	१३२	४५	४०	१५८	१५१	३२	३५	२९	१८	१९	२१	१८	१८
४	१४१	१३६	१८३	१७५	८९	६५	२५८	२२९	९३	९५	५९	५१	३७	३८	१९	३१
५	१६०	१४१	२३९	२२३	११५	९२	२६०	२३६	१२५	११४	६९	६२	४६	३३	३७	३९
६	२०९	२००	४३६	३७८	१८३	१८७	४७५	४२८	२१८	१७२	११६	७९	७७	७३	६२	६६
७	४९	४९	१००	९७	५३	४८	१४८	१३५	७२	६१	३०	२३	३४	४१	१७	२३
जम्मा	८१५	७७३	१३३८	१२३७	५९९	५२३	१६४२	१४७६	६६४	५८३	३७७	२७९	२७९	२६२	१९३	२१३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.४ मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यस गाउँपालिकाभित्र मातृभाषाका रुपमा नेपाली भाषा बोल्ने ९६.८७ प्रतिशत अर्थात् १०९०१ जना रहेका छन् भने अन्य भाषा बोल्ने ३.१२ जना रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत रुपमा मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७: मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	मातृभाषा अनुसार जनसंख्या		
	नेपाली	अन्य	जम्मा
१	११७६	०	११७६
२	१०५८	१६	१०७४
३	७१५	२५९	९७४
४	१६९९	०	१६९९
५	१९९१	०	१९९१
६	३३५९	०	३३५९
७	९०३	७७	९८०
जम्मा	१०९०१	३१२	११२५३
प्रतिशत	९६.८७	३.१३	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.५ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यस गाउँपालिकामा रहेका जनसंख्यालाई धर्म अनुसार हेर्दा हिन्दू धर्म मान्ने ९६.७४ प्रतिशत र इसाई धर्म मान्ने ११ जना रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८: धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	धर्म अनुसार जनसंख्या			
	हिन्दू	बौद्ध	इसाई	जम्मा
१	११६६	०	१०	११७६
२	१०७४	०	०	१०७४
३	७११	२६३	०	९७४
४	१६९८	१	०	१६९९
५	१९९१	०	०	१९९१
६	३२८१	७७	१	३३५९
७	९६५	१५	०	९८०
जम्मा	१०८८६	३५६	११	११२५३
प्रतिशत	९६.७४	३.१६	०.१०	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५

३.६ जातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण

जातजातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्यालाई हेर्दा सबैभन्दा पहाडी ब्राह्मण क्षेत्रीको घरपरिवार ७६.६० प्रतिशत र जनसंख्या ७७.५४ प्रतिशत रहेको छ । जस अनुसार पहाडी आदिवासी जनजाति र पहाडी दलितको जनसंख्या क्रमशः ४३२ र २०९५ रहेको छ । गाउँपालिकाको जातजातिगत जनसंख्या विवरण वडागत रूपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९: जातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण

वडा नम्बर	जातिगत आधारमा घरपरिवार संख्या					जातिगत आधारमा जनसंख्या				
	पहाडी ब्राह्मण / क्षेत्री	पहाडी आदिवासी / जनजाति	पहाडी दलित	पहाडी अन्य	जम्मा	पहाडी ब्राह्मण / क्षेत्री	पहाडी आदिवासी / जनजाति	पहाडी दलित	पहाडी अन्य	जम्मा
१	२००	०	२	०	२०२	११६५	०	११	०	११७६
२	१८५	३	०	०	१८८	१०७४	०	०	०	१०७४
३	१११	३८	१०	०	१५९	६२८	२६१	८५	०	९७४
४	१९४	०	४६	०	२४०	१४२७	१	२७१	०	१६९९
५	२६९	०	६४	०	३३३	१६९६	०	३७५	०	१९९१
६	४०७	२०	१७३	०	६००	२२४३	९३	१०२३	०	३३५९
७	८४	२२	६५	०	१७१	५७३	७७	३३०	०	९८०
जम्मा	१४५०	८३	३६०	०	१८९३	८७२६	४३२	२०९५	०	११२५३
प्रतिशत	७६.६०	४.३८	१९.०२	०	१००	७७.५४	३.८४	१८.६२	०.००	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.७ लिङ्ग अनुसार घरमूलीको विवरण

लैंगिकताका आधारमा घरमूलीको स्थिति हेर्दा कुल १८९३ घरपरिवारमध्ये पुरुष घरमूली हुने घरपरिवार संख्या १६३० र महिला घरमूली हुने परिवार २६३ रहेको छ । लिंगका आधारमा वडागत घरमूलीको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

।

तालिका १०: लिङ्ग अनुसार घरमूलीको विवरण

वडा नम्बर	घरधुरी		
	पुरुष घरमूली	महिला घरमूली	जम्मा
१	१९३	९	२०२
२	१५१	३७	१८८
३	१४९	१०	१५९
४	१९५	४५	२४०
५	३११	२२	३३३
६	५०७	९३	६००
७	१२४	४७	१७१
जम्मा	१६३०	२६३	१८९३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.८ अपांगताको आधारमा जनसंख्या

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न खालका अपांगता भएका ३२९ जना व्यक्तिमध्ये सबैभन्दा उच्च शारीरिक अपांगता भएकाहरूको संख्या ११८ रहेको छ। अपाङ्गताका आधारमा वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ११: अपांगताको आधारमा जनसंख्या

वडा नं.	अपांगताका आधारमा जनसंख्या							
	शारीरिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	दृष्टिविहीन (आँखा नदेख्ने)	सुन्न नसक्ने (बहिरा)	बोली अकमकिने (भकभके)	मनोसामाजिक अपाङ्गता	अपाङ्ग नभएको	जम्मा
१	६	३	६	२	१०	३	११४६	११७६
२	६	२०	३	८	७	५	१०२५	१०७४
३	७	४०	३	१०	७	२	९०५	९७४
४	२६	०	१०	४	०	०	१६५९	१६९९
५	३८	२	१३	२९	३	०	१९०६	१९९१
६	२४	०	३	२	०	१	३३२९	३३५९
७	११	१	२	११	०	१	९५४	९८०
जम्मा	११८	६६	४०	६६	२७	१२	१०९२४	११२५३
प्रतिशत	१.०५	०.५९	०.३६	०.५९	०.२४	०.११	९७.०८	१००.००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.९ बसोबासको अवस्थासम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्र रहेका कुल जनसंख्यामध्ये ८३.२८ प्रतिशत अर्थात् ९३७२ जना आफ्नै घरमा बस्ने गरेका छन्। त्यसैगरी स्वदेशमै अन्यत्र रहेको र विदेश गएकाहरूको जनसंख्या क्रमशः ११९१ र ६९० रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरणलाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १२: बसोबासको अवस्था सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	बसोबासका आधारमा जनसंख्या विवरण		
	गणना गरेको स्थान बसोबास गरेको	स्वदेशमा अन्यत्र बसोबास गरेको	विदेश गएको
१	९१७	११२	१४७
२	८८४	८७	१०३
३	८०९	७१	९४
४	१२६३	३२६	११०
५	१८७५	४९	६७

वडा नं.	बसोबासका आधारमा जनसंख्या विवरण		
	गणना गरेको स्थान बसोबास गरेको	स्वदेशमा अन्यत्र बसोबास गरेको	विदेश गएको
६	२८१३	४४६	१००
७	८११	१००	६९
जम्मा	९३७२	११९१	६९०
प्रतिशत	८३.२८	१०.५८	६.१३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.१० वैवाहिक स्थिति

वैवाहिक स्थितिलाई हेर्दा २८३९ जना अविवाहित, २८५३ जना कम उमेरका, ५४७१ जना एकल विवाहित तथा १९ जना विदुर वा विधवा रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १३: वैवाहिक स्थिति

वडा नम्बर	वैवाहिक स्थिति सम्बन्धी विवरण							
	अविवाहित	एकल विवाह	बहुविवाह	विधवा/विदुर	सम्बन्ध विच्छेद	विवाहित तर अलग बसेको	पुनः विवाह	कम उमेर
१	३६८	५२९	०	१	०	०	२	२७६
२	२४८	५१७	०	६	०	०	१	३०२
३	२६६	४४१	३	५	०	०	०	२५९
४	३२४	९००	१	०	०	१	०	४७३
५	४३९	९८३	१	२	०	०	०	५६६
६	९१५	१६१४	१४	१	३	८	१३	७९१
७	२७९	४८७	१४	४	४	५	१	१८६
जम्मा	२८३९	५४७१	३३	१९	७	१४	१७	२८५३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

३.११ व्यक्तिगत घटना विवरण (२०७४ चैत्र मसान्तसम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार)

गत वर्षको विवरण अनुसार गाउँपालिकामा कुल ६३७ जन्मदर्ता, ३१ मृत्युदर्ता, ४२ विवाह दर्ता भएको देखिन्छ। यस्तैगरी बसाइँसराइको सन्दर्भमा ४ परिवार बसाइँसराइ गरी आएको र ४ परिवार बसाइँ सरी गएको पाइन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १४: व्यक्तिगत घटना विवरण

वडा नम्बर	जन्म	मृत्यु	विवाह	सम्बन्ध विच्छेद (जोडी)	बसाइँसराइ	
					आएको	गएको
१	८६		३			
२	६४	१	१५			
३	१००	४				
४	६	६				१
५	११८	३	५			
६	२२०	१३	१५		३	३
७	४३	४	४		१	
जम्मा	६३७	३१	४२		४	४

स्रोत: गाउँपालिका कार्यालय, २०७५

परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था

यस परिच्छेदमा गाउँपालिकामा पेशा, रोजगारी, कृषि, उद्योग व्यापार तथा व्यवसाय, सहकारी, पर्यटन, बैंक तथा वित्तीय संस्था आर्थिक गतिविधि सम्बन्धी विवरणलाई विविध शीर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण

यस शीर्षक अन्तर्गत आर्थिक गतिविधिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ।

४.१.१ मुख्य पेशासम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या ११२५३ मध्ये ४१.३५ प्रतिशत जनसंख्याको मुख्य पेशा कृषि रहेको छ। जस अनुसार अध्ययन गर्नेहरूको संख्या २७२३ (२४.२० प्रतिशत) रहेको छ भने ज्याला मजदुरीलाई मुख्य पेशा बनाउने जनसंख्या ०.५४ प्रतिशत रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १५: मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

वडा नं	कृषि तथा पशुपालन	नोकरी	उद्योग तथा व्यापार	ज्याला/ मजदुरी	वैदेशिक रोजगारी	व्यवसायिक कार्य	विद्यार्थी (अध्ययनरत)	गृहिणी	बेरोजगार	कम उमेर
१	५०३	२८	१४	१	४७	९	३३२	२१	२०	२०१
२	५४३	२४	२९	३	२८	६	२१६	२८	२७	१७०
३	४८३	३३	१८	१	१९	४	२२७	३३	३१	१२५
४	७२८	७७	२७	२	४३	२	३७९	५२	२८	३६१
५	९०७	२६	१९	१२	२५	६	४५४	४४	४३	४५५
६	११८३	५३	५४	२०	६३	५	९०६	८३	४६	९४६
७	३०६	४४	२१	२२	२४	१	२०९	२०	१०२	२३१
जम्मा	४६५३	२८५	१८२	६१	२४९	३३	२७२३	२८१	२९७	२४८९
प्रतिशत	४१.३५	२.५३	१.६२	०.५४	२.२१	०.२९	२४.२०	२.५०	२.६४	२२.१२

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.१.२ सार्वजनिक जग्गाको विवरण

यस गाउँपालिकाको ७ वटा वडामध्ये ६ वटा वडाहरूमा सार्वजनिक जग्गा रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका १६: सार्वजनिक जग्गाको विवरण

वडा नम्बर	सार्वजनिक जग्गा रहेको स्थान	हालको उपयोग	जग्गाको स्वामित्व
१	सीउडेनशानी,	छैन	सार्वजनिक
२	धीन चौर मल्लो सैन, ठूलाचौर	छ	गापा
३	महरो वडने वाज , फुलो, घाँगर,	छैन	सार्वजनिक
४	तिथीचौर, साका	छैन	सार्वजनिक
६	धुला चौर	छैन	सार्वजनिक
७	अथगेचौर, पुरानो भुगला,	छैन	सार्वजनिक

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तर्वाता, २०७५

४.१.३ प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र उपलब्ध हुन सक्ने कृषि, पशु, इन्जिनियरिङ्ग, वन, मेडिसिन, खाद्य प्रशोधन, वकिल, पत्रकार जस्ता प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनलाई हेर्दा इन्जिनियर ४ जना रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १७: प्राविधिक तथा विशेष दक्षता भएका मानव संसाधनको विवरण

वडा नम्बर	विषय क्षेत्र अनुसार प्राविधिक मानव संसाधन														जम्मा
	कृषि र पशु		इन्जिनियरिङ्ग		वन		मेडिसिन		खाद्य प्रशोधन		वकिल		अन्य		
	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	
१													१	१	२
२				१				२							३
३							१	२							३
४				२									१	१८	२१
५				१									१	७	१०
६														९	९
७													१	१	२
जम्मा	०	०	०	४	०	०	१	४	०	०	०	०	४	३६	५०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२ कृषि तथा पशु विकास

यस शीर्षकमा सिंचाई, कृषि तथा पशु विकास सम्बन्धी गतिविधिहरूलाई प्रस्तुत गरिएको छ।

४.२.१ सिंचाई सुविधाको उपलब्धता

यस क्षेत्रमा वर्षेभरी र मौसमी गरी २ वटा सिंचाइ पूर्वाधारबाट वर्षेभरी सिंचाइ उपलब्ध रहेको छ। यस गाउँपालिकामा सिंचाई सुविधाको अभाव रहेको छ। आयोजनागत रूपमा सिंचाइको स्थल, किसिम, माध्यम, उपलब्धता, सिंचित जमिन तथा लाभान्वित घरपरिवार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १८ सिंचाई सुविधाको उपलब्धता

सिंचाई सुविधा वा आयोजनाको नाम	वडा नं.	सिंचाईको किसिम	सिंचाईको माध्यम	स्रोतको विवरण		सिंचाईको उपलब्धता	सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वित घरधुरी
				इकाई (कि.मि, क्षेत्रफल)	परिमाण			
दोस्रो पहाडी सिंचाई	४	नहर	कुलो	किमी	१	वर्षेभरी	-	१६०
छोपि खोला सिंचाई आयोजना	६	पाइप	कुलो	किमी	१	वर्षेभरी	-	१५०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.२ कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रमा कृषि कार्यका लागि उपयोग गरिएको कुल जग्गा १५०१९ रोपनी रहेको देखिन्छ। जसमध्ये आफ्नो परिवारको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार र अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या क्रमशः १८०५ र १९७ रहेको छ। अन्य स्वामित्वको जग्गा ४० रोपनी उपयोग भएको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १९: कृषि कार्यमा उपयोग भएको जग्गा र स्वामित्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	आफ्नो परिवारको नामको जग्गा उपभोग गर्ने		अरुको नाममा रहेको जग्गा उपयोग गर्ने		अन्य स्वामित्वको जग्गा उपयोग गर्ने		कृषि कार्य नगर्ने परिवार	कृषि कार्यका लागि उपयोग भएको कुल जमिन क्षेत्रफल (रोपनी)
	परिवार	क्षेत्रफल (रो.)	परिवार	क्षेत्रफल (रो.)	परिवार	क्षेत्रफल (रो.)		
१	१९४	९८८	१७	६८	१	३	५	१०५९
२	१८८	१०५५	२९	१२२	०	०	०	११७७
३	१४२	१२६६	२६	८१	७	२०	२६	१३६७
४	२३५	२०७०	३३	१२९	२	७	३	२२०६
५	३२३	२०१८	४८	१४४	०	०	०	२१६२
६	५७९	५८०६	२१	१२५	१	४	७	५९३५
७	१४४	१०२४	२३	८३	१	६	१३	१११३
जम्मा	१८०५	१४२२७	१९७	७५२	१२	४०	५४	१५०१९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.३ अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र बिक्री सम्बन्धी विवरण

बालीजन्य उपजहरूमध्ये अन्नबाली, दलहन र तेलहन बाली क्रमशः १६५३९ रोपनी, १५४४ र १३९ रोपनी जमिनमा क्रमशः १२४०३ क्विन्टल, ६४३ क्विन्टल र १०४ क्विन्टल उत्पादन हुने देखिन्छ। यी उपजहरूमध्ये अन्नबाली र दलहनबाली भने बिक्री गर्ने गरेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २०: अन्न, दलहन र तेलहन बाली उत्पादन र बिक्री सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	अन्नबाली			दलहन बाली			तेलहन बाली		
	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)
१	८९९	९४८	१३	५२	५३	१९	१४	१५	०
२	१३७९	८८४	२६	८१	६०	२१	१६	४	०
३	४०४	३७८	३४	११२	६२	२८	२१	१७	०
४	२४४७	१५९४	१९	५७६	९४	३७	२६	१९	०
५	२२३८	२५७७	५२	३३९	२०६	४६	३४	२६	०
६	७७४१	४९०४	१३०	२८४	१०२	३२	१२	९	०
७	१४३१	१११८	१८	१००	६६	१२	१६	१४	०
जम्मा	१६५३९	१२४०३	२९२	१५४४	६४३	१९५	१३९	१०४	०

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.४ फलफूल, तरकारी, नगदेबाली र मह उत्पादन सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रमा उत्पादित फलफूल, तरकारी र नगदेबाली उत्पादनको अवस्था हेर्दा क्रमशः ७९४ रोपनी, २८९२ रोपनी र ८७ रोपनी जमिनमा क्रमशः ६२९, १२८७ र ६२ क्विन्टल उत्पादन हुने गरेको छ। यी उपजहरू केही परिमाणमा बिक्री समेत हुने गरेको देखिन्छ। मौरीपालनको अवस्था हेर्दा ९३४ घारवाट १४२१ किलोग्राम मह उत्पादन हुने गरेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २१: फलफूल, तरकारी, नगदेवाली र मह उत्पादन सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	तरकारी			फलफूल			नगदे वाली			मह उत्पादन	
	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	क्षेत्रफल (रोपनी)	उत्पादन (क्विन्टल)	बिक्री (क्विन्टल)	घार संख्या	उत्पादन (केजी)
१	५४	६५	७	३३	५७	२३	१४	९	०	१८९	२९८
२	४०	२४	३	४७	६९	२८	५	३	०	१०१	११४
३	३३	१९	०	६३	८८	३५	६	३	०	६५	७५
४	१०७०	२९०	२५	१२१	८६	३४	१५	९	४	११९	२३८
५	५०६	२९१	२९	३९	५१	२०	१३	११	०	७८	७०
६	१०२१	५७३	८१	४१४	१८६	९४	१८	१५	०	३७३	६०६
७	१६८	२५	१२	७७	९२	३७	१६	१२	०	२९	२०
जम्मा	२८९२	१२८७	१५७	७९४	६२९	२७१	८७	६२	४	९५४	१४२१

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.५ पशुपालन तथा दूधजन्य उत्पादनको अवस्था

पशुपन्थीपालनको अवस्था हेर्दा कुल १८९३ घरपरिवारमध्ये १७८२ घरपरिवारमा पशुपालन रहेको देखिन्छ। गाई र भैसीबाट वार्षिक कुल १५७३७३ लिटर दूध तथा घिउ उत्पादन गर्ने गरेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २२: पशुपालन तथा दूधजन्य उत्पादनको अवस्था

वडा नं.	पशुपन्थी पालन गर्ने परिवार संख्या		गाई/गोरु		भैसी/राँगा		जम्मा	
	पालन गर्ने	पालन नगर्ने परिवार	संख्या	दूध/घ्यू उत्पादन (लिटर)	संख्या	दूध/घ्यू उत्पादन (लिटर)	पशु संख्या	दूध/घ्यू उत्पादन (लिटर)
१	१९०	१२	५७०	१३३५९	५७	३४२०	६२७	१६७७९
२	१७७	११	५३१	१२४४५	५३	३१८६	५८४	१५६३१
३	१५५	४	४६५	१०८९८	४७	२७९०	५१२	१३६८८
४	२१८	२२	६५४	१५३२८	६५	३९२४	७१९	१९२५२
५	३२३	१०	९६९	२२७११	९७	५८१४	१०६६	२८५२५
६	५६७	३३	१७०१	३९८६७	१७०	१०२०६	१८७१	५००७३.२
७	१५२	१९	४५६	१०६८८	४६	२७३६	५०२	१३४२३.५
जम्मा	१७८२	१११	५३४६	१२५२९७	५३५	३२०७६	५८८१	१५७३७३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.६ मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था

यस क्षेत्रमा मासुजन्य पशुपन्थीपालन अन्तरगत भेडाबाखा १७७०३ र २२१९ पन्थी रहेका छन्। पन्थीबाट १५५३ किलोग्राम मासु उत्पादन हुने गरेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २३: मासुजन्य तथा श्रमजन्य पशुपालनको अवस्था

वडा नम्बर	भेडाबाखा/खसीबोका			गधा/घोडा संख्या	कुखुरा/हाँस संख्या		
	संख्या	मासु उत्पादन (केजि)	ऊन (केजि)		संख्या	अण्डा उत्पादन (गोटा)	मासु उत्पादन (के.जि.)
१	२१२१	९५४५	३००	८६	१६४	११४८	११५
२	१७४५	७८५३	९	११५	२९९	२०९३	२०९

वडा नम्बर	भेडाबाखा/खसीबोका			गधा/घोडा संख्या	कुखुरा/हाँस संख्या		
	संख्या	मासु उत्पादन (केजि)	ऊन (केजि)		संख्या	अण्डा उत्पादन (गोटा)	मासु उत्पादन (के.जि.)
३	३२५८	१४६६१	१६	१०४	१९८	१३८६	१३९
४	२३०३	१०३६४	१२	१०३	५८४	४०८८	४०९
५	४२७१	१९२२०	२१	९८	५३४	३७३८	३७४
६	२४७०	११११५	१२	९१	३१४	२१९८	२२०
७	१५३५	६९०८	८	८८	१२६	८८२	८८
जम्मा	१७७०३	७९६६४	८९	६८५	२२१९	१५५३३	१५५३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.७ पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रीका आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्री गर्ने २ बिक्री नगर्ने घरपरिवार संख्या क्रमशः ४०५ र १४८८ रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २४: पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रीका आधारमा घरपरिवार

वडा नम्बर	पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्रीका आधारमा घरपरिवार संख्या	
	पशुपंक्षीजन्य उत्पादन बिक्री गर्ने घरपरिवार	बिक्री नगर्ने घरपरिवार
१	२७	१७५
२	१००	८८
३	८०	७९
४	१०	२३०
५	७५	२५८
६	९३	५०७
७	२०	१५१
जम्मा	४०५	१४८८

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.८ कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था

गाउँपालिकाभित्र रहेका कुल १८९३ घरपरिवारमध्ये १५१ घर परिवारलाई ९ महिनादेखि १ वर्षसम्म तथा ८३५ घरपरिवारलाई ३ महिनासम्म आफ्नै उत्पादनले खान पुग्दछ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २५: कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भरताको अवस्था

वडा नम्बर	३ महिनासम्म खान पुग्ने	४ देखि ६ महिनासम्म खान पुग्ने	७ देखि ९ महिनासम्म खान पुग्ने	९ महिनादेखि वर्ष दिन खान पुग्ने	जम्मा
१	३१	६८	१४	८९	२०२
२	९५	८१	११	१	१८८
३	१११	४७	१	०	१५९
४	७१	१५१	१५	३	२४०
५	१०५	१५०	४८	३०	३३३
६	३२५	२३३	३६	६	६००
७	९७	२४	२८	२२	१७१
जम्मा	८३५	७५४	१५३	१५१	१८९३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.२.९ कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन

कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधनको अवस्था हेर्दा गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यवसायिक वा अगुवा कृषकको संख्या ३२, सक्रिय ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता १२, सक्रिय ग्रामीण पशु कार्यकर्ता ५ र व्यवसायिक नर्सरी सञ्चालक १ रहेको देखिन्छ। यससम्बन्धी विवरणलाई वडागत रूपमा देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २६: कृषि तथा पशुसेवासँग सम्बन्धित मानव संसाधन

वडा नम्बर	व्यवसायिक/अगुवा कृषक	सक्रिय ग्रामीण कृषि कार्यकर्ता (जेटीए)	सक्रिय ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कार्यकर्ता	व्यवसायिक नर्सरी संचालक
१	४	२	३	०
२	२	०	०	०
३	२	०	०	०
४	५	२	०	०
५	२	३	१	०
६	१४	५	१	१
७	३	०	०	०
जम्मा	३२	१२	५	१

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.१० कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस क्षेत्रमा तरकारी, फलफूल, खाद्यान्न, दलहन तथा नगदे बालीमा उच्च पहाडी क्षेत्रमा देखापर्ने रोग तथा कीराले नकारात्मक रूपले प्रभावित गर्ने गरेको देखिन्छ। यस्ता रोग तथा कीराको विवरण बाली अनुसार देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २७: कृषि उपजमा लाग्ने रोग तथा कीरा

साधारणतया तरकारी बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया फलफूल खेतीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया खाद्यान्न बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया दलहन बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम	साधारणतया नगदे बालीमा लाग्ने कीरा वा रोगको नाम
खपटे कीरा	गवारो	पतेरो	पतेरो	भुसिल कीरा
लाही	फूलमा औंस पार्ने कीरा	गवारो	भुसिल कीरा	लाही
गवारो	फ्रुट फ्लाई	फटके	फौजी कीरा	खपटे
फट्याङ्ग्रा		फौजी कीरा	फट्याङ्ग्रा	
पतेरो		फट्याङ्ग्रा		

स्रोत: समूह छलफल तथा संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

४.२.११ पशुपन्छीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस क्षेत्रमा पशुपन्छीमा मौसम अनुसार लाग्ने रोग व्याधीले प्रभावित गर्ने गरेको देखिन्छ। यहाँ देखा पर्ने रोगको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २८: पशुपन्छीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

पशुपन्छी जन्य उत्पादन	रोगको नाम
पशु	भागुते, चरचरे, खोरेत, एन्थेक्स, पी.पी.आर, एन यूरिया, डर्माटाइटिस, डायरिया, पाइरेक्सिसिया, एनोरेक्सिस, एल एफ, राउन्डओम, टेपओम, महोस्ट, टिक्स, लाइस, सर्भिसाइटिस, भेट्राइटिस, पायोमेट्रा,

पशुपन्छी जन्य उत्पादन	रोगको नाम
	स्वइन फिबर, खोरेत, रेविज, नाम्ले, माटे, जुका, छेरौटे, साउने ज्वरो, जुम्मा, उपियाँ, किर्ना, लुतो, थुनेलो
पंक्षी	क्सीडिपेसिस, कोराइजा गम्बरो, सि आर डी, सल्मोनेलासिस, रानिखेत, फबल पक्स, हवाइडाइरिया, मेरेक्स, जुका, गम्बोरो, रानी खेत

स्रोत: समूह छलफल तथा संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

४.२.१२ कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण

कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित समूह वा संस्थाहरूको स्थिति हेर्दा ५० वटा कृषक समूह र १३ वटा पशुपालन समूह रहेको देखिन्छ। कृषि क्षेत्रमा सामूहिक रूपमा कार्य गर्न समूह र कृषि सहकारीमा अवद्ध रहेका सदस्य सहित समूह सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २९: कृषि तथा पशु सेवासँग सम्बन्धित सामुदायिक संस्था तथा समूहको विवरण

वडा नम्बर	कृषक समूह			पशुपालन समूह		
	समूह संख्या	सदस्य		समूह संख्या	सदस्य	
		म	पु		म	पु
१	४	३८	५१			
२	३	३६	४९	५	२७	२५
३	२	२४	१७			
४	६	८५	५०	१	५	५
५	६	१०६	३४	६	९	५
६	२४	३६६	१४४	१	२	७
७	५	८१	१७			
जम्मा	५०	७३६	३६२	१३	४३	४२

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.१३ घट्ट, मिल र संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका अन्तरगत कुल ९९ वटा परम्परागत पानीघट्ट र एउटा सुधारिएको घट्ट रहेको देखिन्छ। यसैगरी ९९ वटा पानी मिल र १३ वटा कृषि संकलन केन्द्रहरू रहेको पाइन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३०: घट्ट, मिल र संकलन तथा प्रशोधन सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	पानी घट्ट संख्या		कुटानी, पिसानी र पेलानी (मिल) संख्या		संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र
	परम्परागत	सुधारिएको	पानी मिल		कृषि
१	१०	१	१०		१
२	५		५		१
३	७		७		१
४	१०		१०		१
५	१५		१५		१
६	५		५		१
७	४७		४७		७
जम्मा	९९	१	९९		१३

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.१४ वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण

यस गाउँपालिकाबाट वैदेशिक रोजगारीका लागि जानेमध्ये सबैभन्दा उच्च संख्यामा अर्थात् २०३ जना भारत जाने गरेको देखिएको छ । यस्तैगरी मलेसिया लगायतका खाडी मुलुक जाने ८१ रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३१: वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरूको विवरण

वडा नं	वैदेशिक रोजगारीमा गएकाहरूको संख्या				
	भारत	खाडी मुलुक तथा मलेसिया	युरोप, अमेरिका, अष्ट्रेलिया	जापान वा कोरिया	जम्मा
१	६०	१५			७५
२	३६	२			३८
३	२३	३			२६
४	२१	२२		२	४५
५	११	१४			२५
६	३९	३२		२	७३
७	१३	१०	१	३	२७
जम्मा	२०३	८१	१	७	३०९

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.१५ व्यापार र व्यवसायसम्बन्धी विवरण

व्यापार र व्यवसायको अवस्था हेर्दा यस गाउँपालिका अन्तरगत कुल ९९ वटा व्यापार व्यवसायहरू सञ्चालनमा रहेको देखिन्छ । जुन संख्या आर्थिक क्रियाकलापका हिसाबले एकदम न्यून हो । व्यवसायका आधारमा यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ३२: व्यापार तथा व्यवसायसम्बन्धी विवरण

पसलको प्रकार	वडाअनुसार व्यवसाय संख्या							जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	
किराना	६	४			३०	१०		५०
कपडा तथा फेन्सी	१				६	४		११
मासु पसल							१	१
मर्मत सेवा केन्द्र						१	२	३
इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिक्स पसल						१		१
चिया, खाजा वा नास्ता पसल	२					३०		३२
कस्मेटिक तथा व्युटी पार्लर						१		१
जम्मा	९	४			३६	४७	३	९९

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

४.२.१६ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

गाउँपालिकाभित्र ४ वटा पर्यटकीय स्थलहरू रहेका छन् । यी स्थलहरूमा वार्षिक ३५० जना पर्यटकहरूको आगमन हुने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३३: पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेषता	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुराँ संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (किमी)			
धोत्तेपाटन	१						
गौरीपाहन	२						२००
सैन लौडीविसौना	३						
लवासुर माडु	४	नपुगेको		३	सामुदायिक	धार्मिक	१५०

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

४.२.१७ आयात तथा निर्यातको अवस्था

गाउँपालिका क्षेत्रमा चामल तथा गहुँको पीठो आयात हुने गरेको छ भने तरकारी, फलफूल, दलहन, तेलहन, नगदेबाली, पशुजन्य उत्पादन, जडीबुटी तथा खनिजजन्य वस्तु निर्यात हुने गरेको छैन। यस क्षेत्रबाट आयात हुने वस्तुहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३४: आयात तथा निर्यातको अवस्था

निर्यात/आयात हुने प्रमुख वस्तु	इकाई	गापा/नपाभित्र आयात परिमाण	गापा/नपाबाट निर्यात हुने परिमाण
खाद्यान्न			
धान वा चामल	मे.ट.	२०००	
गहुँ वा पिठो	मे.ट.	६००	
मकै	मे.ट.		५०
तरकारी			
आलु	मे.ट.	१०	
टमाटर	मे.ट.	१	
दलहन			
मसुरो	मे.ट.	०.५	
मास		०.५	
पशुजन्य उत्पादन			
माछा	क्विन्टल		
मह	क्विन्टल		
दूध र दूधजन्य उत्पादन	लिट्र		
मासु र मासुजन्य उत्पादन	क्विन्टल		२००
अण्डा	क्यारेट	१०००	
जडीबुटी	क्विन्टल		१५००
गिट्टी वा बालुवा	मे.टन		

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवाता, २०७५

४.२.१८ खनिज तथा खानी सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र खनिज तथा खानीको उपलब्धताको अवस्था हेर्दा वडा नं. १ मा तारी तथा चिप्ले दुइ खानी रहेको देखिन्छ भने अन्य वडाहरूमा त्यस्ता खनिज तथा खानीहरूको उपलब्धता रहेको देखिदैन। यस सम्बन्धी अन्य विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३५: खनिज तथा खानी सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	खनिजको नाम	पाइने स्थान
१	तारी खानी, चिप्ले हुडगा	नेटा, बाँमु हिमाली १

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

४.३ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम

४.३.१ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रमा व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको संख्या १७८८ रहेको छ। जस अन्तरगत सबैभन्दा बढी अन्य प्रकारका तालिम लिनेको संख्या १७२२ रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३६: व्यवसायी सीपमूलक तालिम लिने घरपरिवारको विवरण

वडा नम्बर	सूचना प्रविधि, इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिक्स	सिलाइ, बुनाइ, बुटक, श्रृंगार तथा पार्लर	निर्माण सम्बन्धी (म्यासन, कापेन्ट्री)	इञ्जिनियरिङ्ग, अटोमोबाइल र मकानिक्स	कृषि सम्बन्धी	जनस्वास्थ्य सम्बन्धी	पशु स्वास्थ्य	पर्यटन सम्बन्धी	उद्योग तथा कला सम्बन्धी	अन्य	तालिम नलिएको
१	२	३	०	०	६	१	०	१	०	१७६	१३
२	०	२	०	०	०	०	०	०	२	१८४	०
३	०	१	०	०	०	०	०	०	०	१५८	०
४	४	७	१	१	५	८	२	१	०	१३६	७५
५	०	५	०	१	१	१	०	०	०	३१९	६
६	०	२	१	०	१	०	१	०	०	५९१	४
७	१	३	२	०	०	०	०	०	०	१५८	७
जम्मा	७	२३	४	२	१३	१०	३	२	२	१७२२	१०५

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.३.२ व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण

व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम लिनेहरूको कुल संख्या १०७ जना रहेका छन्। जसमध्ये महिला र पुरुष क्रमशः ४८ र ५९ जना रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३७: व्यवसायिक सीपमूलक तालिम लिनेहरूको विवरण

वडा नम्बर	महिला	पुरुष	जम्मा
१		५	९
२		२	४
३		१	२
४		२९	३५
५		५	८
६		४	८
७		२	७
जम्मा		४८	५९

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.३ बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाभित्र रहेका कुल १८९३ घरपरिवारमध्ये ६३७ अर्थात् ३३.६५ प्रतिशत घरपरिवारले बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरूमा खाता खोलेर आर्थिक कारोबार गर्ने गरेका छन् भने १२५६ घरपरिवारको भने कुनै पनि वित्तीय संस्थामा खाता नरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३८: बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	बैङ्क तथा वित्तीय संस्थामा खाता हुने घरपरिवार संख्या		
	खाता हुने घरपरिवार संख्या	खाता नहुने घरपरिवार	जम्मा घरपरिवार संख्या
१	३२	१७०	२०२
२	१०	१७८	१८८
३	३०	१२९	१५९
४	११३	१२७	२४०
५	८८	२४५	३३३
६	३०१	२९९	६००
७	६३	१०८	१७१
जम्मा	६३७	१२५६	१८९३
प्रतिशत	३३.६५	६६.३५	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.५ वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण

गाउँपालिका अन्तरगत रहेका घरपरिवारलाई वार्षिक आम्दानीको दृष्टिकोणबाट हेर्दा ५० हजारभन्दा कम आम्दानी हुने घरपरिवार ७७३ र ५ लाखभन्दा माथि आम्दानी हुने घरपरिवार १०७ रहेको देखिन्छ। यस वार्षिक आम्दानीका आधारमा वर्गीकृत वडागत घरपरिवार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ३९: वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार विवरण

वडा नं.	वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार संख्या (रु.हजारमा)					
	५० हजार भन्दा कम	(५०-१५०) हजार	(१५० - २५०) हजार	(२५०-५००) हजार	५०० हजार भन्दा माथि	जम्मा घरपरिवार संख्या
१	८५	९६	१९	२	०	२०२
२	१५४	३२	२	०	०	१८८
३	९०	६३	५	१	०	१५९
४	५१	९१	३	२	९३	२४०
५	१७९	१२५	२३	५	१	३३३
६	१५८	३३६	६२	३६	८	६००
७	५६	५५	३१	२४	५	१७१
जम्मा	७७३	७९८	१४५	७०	१०७	१८९३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

४.५ वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण

गाउँपालिका अन्तरगत रहेका घरपरिवारलाई वार्षिक खर्चको दृष्टिकोणबाट हेर्दा ५० हजारभन्दा कम खर्च हुने घरपरिवार ८८५ र ५ लाखभन्दा माथि खर्च हुने घरपरिवार १३० रहेको देखिन्छ। यस वार्षिक खर्चका आधारमा वर्गीकृत वडागत घरपरिवार सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४०: वार्षिक खर्च अनुसार घरपरिवार विवरण

वडा नं.	वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार संख्या (रु.हजारमा)					
	५० हजार भन्दा कम	(५०-१५०) हजार	(१५० - २५०) हजार	(२५०-५००) हजार	५०० हजार भन्दा माथि	जम्मा घरपरिवार संख्या
१	११२	८४	६	०	०	२०२
२	१५९	२३	२	०	४	१८८

वडा नं.	वार्षिक आम्दानी अनुसार घरपरिवार संख्या (रु.हजारमा)					
	५० हजार भन्दा कम	(५०-१५०) हजार	(१५० - २५०) हजार	(२५०-५००) हजार	५०० हजार भन्दा माथी	जम्मा घरपरिवार संख्या
३	१०४	५१	४	०	०	१५९
४	४०	८४	१०	४	१०२	२४०
५	१९५	१०६	२२	६	४	३३३
६	१८७	३३९	३७	२६	११	६००
७	८८	६०	९	५	९	१७१
जम्मा	८८५	७४७	९०	४१	१३०	१८९३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

परिच्छेद ५: सामाजिक अवस्था

यस परिच्छेदमा शिक्षा, स्वास्थ्य, कला, संस्कृति, लक्षियत वर्ग, लैंगिकता, खानेपानी, सरसफाइ जस्ता सामाजिक विषयहरूमा देहाय बमोजिमका शीर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.१ शैक्षिक तथा मानव संशाधन विकास

यस शीर्षक अन्तरगत शैक्षिक स्थितिको बारेका उल्लेख गरिएको छ।

५.१.१ हालको साक्षरताको अवस्था

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेकामध्ये औसत ७५.८१ प्रतिशत साक्षर र २४.१९ प्रतिशत जनसंख्या निरक्षर रहेका छन्। लैङ्गिकताका आधारमा हेर्दा ८१.०१ प्रतिशत पुरुष र ७०.६१ प्रतिशत महिला साक्षर रहेका छन् भने १४.३७ प्रतिशत ६ वर्षभन्दा कम उमेर समूहको जनसंख्या रहेको छ। लैङ्गिकताका आधारमा यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४१: हालको साक्षरताको अवस्था

वडा नं.	साक्षरताको स्थिति (प्रतिशतमा)			निरक्षरताको स्थिति (प्रतिशतमा)			६ वर्षभन्दा कम उमेर समूह		
	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
१	८६.९५%	८१.४८%	८४.२२%	१३.०५%	१८.५२%	१५.७८%	१३.३६%	१४.८१%	१४.०९%
२	६८.०२%	५८.१८%	६३.१०%	३१.९८%	४१.८२%	३६.९०%	१७.०९%	१६.३६%	१६.७२%
३	५४.३५%	५६.८६%	५५.६१%	४५.६५%	४३.१४%	४४.३९%	१४.८६%	१७.५०%	१६.१८%
४	९३.१७%	८१.७१%	८७.४४%	६.८३%	१८.२९%	१२.५६%	१६.०४%	१६.५९%	१६.३१%
५	८८.३९%	७८.५१%	८३.४५%	११.६१%	२१.४९%	१६.५५%	१५.२२%	१५.००%	१५.११%
६	९०.०९%	७५.३०%	८२.७०%	९.९१%	२४.७०%	१७.३०%	११.७७%	१२.६३%	१२.२०%
७	८६.०८%	६२.२६%	७४.१७%	१३.९२%	३७.७४%	२५.८३%	९.७४%	१०.२७%	१०.०१%
जम्मा	८१.०१%	७०.६१%	७५.८१%	१८.९९%	२९.३९%	२४.१९%	१४.०१%	१४.७४%	१४.३७%

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.१.२ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

गाउँपालिकाभित्रको शिक्षाको स्तर अनुसार जनसंख्याको स्थिति हेर्दा आधारभूत तहको शैक्षिक उपलब्धी हासिल गरेकाहरूको संख्या १७४८ रहेको छ भने स्नातकोत्तर तहको उपाधी हासिल गर्नेहरूको संख्या ३० जना रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४२: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं.	शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या								
	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	स्नातक	स्नातकोत्तर	प्राविधिक एसएलसी	साधारण लेखपढ	निरक्षर	कम उमेर
१	१४८	१५९	२८३	५	०	७	२६१	१४५	१६८
२	१६१	१३९	५३	३	०	५	१४२	३७६	१९५
३	१२६	१५८	९४	०	०	३	२५६	१७८	१५९
४	३५८	१३९	२४६	५५	८	११	४९६	२१५	१७१
५	२९३	३८६	१३६	३०	४	१५	५०९	३१०	३०८
६	६२१	५३४	६९६	५०	७	३०	५२३	५५२	३४६

वडा नं.	शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या								
	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यमिक	स्नातक	स्नातकोत्तर	प्राविधिक एसएलसी	साधारण लेखपढ	निरक्षर	कम उमेर
७	४१	२५६	२९३	१७	११	८	३३	२४१	८०
जम्मा	१७४८	१७७१	१८०१	१६०	३०	७९	२२२०	२०१७	१४२७

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.१.३ शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा जम्मा २५ वटा रहेका छन्। जसलाई विद्यालयहरूको तहगत संख्या देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४३: शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको प्रकार	आधारभूत	माध्यमिक	कैफियत
सामुदायिक		१९	४
संस्थागत		२	-
जम्मा		२१	४

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.४ विद्यालयको भौतिक अवस्था

हिमाली गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुल २५ वटा विद्यालयहरू रहेको देखिन्छ, जसमध्ये २१ आधारभूत विद्यालय र ४ वटा माध्यमिक विद्यालयहरू रहेका छन्। यी विद्यालयहरूमा ३ वटा पक्की तथा ५५ वटा कच्ची भवन रहेको देखिन्छ। विद्यालयहरूमा उपलब्ध भौतिक अवस्था सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४४: विद्यालयको भौतिक अवस्था

विद्यालयको नाम	वडा नं.	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय र अध्ययन केन्द्र	प्रयोगशाला कम्प्युटर समेत	डेस्क/बेञ्चको क्षमता (जना)	खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड वालको किसिम	चर्पीको सुविधा	स्वच्छ खानेपानी
		पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची							
विच्छया मा.वि	१		४		१०	छ	छैन	२०	२००	कच्ची	छ	छैन
सुनन्दा आवि	१		३		६	छैन	छैन	४	१५	कच्ची	छ	छैन
गोश्वरा आवि	१						छैन			कच्ची	छ	छ
रुम्दी आवि	२		४		८	छैन	छैन	३	५०	कच्ची	छ	छैन
ठुलाकोट आवि	२		२		८	छैन	छैन	४	४०	कच्ची	छ	छैन
लवासुर आवि	२		२		४	छैन	छैन	४	४०	कच्ची	छ	छैन
बुढीनन्दा आवि	२		२		४	छैन	छैन	४	३०	कच्ची	छ	छ
युना आवि	३		३		९	छैन	छैन	३	५०	कच्ची	छ	छ
गंगा आवि	३						छैन			कच्ची	छ	छ
हिमालभक्ति आवि	३						छैन			कच्ची	छ	छ
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४		३			छ	छैन	२०	२००	कच्ची	छ	छैन
शैलेश्वरी मावि	४		६		१३	छ	छ	२२०	३५०	पक्की	छ	छ
मंगलमय आवि	५		३		७	छ		३०	२५०	कच्ची	छ	छैन
बागेश्वरी मावि	५		५		१२	छ	छैन	२०२	३००	कच्ची	छ	छैन
सरस्वती आवि	५		२		६	छैन	छैन	३०	५०	कच्ची	छ	छैन
कुलमष्टाजन आवि	५						छैन			कच्ची	छ	छ
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५						छैन			कच्ची	छ	छ
बडीमालिका मावि	६	१	५	६	२२	छ	छ	३००	४५०	कच्ची	छैन	छ
खोलीडाडा आवि	६		३		१०	छैन	छैन	१०५	२००	कच्ची	छ	छैन
जनज्योती आवि	६		१		४	छैन	छैन	८०	१५०	छैन	छ	छैन

विद्यालयको नाम	वडा नं.	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय र अध्ययन केन्द्र	प्रयोगशाला कम्प्युटर समेत	डेस्क/बेञ्चको क्षमता (जना)	खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड वालको किसिम	चर्पीको सुविधा	स्वच्छ खानेपानी
		पक्का	कच्चा	पक्का	कच्चा							
भवानी आवि	६	२	२	४	४	छैन	छैन			कच्चि	छ	छ
चण्डीका आवि	६					छैन	छैन			कच्चि	छ	छ
कालिका बोर्डिङ्ग स्कूल	६		२		६	छैन	छैन	८०	१५०	छैन	छ	छ
जनता आवि	७		२		९	छैन	छैन	३०	२५०	कच्चि	छैन	छैन
बुढीनन्दा आवि	७		१		५	छैन	छैन		२००	कच्चि	छ	छ
जम्मा		३	५५	१०	१४७							

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.५ विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका छात्रछात्राको तहगत विवरण

गाउँपालिकाभित्र रहेका विद्यालयहरूमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राहरूमा २०८ जना पूर्व प्राथमिक, १७३२ जना आधारभूत र २९९ जना माध्यमिक तहगत अध्ययन गर्ने गरेको पाइन्छ। यी विद्यालयमा अध्ययन गर्ने छात्रछात्रा सम्बन्धी विद्यालयगत तथा वडागत विवरण देहाय बमोजिम तालिकामा रहेको छ।

तालिका ४५: विद्यालयमा अध्ययन गरिरहेका तहगत छात्रछात्राको विवरण

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-८)			माध्यमिक (९-१२)			जम्मा		
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
विच्छया मावि	१												
सुनन्दा आवि	१												
गोश्वरा आवि	१												
रुदी आवि	२				२०	१२	३२						
ठुलाकोट आवि	२				१३०	१४१	२७१						
लवासुर आवि	२				१८	२३	४१						
बुढी नन्दा आवि	२				१४	१९	३३						
चुना आवि	३				५४	४३	९७						
गंगा आवि	३												
हिमालभक्ति आवि	३												
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४				६४	५६	१२०						
शैलश्वरी मावि	४	१२	१०	२२	७२	५१	१२३	४२	२५	६७			
मंगलमय आवि	५	१२	१०	२२	३६	३०	६६				४८	४०	८८
बागेश्वरी मावि	५	१६	१३	२९	१०५	९२	१९७	२९	३१	६०	१३४	१३३	२६६
सरस्वती आवि	५												
कुलमष्टाजन आवि	५												
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५												
बढीमालिका मावि	६	१४	११	२५	१३५	१३६	२७२	८९	८३	१७२	२३८	२३४	४७२
खोलीडाडा आवि	६	१६	१४	३०	१४०	८०	२२०				१५६	९४	२५०
जनज्योती आवि	६				४४	३७	८१						

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-८)			माध्यमिक (९-१२)			जम्मा		
		छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
भवानी आवि	६												
चण्डीका आवि	६												
कालिका बोर्डिङ्ग स्कुल	६	२५	३०	५५	१०	१५	२५				५५	२५	८०
जनता आवि	७				६५	५६	१२१				६५	५६	१२१
बुढीनन्दा आवि	७	१६	९	२५	२०	१३	३३						
जम्मा		१११	९७	२०८	९२७	८०४	१७३२	१६०	१३९	२९९	६९६	५८२	१२३७

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.६ शिक्षक विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विद्यालयहरूमा कुल ६५ स्वीकृत शिक्षक दरबन्दी रहेकोमा ९७ शिक्षक र २६ जना शिक्षिका कार्यरत रहेका छन् । आधारभूत र माध्यमिक तहमा विद्यालयगत रहेका यस्ता शिक्षकहरूको स्वीकृत दरबन्दी, कार्यरत शिक्षक, महिला शिक्षक तथा विषयगत शिक्षक सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ४६: शिक्षक विवरण

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	स्वीकृत दरबन्दी	कार्यरत शिक्षक संख्या		महिला शिक्षक संख्या		विषयगत शिक्षक संख्या			
			शिक्षक	शिक्षिका	आधारभूत	माध्यमिक	गणित	विज्ञान	अंग्रेजी	
विच्छया मा.वि	१	८	८					१	१	१
सुनन्दा आवि	१	३	६	१						
गोश्वरा आवि	१		२	१						
रुम्दी आवि	२	२	२							
ठुलाकोट आवि	२	४	२							
लवासुर आवि	२		२							
बुढीनन्दा आवि	२	२	२							
युना आवि	३	३	४	१						
गंगा आवि	३		१	१						
हिमालभक्ति आवि	३	१	२	१						
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४	३	४	१				१		१
शैलेश्वरी मावि	४	९	८	१	१			१		१
मंगलमय आवि	५	३	१	१	१					
बागेश्वरी मावि	५	४	१०	३	२			२		२
सरस्वती आवि	५									
कुलमष्टाजन आवि	५	१	२							
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५		३							
बडीमालिका मावि	६	११	१४	२	२			१	१	१
खोलीडाडा आवि	६	४	६	३	२			१	१	१
जनज्योती आवि	६		४	१						
भवानी आवि	६	२	१	२						
चण्डीका आवि	६	१	२	२						
कालिका बोर्डिङ्ग स्कुल	६		४	२	१			१	१	१
जनता आवि	७		४	२	१			१	१	१
बुढीनन्दा आवि	७	४	३	१	१					
जम्मा		६५	९७	२६	११	०	९	५	९	९

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.७ शैक्षिक उपलब्धि दर सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाभित्र रहेका २१ आधारभूत तथा ४ माध्यमिक तहका विद्यालयहरूको तहगत खुद भर्ना दर, निरन्तरता दर, सिकाइ उपलब्धी दर र उत्तिर्ण दर औसत रूपमा देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ४७: शैक्षिक उपलब्धि दर सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको नाम, स्थान र किसिम	वडा नम्बर	खुद भर्ना दर			निरन्तरता दर			सिकाइ उपलब्धी दर			उत्तिर्ण दर		
		पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यमिक	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यमिक	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२
विच्छया मा.वि	१	२०	३१	८६	१८	२६	७०	२२	३४		१७	१९	
सुनन्दा आवि	१	५	७		३	६		६					
गोश्वरा आवि	१												
रुम्दी आवि	२												
ठुलाकोट आवि	२												
लवासुर आवि	२												
बुढीनन्दा आवि	२												
युना आवि	३												
गंगा आवि	३												
हिमालभक्ति आवि	३												
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४	८९				९५		५१			८६.५		
शैलेश्वरी मावि	४		१२३	६७	१००	९८	९८	५३	६४				
मंगलमय आवि	५	२९	१९६	६०	१००	१००	१००						
बागेश्वरी मावि	५	२९	१	१९६		९५		५१					
सरस्वती आवि	५												
कुलमष्टाजन आवि	५												
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५												
बडीमालिका मावि	६	२५	२७२	१७२	२१	२४६	१६१	५५	४५	३५			
खोलीडाडा आवि	६	३०	२२०		२५	२००		४४					
जनज्योती आवि	६		८१			६५							
भवानी आवि	६												

विद्यालयको नाम, स्थान र किसिम	वडा नम्बर	खुद भर्ना दर			निरन्तरता दर			सिकाइ उपलब्धी दर			उत्तिर्ण दर		
		पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२
चण्डीका आवि	६												
कालिका बोर्डिङ्ग स्कूल	६	५५	२५		५५	५५							
जनता आवि			१२१			१११		५६					
बुढीनन्दा आवि	७	२५	३३		२५	३३							

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.८ आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विद्यालयहरूबाट आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी संख्या ४७५ रहेको छ भने हाल २१३१ छात्रछात्रा अध्ययन गरिरहेका छन् । यस सम्बन्धी विद्यालयगत विवरण देहायको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ४८: आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी

विद्यालयको नाम, स्थान र किसिम	वडा नम्बर	जम्मा विद्यार्थी		आधारभूत शिक्षा पूरा गर्ने विद्यार्थी	
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
विच्छया मा.वि	१	२२१	१०६	१७०	९२
सुनन्दा आवि	१	३४	२५	३०	१८
गोश्वरा आवि	१	२८	३६	२३	३१
रुम्दी आवि	२				
ठुलाकोट आवि	२				
लवासुर आवि	२				
बुढीनन्दा आवि	२				
युना आवि	३				
गंगा आवि	३				
हिमालभक्ति आवि	३				
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४	६५	८४	७	७
शैलेश्वरी मावि	४	७६	११४	८	६
मंगलमय आवि	५	४०	४८	४	२
बागेश्वरी मावि	५	१२९	१३४		
सरस्वती आवि	५				
कूलमष्टाजन आवि	५				
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ्ग	५				
बडीमालिका मावि	६	२३४	२३८	२१	१६
खोलीडाडा आवि	६	९४	१५६	२	१९
जनज्योती आवि	६				
भवानी आवि	६				
चण्डीका आवि	६				
कालिका बोर्डिङ्ग स्कूल	६	२५	५५		
जनता आवि	७	५०	५९	९	१०
बुढीनन्दा आवि	७	३१	४९		
जम्मा		१०२७	११०४	२७४	२०१

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.९ छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विद्यालयहरू अध्ययन गर्ने विद्यार्थी मध्ये १११० जनाले छात्रवृत्ति तथा ८०१ जनाले दिवा खाजा खान पाएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विद्यालयगत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ४९: छात्रवृत्ति तथा दिवा खाजा पाउने विद्यार्थी विवरण

विद्यालयको नाम, स्थान र किसिम	वडा नम्बर	छात्रवृत्ति वा अन्य सुविधा पाउने विद्यार्थी		दिवा खाजा खान पाउने विद्यार्थी	
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
विच्छ्रया मा.वि	१	५	२२१	०	०
सुनन्दा आवि	१	३	१८	३४	२५
गोश्वरा आवि	१	१	७	२३	३१
रुम्दी आवि	२				
ठुलाकोट आवि	२				
लवासुर आवि	२				
बुढीनन्दा आवि	२				
युना आवि	३				
गंगा आवि	३				
हिमालभक्ति आवि	३				
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४		८४	६५	८४
शैलेश्वरी मावि	४				
मंगलमय आवि	५		६४	४०	४८
बागेश्वरी मावि	५		१३४		
सरस्वती आवि	५				
कुलमष्टाजन आवि	५				
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५				
बडीमालिका मावि	६	१०५	१५९		
खोलीडाडा आवि	६	१६	१४०	९४	१५६
जनज्योती आवि	६				
भवानी आवि	६				
चण्डीका आवि	६				
कालिका बोर्डिङ स्कूल	६				
जनता आवि	७	३०	५९	५६	६५
बुढीनन्दा आवि	७	१०	५४	३६	४४
जम्मा		१७०	९४०	३४८	४५३

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.१० शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विवरण

विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न आवश्यक अपाङ्ग विद्यार्थी स्रोत कक्षा, CBEGRA कार्यान्वयन, एकीकृत पाठ्यक्रम, इन्टरनेट सुविधा र छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी जस्ता विषयहरूको स्थिति हेर्दा एकीकृत पाठ्यक्रम ६ वटा विद्यालयमा, CBEGRA कार्यान्वयन ३ वटा विद्यालयमा र छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी एउटा विद्यालयमा रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विद्यालयगत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५०: शैक्षिक गुणस्तरसँग सम्बन्धित विवरण

विद्यालयको नाम, ठेगाना र किसिम	वडा नम्बर	अपाङ्ग विद्यार्थी स्रोत कक्षा	CBEGRA कार्यान्वयन	एकीकृत पाठ्यक्रम	इन्टरनेट सुविधा	छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी
विच्छ्रया मा.वि	१	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
सुनन्दा आवि	१	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
गोश्वरा आवि	१					

विद्यालयको नाम, ठेगाना र किसिम	वडा नम्बर	अपाङ्ग विद्यार्थी स्रोत कक्षा	CBEGRA कार्यान्वयन	एकीकृत पाठ्यक्रम	इन्टरनेट सुविधा	छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी
रुम्दी आवि	२	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
ठुलाकोट आवि	२	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
लवासुर आवि	२	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
बुढीनन्दा आवि	२	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
युना आवि	३	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
गंगा आवि	३					
हिमालभक्ति आवि	३					
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
शैलेश्वरी मावि	४	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
मंगलमय आवि	५	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
बागेश्वरी मावि	५	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
सरस्वती आवि	५	नभएको	नभएको	भएको	नभएको	नभएको
कुलमष्टाजन आवि	५					
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५					
बडीमालिका मावि	६	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
खोलीडाडा आवि	६	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
जनज्योती आवि	६	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
जनता आवि	६	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
चण्डीका आवि	६					
कालिका बोर्डिङ स्कूल	६	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
बुढीनन्दा आवि	७	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
गोश्वरा आवि	७	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको	नभएको

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.११ बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यालयहरूमा बालमैत्री शिक्षा कायम गर्न विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन, विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक, बाल क्लब गठन र बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग जस्ता विषयहरूको स्थिति हेर्दा १९ वटा विद्यालयहरूमा विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन, १९ वटा विद्यालयमा सुधार योजना अद्यावधिक, १९ वटामा बाल क्लब गठन र १९ वटामा बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विद्यालयगत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५१: बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन	विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक	बाल क्लब गठन	बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग
विच्छया मा.वि	१	भएको	भएको	भएको	भएको
सुनन्दा आवि	१	भएको	भएको	भएको	भएको
गोश्वरा आवि	१	भएको	भएको	भएको	भएको
रुम्दी आवि	२	भएको	भएको	भएको	भएको
ठुलाकोट आवि	२	भएको	भएको	भएको	भएको
लवासुर आवि	२	भएको	भएको	भएको	भएको
बुढीनन्दा आवि	२	भएको	भएको	भएको	भएको
युना आवि	३	भएको	भएको	भएको	भएको

विद्यालयको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन	विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक	बाल क्लब गठन	बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग
गंगा आवि	३				
हिमालभक्ति आवि	३				
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४	भएको	भएको	भएको	भएको
शैलेश्वरी मावि	४	भएको	भएको	भएको	भएको
मंगलमय आवि	५	भएको	भएको	भएको	भएको
बागेश्वरी मावि	५	भएको	भएको	भएको	भएको
सरस्वती आवि	५	भएको	भएको	भएको	भएको
कुलमष्टाजन आवि	५				
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५				
बडीमालिका मावि	६	भएको	भएको	भएको	भएको
खोलीडाडा आवि	६	भएको	भएको	भएको	भएको
जनज्योती आवि	६	भएको	भएको	भएको	भएको
जनता आवि	६				
चण्डीका आवि	६				
कालिका बोर्डिङ स्कूल	६				
जनता आवि	७	भएको	भएको	भएको	भएको
बुढीनन्दा आवि	७	भएको	भएको	भएको	भएको

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.१२ छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण

विद्यालयहरूले उपलब्ध गराउने छात्रवृत्तिको अवस्था हेर्दा दलित, अपाङ्ग, विपन्न र जेहेन्दार छात्रवृत्ति प्राप्त गर्ने विद्यार्थी संख्या ५१२ जना रहेको छ। यस सम्बन्धी विद्यालयगत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५२: छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण

विद्यालयको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	छात्रवृत्तिको किसिम अनुसार											
		दलित		अपाङ्ग		छात्रा	विपन्न		जेहेन्दार		अन्य सुविधा		
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	
विच्छया मा.वि	१			१									
सुनन्दा आवि	१												
गोश्वरा आवि	१												
रुम्दी आवि	२												
ठुलाकोट आवि	२			५	६								
लवासुर आवि	२	२	३	३	२								
बुढीनन्दा आवि	२					१४	१९						
युना आवि	३												
गंगा आवि	३												
हिमालभक्ति आवि	३												
नेपाल राष्ट्रिय आवि	४	१०	९	२	३								
शैलेश्वरी मावि	४												
मंगलमय आवि	५	१६	२२	५	३								
बागेश्वरी मावि	५	१८	१६	३	१								
सरस्वती आवि	५												

विद्यालयको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	छात्रवृत्तिको किसिम अनुसार										
		दलित		अपाङ्ग		छात्रा	विपन्न		जेहेन्दार		अन्य सुविधा	
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा
कुलमष्टाजन आवि	५											
सेतिकर्णाली ई. बोर्डिङ	५											
बडीमालिका मावि	६	८१	८४						३	३	१	
खोलीडाडा आवि	६	१६	२१	३	३							
जनज्योती आवि	६	११	७									
भवानी आवि	६											
चण्डीका आवि	६											
कालिका बोर्डिङ्ग स्कूल	६								१	१		
जनता आवि	७	३०	५९									
बुढीनन्दा आवि	७	१२	१३									
जम्मा		१९६	२३४	२२	१८	०	१४	१९	४	४	१	०

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.१३ सामुदायिक बाल विकास केन्द्रसम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रभित्र जम्मा ३ वटा सामुदायिक बाल विकास केन्द्रहरू रहेको देखिन्छ। यी सामुदायिक बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५३: सामुदायिक बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

बाल विकास केन्द्रको नाम	वडा नम्बर	बालबालिका संख्या		भवन संख्या		कोठा संख्या		खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड बालको किसिम	स्वच्छ खानेपानी
		बालक	बालिका	पक्का	ढोका	पक्का	ढोका			
सम्म सुन्नदा बाविके	२									
मुना	३									
वागेश्वरी बाविके	५		१		१		१	५०	कच्चा	छैनै

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.१.१४ सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाभित्र जम्मा ३ मात्र सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सिकाइ केन्द्र रहेको छ।

तालिका ५४: बाल विकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

सामुदायिक सिकाइ/अध्ययन केन्द्रको नाम	केन्द्र रहेको स्थान	वडा नं.
चाडीका सामुदायिक केन्द्र	रुगीन	५
मन्टा भवानी सामुदायिक केन्द्र	बाधु	७
हिमचुली अध्ययन क		

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

यस शीर्षकमा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य अवस्था र विवरणको बारेमा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.२.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र २ स्वास्थ्य चौकी र एउटा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई रहेका छन्। यस्ता संस्थाहरूमा कुल १२ स्वीकृत दरबन्दी रहेकोमा १० जना कार्यरत रहेको देखिन्छ। स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत जनशक्ति र सेवा सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५५: स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	स्वास्थ्यकर्मी		शैया संख्या	उपलब्ध सेवा तथा सुविधा						
		स्वीकृत दरबन्दी	कार्यरत		प्रसूति सेवा	ल्याव	क्लिनिक	एक्सरे	परिवार नियोजन	खोप सेवा	एससिटि
विछ्या स्वास्थ्य चौकी	१	६	४	छैन	छ	छैन	छ	छैन	छ	छ	छैन
रुगिन स्वास्थ्य चौकी	५	४	४	छैन	छ	छैन	छ	छैन	छ	छ	छैन
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई धिम	६	२	२	छैन	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ	छैन
जम्मा		१२	१०								

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.२ उपलब्ध स्वास्थ्य सेवाहरू

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा उपलब्ध हुने स्वास्थ्य सेवाहरूको अवस्था हेर्दा सुरक्षित मातृत्व र पोषण सेवा सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा उपलब्ध रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी संस्थागत सेवा विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५६: उपलब्ध सेवा सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	अन्य स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध							
		सुरक्षित मातृत्व	पोषण सेवा	रक्त संचार	फार्मसी	आँखा उपचार सेवा	स्वास्थ्य शिक्षण सेवा	परामर्श सेवा	अन्य
विछ्या स्वास्थ्य चौकी	१	छ	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छ
रुगिन स्वास्थ्य चौकी	५	छ	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई धिम	६	छ	छ	छ	छैन	छैन	छैन	छ	छ

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.३ स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध तथा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्ति विवरण

स्वास्थ्य संस्थाहरू कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र अन्य जनशक्तिको गरी जम्मा १२ जना रहेका छन्। स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत जनशक्ति र सेवा सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ :

तालिका ५७: स्वास्थ्य जनशक्ति सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या							
		विशेषज्ञ चिकित्सक	सामान्य चिकित्सक	हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याव टेक्निसियन	अन्य
विछ्या स्वास्थ्य चौकी	१	-	-	-	-	१	२	-	१
रुगिन स्वास्थ्य चौकी	५	-	-	-	-	१	३	-	१

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या							
		विशेषज्ञ चिकित्सक	सामान्य चिकित्सक	हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याव टेक्निसियन	अन्य
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई धिम	६	-	-	-	-	१	१	-	१
जम्मा		०	०	०	०	३	६	०	३

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.४ प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको अवस्था

गाउँपालिकाका विभिन्न प्राथमिक स्वास्थ्य संस्थामा पहुँचको अवस्थालाई हेर्दा १ घण्टाभन्दा बढी समय लाग्ने घरपरिवार संख्या ७९४ रहेको छ भने १५ मिनेट समय लाग्ने परिवार संख्या ४२५ रहेको पाइन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५८: प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा पहुँचको सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	नजिक स्वास्थ्य चौकी सम्म आइपुग्न लाग्ने समय अनुसार घरपरिवार प्रतिशत			
	१५ मिनेट	३० मिनेट	१ घण्टा	१ घण्टा भन्दा बढी
१	२५		१२०	३५
२				१६१
३				१९१
४				२४८
५	१५०		३१	८९
६	२५०		५०	७०
७			१५६	
जम्मा	४२५		३५७	७९४

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.२.५ खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पाँच वर्ष मुनिका बालबालिका संख्या ६०१ रहेको छ। यहाँका स्वास्थ्य केन्द्रबाट खोप लिने बालबालिका संख्या १०७४ जना रहेका छन्। वृद्धि अनुगमन गरिएका ६० बालबालिकामध्ये कुपोषित बालबालिका संख्या १५ रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ५९: खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	बालबालिका संख्या			खोप लिने बालबालिका संख्या					५ वर्ष मुनिका बालबालिका		
	१ वर्ष मुनिका	२ वर्ष मुनिका	५ वर्ष मुनि	विसिजि	पेण्टाभ्या लेण्ट	पोलियो तेश्रो	दादुरा /रुबेला	जापानिज इन्सफलाइटिस (जे.ई.)	नियमित जुकाको औषधी खाएका	वृद्धि अनुगमन गरिएका	वृद्धि अनुगमन गरिएकामध्ये कुपोषित
१	२७	२८	४२३	२८	२७	२९	२७	२८	२८	३	२
२	२७	२८	१३	२६	२८	३०	२८	४०	२८	७	२
३	२७	२७		२५	२६	२९	२६	३८	२७	३	२
४											
५	१७५	२३०	९५	८२		७९	११७	६९	२३०	३३	९
६	५५	६०	४०	४३		३७	४०	४४	३६	१०	
७	४२	४३	३०	३१		२४	३८	३५	३३	४	
जम्मा	३५३	४१६	६०१	२३५	८१	२२८	२७६	२५४	३८२	६०	१५

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.६ सुरक्षित मातृत्वसम्बन्धी विवरण

सुरक्षित मातृत्वको लागि आवश्यक खोप सेवा, गर्भावस्थाको जाँच र सुरक्षित प्रसूति जस्ता सूचकलाई आधार मान्दा यस गाउँपालिका अन्तरगत रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा गत वर्ष ११४ जनाले प्रसूती सेवा लिएको देखिन्छ । सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६०: सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	गत वर्षको गर्भवती/प्रसूति भएका महिला संख्या	टि.टि. खोप लिने गर्भवती		गर्भावस्थाको ४ पटक जाँच गराउने गर्भवती संख्या	प्रसूति भएको आधारमा गर्भवतीको संख्या		
		टी.टी. १ (पहिलो जाँचमा)	टी.टी. २ (पहिलो खोप लिएको एक महिना पछि)		स्वास्थ्य संस्थामा	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको सहयोगमा घरमा	स्वास्थ्यकर्मीको अनुपस्थितिमा घरमा
१,२,३	१३	४८	२४	३६	१३		६०
४							
५	१३०	२६	२५	२३	२४		२८
६	४०	२१	१९	१३	११		९
७	३१	१८	१५	७	१०		७
जम्मा	११४	११३	८३	७९	५८		१०४

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.७ मातृ शिशु सुरक्षा र परिवार नियोजनको अवस्था

मातृशिशु सुरक्षाको अवस्था हेर्दा जीवित नवजात शिशुको संख्या गतवर्षको आँकडा अनुसार जम्मा ६४ रहेको यस क्षेत्रमा कुल २५ महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविका रहेका छन् । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६१: सुरक्षित मातृत्व तथा परिवार नियोजनसम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	गर्भावस्था/प्रसूति अवस्था/सुत्केरी पछिको ६ हप्ताभित्र मृत्यु भएका महिला	जीवित नवजात शिशु संख्या	मृत जन्म नवजात शिशु	जन्मेको २८ दिनभित्र मृत्यु भएका नवजात शिशु	१५-४८ वर्षका महिलाको संख्या	परिवार नियोजनको साधन प्रयोग गर्ने				महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका संख्या
						महिला		पुरुष		
						स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	
१,२,३		१३			६३		२३७	१	१००	९
४										
६		११			४०		३२		५०	५
५		२४			६३		१४७		१७८	९
७		१६		१	२२	१५	११		२१	२
जम्मा		६४		१	१८८	१५	४२७	१	३४९	२५

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.८ गाउँपालिकाभित्र देखा परेका प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचारसम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाभित्र देखा पर्ने प्रमुख रोगहरू र तिनको उपचारको अवस्था हेर्दा सबैभन्दा बढी भ्रूणपखालाका विरामी स्वास्थ्य चौकीमा आउने गरेको देखिन्छ। रोगबाट प्रभावित, उपचार हुने, फलोअप गरिएका र रेफर गरिएकाको संख्या देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६२: प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	रोगको नाम	रोगी/विरामी संख्या	उपचार भएको संख्या	फलोअप गरिएको संख्या	रेफर गरिएको संख्या	मृत्यु भएको संख्या
१	निमोनिया	७७७	७७७	३६०		
२	भ्रूण पखाला	१२२८	१२२८	४००		
३	मलेरिया	९	९	४		
४	कालाजार					
५	क्षय रोग (टिबी)					
६	कुष्ठ रोग					
७	रक्तचाप	२	२	२		
८	मुटु रोग					
९	ग्यास्ट्रिक/अल्सर	८९१	८९१	१८०		
१०	पक्षघात					
११	एचआईभि एड्स					
१३	क्यान्सर					
१४	मधुमेह (चिनी रोग)					
१५	दम (स्वासप्रश्वास)	७०८	७०८	२००		
१६	प्रसूतिजन्य रोग					
१७	अन्य	१३५५	१३५५			
	जम्मा	४९७०	४९७०	११४६		

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.२.९ मृत्यु हुने कारणसम्बन्धी विवरण

गत वर्ष मृत्यु हुनेहरू महिला १४६ र पुरुष १०७ जनामध्ये सबैभन्दा बढी २४० जनाको मृत्यु नसर्ने रोगका कारण भएको देखिन्छ। विभिन्न रोगका कारण मृत्यु हुनेहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६३: मृत्यु हुने कारण सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	महामारी/सर्ने रोग		नसर्ने रोग		टिबी, जण्डिस, आदि/सर्ने रोग		दुर्घटना		एचआईभि/एड्स		जम्मा	
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१	१	१	१६	१३	०	०	०	०	०	०	१७	१४
२	०	०	३२	२७	०	०	०	०	०	०	३२	२७
३	०	०	१३	१२	०	०	१	१	०	०	१४	१३
४	०	१	२२	१३	०	०	१	२	०	०	२३	१६
५	०	१	२३	११	०	०	०	१	०	०	२३	१३
६	०	०	१४	९	१	०	०	०	०	०	१५	९
७	०	०	२१	१४	०	०	१	१	०	०	२२	१५
जम्मा	१	३	१४१	९९	१	०	३	५	०	०	१४६	१०७

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.२.१० परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था

परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्थालाई हेर्दा गाउँपालिकाभित्रको कुल ११२५३ जनसंख्यामध्ये ३६ दीर्घरोगी, १५६ सामान्य रोगी र ११०६१ जना स्वस्थ रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६४: परिवारका सदस्यहरूको स्वास्थ्य अवस्था

वडा नम्बर	स्वास्थ्य अवस्था अनुसार जनसंख्या			
	स्वस्थ	सामान्य रोगी	दीर्घ रोगी	जम्मा
१	११५५	१२	९	११७६
२	१०४९	२२	३	१०७४
३	९५३	१४	७	९७४
४	१६८३	१३	३	१६९९
५	१९३७	५०	४	१९९१
६	३३२८	२५	६	३३५९
७	९५६	२०	४	९८०
जम्मा	११०६१	१५६	३६	११२५३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.२.११ जीवन बिमा सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्र भित्र बिमा गरेका जम्मा घरपरिवार ६० रहेका छन्। जसमध्ये जीवन बिमा गरेका ४७ र स्वास्थ्य बिमा गरेका घरपरिवार १३ रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६५: जीवन बिमा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	बिमा सम्बन्धी घरपरिवार विवरण				
	जीवन बिमा	स्वास्थ्य बिमा	अन्य बिमा	बिमा नगरेका	जम्मा
१	३०	१०	०	१६२	२०२
२	१६	०	०	१७२	१८८
३	०	०	०	१५९	१५९
४	०	०	०	२४०	२४०
५	०	०	०	३३३	३३३
६	१	२	०	५९७	६००
७	०	१	०	१७०	१७१
जम्मा	४७	१३	०	१८३३	१८९३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.३ सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था

गाउँपालिकाभित्र रहेका सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, पूर्ण अपांग, आंशिक अपांग, बाल सुरक्षा अनुदान र दलित वर्ग अनुदान प्राप्त गर्नेहरूको वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ६६: सामाजिक सुरक्षा वृत्तिको अवस्था

(रकम रु. हजारमा)

वडा नं	ज्येष्ठ नागरिक			एकल महिला		पूर्ण अपाङ्ग			आसिक अपाङ्ग			बाल सुरक्षा अनुदान			दलित वर्ग		
	म	पु	रकम	म	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम
१	४०	३४		२७	१०८	२	२	३२	८	८	३८.४	१३१	१७७	४९.२८	०	०	०
२	५५	३५	१०८०	३३	३६६०	३	१	९६	५	१७	१५८४	१५२	१३९	१३९६.८			
३	४१	४८	४७७	१९	७६	०	१	८	८	९	४०.८	५९	८६	२२५.२	०	०	०
४	१००	८९	३१९२	४३	५१६	१		२४	२३	३२	३९६	१०५	११७	५६१	२८	३२	२८८
५	७७	७०	२१४८	४१	४९२०	४	२	१४४०	९	३०	२८०८	१५५	१७२	१५६९.८	-	-	-
जम्मा	३१३	२७६	६८९७	१६३	९२८०	१०	६	९७५०४	५३	९६	४८६७	६०२	६९१	३६०२	२८	३२	२८८

स्रोत: वडा कार्यालय, २०७५

५.४ खानेपानी तथा सरसफाइ

५.४.१ खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका कुल १८९३ घरपरिवारमध्ये सबैभन्दा उच्च १७२९ अर्थात् ९१.३४ प्रतिशत घरपरिवारले सार्वजनिक धाराको पानी उपयोग गर्दछन् । घरमै धाराको पानी उपभोग गर्ने घरपरिवार १३ रहेको छ । विभिन्न स्रोत अनुसार खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण वडागत रूपमा देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६७: खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	खानेपानीको स्रोत अनुसार घरपरिवार संख्या					
	घरमै पाइप धारा	सार्वजनिक धारा	मूलको पानी	नदी खोला	ढाकिएको इनार	जम्मा
१	०	१८९	३	१०	०	२०२
२	१	१८७	०	०	०	१८८
३	४	१५४	०	१	०	१५९
४	४	१७८	५८	०	०	२४०
५	०	३३२	१	०	०	३३३
६	४	५३५	६१	०	०	६००
७	०	१५४	९	८	०	१७१
जम्मा	१३	१७२९	१३२	१९	०	१८९३
प्रतिशत	०.६९	९१.३४	६.९७	१.००	०.००	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.४.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था

गाउँपालिकाभित्र शौचालयको प्रयोगको अवस्थालाई हेर्दा ९ घरपरिवारमा फलस भएको शौचालय, १८६२ अर्थात् ९८.३६ प्रतिशत घरपरिवारमा सामान्य खालको शौचालय रहेको तथा २२ घरपरिवारमा चर्पी नभएको अवस्था देखाउँछ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ६८: शौचालय प्रयोगको अवस्था

वडा नं.	शौचालयको अवस्था अनुसार घरपरिवार संख्या			जम्मा
	फलस भएको	सामान्य	नभएको	
१	२	१८७	१३	२०२
२	१	१८७	०	१८८
३	०	१५७	२	१५९
४	१	२३९	०	२४०

वडा नं.	शौचालयको अवस्था अनुसार घरपरिवार संख्या			जम्मा
	फलस भएको	सामान्य	नभएको	
५	१	३३१	१	३३३
६	०	५९५	५	६००
७	४	१६६	१	१७१
जम्मा	९	१८६२	२२	१८९३
प्रतिशत	०.४८	९८.३६	१.१६	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.५ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन

५.५.१ सामुदायिक बाल क्लबसम्बन्धी विवरण

गाउँपालिकाभित्र कुल ४ वटा सामुदायिक बाल क्लबहरू रहेका छन् । यस्ता क्लबहरू बालबालिकाको संरक्षण, विकास, सहभागितालगायत बाल अधिकारका क्षेत्रमा संलग्न रहेका छन् । यस्ता क्लबहरूमा आवद्ध जम्मा २६ बालक र २३ बालिकाहरू सदस्यका रूपमा आवद्ध रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६९: बाल क्लब सम्बन्धी विवरण

बाल क्लबको नाम	ठेगाना	सदस्य संख्या संख्या		मुख्य कार्य
		बालक	बालिका	
बुढीनन्दा वा. के.	हिमाली गापा-२	९	४	
उच्च हिमाली वा. के.	हिमाली गापा-३	५	८	
सैलेश्वरी वा. के.	हिमाली गापा-४	७	५	
जुनियर च्याम्पीयन वा. के.	हिमाली गापा-५	५	६	
जम्मा		२६	२३	

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

५.५.२ युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालन विवरण

युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालनसम्बन्धमा यस क्षेत्रमा व्यवसायिक कृषिमा संलग्न युवा र उद्योग व्यवसायमा संलग्न युवाहरूको संख्या देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७०: युवा सिर्जनशीलता, उद्यमशीलता र परिचालन विवरण

वडा नं.	व्यवसायिक कृषिमा संलग्न युवा संख्या	उद्योग व्यवसायमा संलग्न युवा संख्या
१		
२		
३		
४		
५	२६	१२

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तर्वार्ता, २०७५

५.५.३ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जन स्थल सम्बन्धी विवरण

यस क्षेत्रको वडा नं ५ को धिता चौरमा पिकनिक स्थलको उपलब्धता रहेको देखिन्छ ।

५.६ कला, भाषा तथा संस्कृति

५.६.१ स्थानीय चाडपर्व जात्रा र मेला

यस क्षेत्रमा मनाइने चाडपर्वको रूपमा दशैं, तिहार, मनाइने गरिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र लाग्ने जात्रा र मेला, स्थान, मनाउने समय र मुख्य विशेषता सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७१: स्थानीय चाडपर्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	मनाइने चाडपर्व, जात्रा र मेला	स्थान	मनाउने समय	मुख्य विशेषता
१	दशैं ल्होसार तिहार		असोज फाल्गुन कार्तिक	धार्मिक
२	दशैं ल्होसार तिहार		असोज फाल्गुन कार्तिक	धार्मिक
३	भैले पूर्णिमा	युना	मंसिर	मनोरन्जन
४	लडितनाइ	फैती	फागुन	मनोरन्जन
५	चौदसी	रुगानी	भदौ	धार्मिक, मनोरन्जन
६	खौ मेला	धिम	भदौ	धार्मिक
७	कुलो सोइराइ	वाँधु	असाड	मनोरन्जन

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.६.२ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण

धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका यस्ता स्थलहरूको नाम, सडक पहुँचको अवस्था, स्वामित्व, नजिकको बजार र विशेषता सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७२: धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलको विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व	विशेषता	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच	होटल, लज, रेष्टुराँ संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (किमी)			
लवासुर माहु	४	नपुगेको		८	समुदाय	धार्मिक	५००
कैलाश मन्दिर	४	नपुगेका		४	समुदाय	धार्मिक	३००
वानादेव मन्दिर	६	नपुगेका		४	समुदाय	धार्मिक	४००

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

५.७ छाउप्रथाको अभ्यास

छुईप्रथा वा छाउपडी प्रथासँग सम्बन्धित अभ्यासलाई यस शीर्षकमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.७.१ छुई हुने र छाउ गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण

छुईप्रथाको अभ्यास रहेको घरपरिवारमा हेर्दा गाउँपालिकामा कुल छुई हुने महिलाको संख्या २६६१ रहेको छ भने छुई हुने महिलाहरूमध्ये २५४२ जना महिलाहरू छाउ गोठमा बस्ने गरेका छन् । समग्रमा गाउँपालिका अन्तरगत रहेका छुई हुने महिलाहरूमध्येबाट ९४.३७ प्रतिशत महिलाहरू छुई भएका बखत छाउ गोठमा बस्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७३: छुई हुने र छाउ गोठमा बस्ने महिला सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	छुई हुने महिला संख्या	गोठमा बस्ने महिला संख्या	गोठमा बस्ने महिला प्रतिशत
१	२७६	२६०	९४.२०%

वडा नम्बर	छुई हुने महिला संख्या	गोठमा बस्ने महिला संख्या	गोठमा बस्ने महिला प्रतिशत
२	२३७	२२४	९४.५१%
३	२१३	२०९	९८.१२%
४	३७३	३६३	९७.३२%
५	४७७	४५७	९५.८१%
६	८३२	८२२	९८.८०%
७	२५३	२०७	८१.८२%
जम्मा	२६६१	२५४२	९४.३७%

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.७.२ छाउ गोठको प्रकार र अभ्यास सम्बन्धी विवरण

छुई हुँदा वा महिनावारी हुने महिला र यस्तो बखत प्रयोग गरिने छाउ गोठको प्रकार अनुसार घरपरिवारको अवस्था नियाल्दा यस गाउँपालिका अन्तरगत १३५७ घरपरिवारमा व्यक्तिगत छाउ गोठ र २७४ घरपरिवारले सामुहिक छाउ गोठ प्रयोग गर्ने गरेको पाइन्छ भने २६२ घरपरिवारसँग यीमध्ये कुनै पनि छाउ गोठ प्रयोग गर्दैनन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७४: छाउ गोठको प्रकार र अभ्यास सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	छाउ गोठको प्रकार अनुसार घरपरिवार संख्या			
	व्यक्तिगत	सामुहिक	छैन	जम्मा
१	१७१	०	३१	२०२
२	७३	१०५	१०	१८८
३	१३७	३	१९	१५९
४	२०३	२	३५	२४०
५	२२४	९५	१४	३३३
६	४५७	३५	१०८	६००
७	९२	३४	४५	१७१
जम्मा	१३५७	२७४	२६२	१८९३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

५.७.३ घरको कोठा संख्या अनुसार छाउ गोठमा बस्ने महिला

छुई प्रथाको अभ्यास रहेको घरपरिवारलाई कोठा संख्याका आधारमा हेर्दा गाउँपालिकामा कुल छुई हुने महिलाको संख्या २६६१ रहेको छ भने छुई हुने महिलाहरूमध्ये २५४२ जना महिलाहरू छाउ गोठमा बस्ने गरेका छन् । समग्रमा गाउँपालिका अन्तरगत रहेका छुई हुने महिलाहरू मध्येबाट ८१.७३ प्रतिशत महिलाहरू छुई भएका बखत छाउ गोठमा बस्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७५: घरको कोठा संख्याका अनुसार छाउ गोठमा बस्ने महिला

कोठा संख्या	छुई हुने महिला संख्या	गोठमा बस्ने महिला संख्या	प्रतिशतमा
१ कोठा हुने परिवार	१४५	१३७	९४.४८%
२ कोठा हुने परिवार	६०५	५४५	९०.०८%
३ कोठा हुने परिवार	४८९	४७७	९७.५५%
४ कोठा हुने परिवार	५८७	५७१	९७.२७%
५ कोठा हुने परिवार	१५८	१५०	९४.९४%

कोठा संख्या	छुइ हुने महिला संख्या	गोठमा बस्ने महिला संख्या	प्रतिशतमा
६ कोठा भन्दा बढी हुने परिवार	६७७	६६२	९७.७८%
जम्मा	२६६१	२५४२	८१.७३%

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

परिच्छेद ६: वन तथा वातावरणीय स्थिति

यस परिच्छेदमा वन तथा वातावरण, जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन जस्ता विषय र क्षेत्र समावेश गरिएको छ।

६.१ वन क्षेत्रको अवस्था

यस गाउँपालिकामा कुल ७७६० हेक्टर क्षेत्रमा वन रहेको छ। यस क्षेत्रमा कुल २३ वटा सामुदायिक वन रहेको देखिन्छ। वन क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित घरपरिवार संख्या १५८५ रहेको छ। वनको किसिम अनुसार संख्या, काठ, दाउरी तथा जडीबुटीको उपलब्धता सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७६: वन क्षेत्रको अवस्था

वनको नाम	वनको किसिम	वडा नं.	समेटेको घरधुरी	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
गोर्खाली	सामुदायिक	१	४०	४०			५००	
देवी डाँडा	सामुदायिक	१	३०	९००			२००	१०००
जिल्ला वन	सामुदायिक	२	१५०	६८			१०००	३००
रातो माटी	सामुदायिक	२	५०	५०			६००	२०००
वान विन	सामुदायिक	२	१००	४५			५००	१०००
कोरली	सामुदायिक	३	६०	७००			४००	२४००
पानि नाउला	सामुदायिक	३	५०	३००			२०००	५००
सिम्क फुल सैन	सामुदायिक	३	४०	४००			२५००	१५००
चक्लो गासो	सामुदायिक	३	४०	८००			१५००	१००००
देवि धुरा	सामुदायिक	४	१५०	८०			१००००	५००
डाडा दुङ्गा	सामुदायिक	४	११०	१६००			५०	०
वयल डाडा	सामुदायिक	४	१००	२००			२०	०
मुडा छाडना	सामुदायिक	४	५०	१५०			०	०
मस्टामाडु	सामुदायिक	४	११०	२५०			०	०
कालिका	सामुदायिक	४	५०	१००			११००	२००
खापर	सामुदायिक	५	५५	९७			१५००	५००
नाउला धारी	सामुदायिक	६	३०	८१			१०००	०
नया रानी	सामुदायिक	६	६०	१००			२००	०
सल्ला रुख	सामुदायिक	६	५०	५९			३००	०
धिमासेरा	सामुदायिक	६	१६०	४०			५००	०
मिरी सल्यानी	सामुदायिक	७	५०	११००			१००	१००
हाउडी	सामुदायिक	७	५०	६००			१००	५०
जम्मा			१५८५	७७६०	०	०	२४०७०	२००५०

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण तथा जिल्ला वन कार्यालय, २०७५

६.१.१ जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण

मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा हुने वन तथा जैविक विविधता यस क्षेत्रमा विद्यमान रहेको देखिन्छ। जैविक तथा वानस्पतिक महत्वका जीव तथा वनस्पतिमध्ये यो क्षेत्र रातो पण्डा, कस्तुरी, भारल, रतुवा, चितुवा, भालु, घोरल, बँदेल जस्ता जनावर र डाँफे, मुनाल, कालिज जस्ता चरा पाइने क्षेत्रचराहरूको बसोबास स्थलको रूपमा परिचित छ। जडीबुटीकाहरूमा लौठे सल्लो, पाखनवेद, हातेजडी, सतुवा, पाँचऔंले, अत्तिस, टिमुर र बाज, गुराँस, सल्लो, उत्तीस, देवदार लगायतका वनस्पति पाइन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७७: जैविक विविधता सम्बन्धी विवरण

प्रकार	विवरण
वनस्पति	लौठे सल्लो, पाखनवेद, हातेजडी, सतुवा, पाँचऔंले, अत्तिस, टिमुर चिराइतो, पदमचाल, काकरसिरा जस्ता जडिबुटी र बाज, गुराँस, सल्लो, उत्तीस, देवदार, धुपिसल्ला
पशुपन्छी	रातो पण्डा, कस्तुरी, भारल, रतुवा, चितुवा, भालु, घोरल, बँदेल जस्ता जनावर र डाँफे, मुनाल, कालिज

स्रोत: जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.१.२ वनजन्य उत्पादन विवरण

वन क्षेत्रमा काष्ठ र गैर काष्ठ उत्पादन अन्तरगत काठ, पतिंगर, जडीबुटी र खोटो जस्ता उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ ।

६.२ जडीबुटीको विवरण

सामुदायिक वनहरू रहेको यस क्षेत्रमा जडीबुटीको उत्पादन करिब ६६०० किलोग्राम र करिब १४ लाख १० हजार आम्दानी हुने गरेको पाइन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ७८: जडीबुटीको विवरण

जडीबुटीको नाम	वनको नाम	वडा नम्बर	उत्पादन (के.जि.)	वार्षिक आम्दानी (रु. हजारमा)	वार्षिक राजस्व संकलन (रु. हजारमा)
कावर सिलो/ कटुकी	गौर पाती	१			
तिते	पानपिना	२	२००	५०	
सतुवा/ तिते	राती माटी स. व	२	२०००	१५०	
सतुवा तिते	कोरेली प्र. वि.	३	१४००	२५०	
सतुवा तिते	सिन्दू फुलसैन	३	१५००	२६०	
च्याउ	चारनाँ गोही	३	१०००	२००	
सतुवा	पानी नाउला	३	५००	५००	
जम्मा			६६००	१४१०	

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

६.३ चरन क्षेत्र

गाउँपालिकाका ४ स्थानमा चरण क्षेत्र रहेको छ । चरण क्षेत्रको व्यवस्थापन प्रणाली हेर्दा चक्लाबन्दी र घुम्ती रहेको पाइन्छ । यस सम्बन्धी चरण क्षेत्र रहेको स्थान तथा क्षेत्रफलको विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७९: चरण क्षेत्र

वडा नम्बर	चरण क्षेत्रको नाम	चरण हुने स्थान	क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	चरण व्यवस्थापन प्रणाली
४	मुडा छाडना	मुडा छाडना	४	घुम्ती
५	खामालेख	खामालेख	५	घुम्ती
६	पहाडा वन	पहाडा वन	४	घुम्ती
७	चाउने तोला	चाउने तोला	५	चक्लाबन्दी

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४ विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापन

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापनका दृष्टिकोणमा जोखिमपूर्ण रहेको पाइन्छ। यहाँ जलजन्य प्रकोपका साथै मानवीय क्षति भएको देखिन्छ।

६.४.१ विपद्को प्रभाव

मध्यपहाडी क्षेत्रको अध्ययन अनुसार यस क्षेत्रमा जलवायु उत्पन्न विपदहरूमा प्रमुख रूपमा खडेरी, बाढी, पहिरो, रोगकीटाण, हुरी बतास, असिना आदि रहेका छन्। यसमध्ये खडेरीको प्रभाव सबभन्दा बढी, दोस्रो र तेस्रोमा बाढी तथा पहिरो रहेको छ भने प्रभावका हिसावले वनडढेलो सातौँ स्थानमा देखिएको छ। यस सम्बन्धी विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८०: विपद्को प्रभाव

प्रकोप/विपद्	प्रभाव अनुसार घरपरिवार			
	असर रहेको (%)	देखिएको तर प्रभाव नभएको (%)	विपद् नभएको (%)	जम्मा
खडेरी	४१.५५	४९.४०	९.०५	१००.००
वनडढेलो	४.८१	६१.८२	३३.३७	१००.००
आगलागी	०.००	१५.४६	८४.५४	१००.००
बाढी	२३.१९	१९.१३	५७.६८	१००.००
हुरीवतास	९.८५	४७.२३	४२.९२	१००.००
चट्याड	२.२७	४५.४७	५२.२६	१००.००
असिना	९.६८	५३.९५	३६.३७	१००.००
भारी वर्षा	१.९४	४१.९४	५६.१२	१००.००
खण्ड वर्षा	२.०३	४८.९२	४९.०५	१००.००
भूक्षय	२.५७	४४.९७	५२.४७	१००.००
पहिरो	१७.७३	६३.२७	१९.००	१००.००
हिमपात	२.२६	२.१३	९७.६१	१००.००
रोग तथा कीटाणु	१७.३६	४९.६३	३३.००	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन प्रभाव प्रतिवेदन, २०१६

६.४.२ जोखिमयुक्त (संवेदनशील) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण

जोखिमयुक्त संवेदनशील स्थानमा बसोबास गर्ने अधिकतम घरपरिवार गाउँपालिकाको वडा नं. ४ मा ७६ रहेको पाइन्छ। यस वडाका ४० घरपरिवार पहिरोको जोखिममा रहेको देखिन्छ। बसोबास भएका वस्तीहरू अति भिरालो स्थानमा अवस्थित भएकाले विपद् जोखिमको संवेदनशीलता बढ्दो पाइन्छ। यस सम्बन्धी स्थान अनुसार विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८१: जोखिमयुक्त (संवेदनशील) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण

वडा नम्बर	जोखिमयुक्त स्थान	घरधुरी संख्या					
		पहिरो	नदी कटान	बाढी	अति भिरोलो	अन्य	जम्मा
१	विच्छयाँ तल्लोवस्ती	२६			१३	५	४४
४	फैति गाउँ	४०		३६			७६
६	वोडीक गाउँ	२०			११		३१
जम्मा		८६	०	३६	२४	५	१५१

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तर्वार्ता, २०७५

६.४.३ विपद्बाट मानवीय क्षति

मानवीय क्षति हुने विपद् उच्चदेखि न्यून क्रमशः रोग माहामारी, बाढी, सर्पदंस, जंगली जनावरबाट क्षति, आगलागी र पहिरो प्रमुख रहेको पाइन्छ। सर्पदंस न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सहज देखिए तापनि उच्च विपद्को रूपमा रहेको पाइन्छ। मानवीय क्षति हुनुमा बढी जोखिमयुक्त र संवेदनशील प्रकोपका रूपमा बाढी रहेको छ। तथापि यस गाउँपालिकामा विपद्बाट मानवीय क्षति भने विगत तीन वर्षमा नभएको देखिन्छ।

६.४.४ विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको समय

विपद् अनुसार जोखिमको समय पहिचान गर्दा जंगली जनावरबाट क्षति, आगलागी, बाढी डुवान, पहिरो, रोग माहामारी तथा सर्पदंसको जोखिम विशेष गरी गर्मी र वर्षायाम (चैत्र देखि असोज) मा रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८२: विपद्को किसिम अनुसार जोखिमको समय

वडा नम्बर	विपद् अनुसार जोखिमको समय (महिना)						
	आगलागी	बाढी डुवान	पहिरो	शीतलहर	रोग माहामारी	सर्पको टोकाइ	जंगली जनावरबाट क्षति
१	चैत	साउन/भदौ	साउन/भदौ	पुस	जेष्ठ	साउन	बाह्रै मास
२	चैत	साउन/भदौ	साउन/भदौ	पुस	जेष्ठ	साउन	बाह्रै मास
३	चैत	साउन/भदौ	साउन/भदौ	पुस	जेष्ठ	साउन	बाह्रै मास
४	चैत	साउन/भदौ	साउन/भदौ	पुस	जेष्ठ	साउन	बाह्रै मास
५	चैत	साउन/भदौ	साउन/भदौ	पुस	जेष्ठ	साउन	बाह्रै मास
६	चैत	साउन/भदौ	साउन/भदौ	पुस	जेष्ठ	साउन	बाह्रै मास
७	चैत	साउन/भदौ	साउन/भदौ	पुस	जेष्ठ	साउन	बाह्रै मास

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४.५ विपद्को असरसम्बन्धी विवरण

विगत तीन वर्षको प्रकोपका आधारमा यस गाउँपालिकाका वडा नं. १ र ५ मा आगलागी, डुवान, पहिरो, शीतलहर, रोग माहामारी, सर्पदंस, भूकम्प र जंगली जनावरबाट क्षति लगायत नदी कटानका कारण क्षति भएको देखिन्छ। जस अनुसार यस क्षेत्रभित्र ४ घरपरिवारको घरगोठ, १७ घरपरिवारको पशुपन्छी र ५० घरपरिवारको बाली तथा जग्गामा विपद्का कारण क्षति पुगेको पाइन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८३: विपद्को असर सम्बन्धी विवरण

क्षति विवरण	विपद्को क्षेत्र अनुसार क्षति विवरण								
	वडा नम्बर	घरगोठ		पशुपंक्षी		बाली र जग्गाजमिन		अन्य क्षति	
		परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)
आगलागी	५	१	२०००००	२					
पहिरो	१	३	३०००००			५०	५००००		
जंगली जनावरबाट क्षति	५			१५	१३००००				
जम्मा		४	५०००००	१७	१३००००	५०	५००००	०	०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.४.६ विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार

विगत तीन वर्षको तथ्यांक हेर्दा यस गाउँपालिकाभित्रका क्षतिग्रस्त सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधारहरूको विपद् अनुसार वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८४: विपद्बाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार

क्षति विवरण	विपद्को क्षेत्र अनुसार क्षति विवरण										
	वडा नम्बर	विद्यालय		पुल पुलेसा		बाटोघाटो		कुलो नहर, खानेपानी		अन्य	
		संख्या	क्षति रकम	संख्या	क्षति रकम	कि.मी	क्षति रकम	संख्या	क्षति रकम	संख्या	क्षति रकम
बाढी डुवान	७	१	५००								
पहिरो											
भूकम्प											
जंगली जनावरको क्षति	१	२	२०००००	२६०००००	४०	१६००००	१	१०००००			
अन्य											
जम्मा		३	२००५००	२६०००००	४०	१६००००	१	१०००००	०	०	

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.५ जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्र र उपयोगको स्थिति

यस गाउँपालिकाभित्र बाह्रै महिना बहने खोलाहरू तथा पानी मुहान यस क्षेत्रमा रहेका छन् । सिंचाइ तथा खानेपानीका लागि जलस्रोतको उपयोग हुने गरेको छ ।

तालिका ८५: जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्र र उपयोगको स्थिति

क्र.सं.	जलस्रोतको नाम	वडा नम्बर	ठेगाना	उपयोगको अवस्था
क	नदी तथा खोला			
१	विच्छया सिउरेनी	१	चोती, धौती	सिंचाइ जलविद्युत्
१	दोचलागाड	३	धलमुढी	सिंचाइ तथा जलविद्युत्
२	नौमुली खोला	५	नौमुली पाटन	सिंचाइ तथा विद्युत उत्पादन
३	देपालगाउँ खोला	५	ज्वाला	सिंचाइ तथा खानेपानी
४	धिता खोला	५	ठूला खोला	सिंचाइ
ख	मुख्य पानी मुहान			
१	बडी ढाप	२		
२	तल्ला ढाप	२		
३	घट्टे खोला	२		
४	कुम्डी गाउँ खानेपानी मुहान	५		खानेपानी
५	फोई खानेपानी मुहान	५		खानेपानी
६	ज्वाना खानेपानी	५		खानेपानी
७	धिता खानेपानी	५		खानेपानी

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

६.६ भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका कुल १८९३ घरपरिवारमध्ये सबै घरपरिवार बस्ने घर भवन मापदण्ड र भूकम्प प्रतिरोधी नभएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी थप विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ८६: भवन मापदण्ड तथा भूकम्प प्रतिरोधी घरको विवरण

वडा नम्बर	भूकम्प प्रतिरोधी वा भवन मापदण्ड अनुसार बनेका घरमा बस्ने घरपरिवार संख्या					
	मापदण्ड अनुसार बनेको	मापदण्ड अनुसार नबनेको	जम्मा	भूकम्प प्रतिरोधी भएको	भूकम्प प्रतिरोधी नभएको	जम्मा
१	०	२०२	२०२	०	२०२	२०२
२	०	१८८	१८८	०	१८८	१८८
३	०	१५९	१५९	०	१५९	१५९
४	०	२४०	२४०	०	२४०	२४०
५	०	३३३	३३३	०	३३३	३३३
६	०	६००	६००	०	६००	६००
७	०	१७१	१७१	०	१७१	१७१
जम्मा	०	१८९३	१८९३	०	१८९३	१८९३

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

परिच्छेद ७: भौतिक विकासको अवस्था

यस परिच्छेदमा भौतिक पूर्वाधारको स्थिति र त्यसको उपयोगको अवस्थालाई प्रस्तुत गरिएको छ। जस अन्तरगत सडक, विद्युत्, भवन, वस्ती, ऊर्जा, सूचना संचार र आवास र भवन जस्ता विषयहरू समावेश गरिएको छ।

७.१ यातायात पूर्वाधार

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र करिब १२ किमि कच्ची सडक रहेको रहेको छ। हुम्ला जोड्ने राजमार्ग निर्माणाधिन अवस्थादेखि अन्य भागमा जाने सडक कच्ची तथा निर्माणाधिन रहेका छन्।

७.१.१ सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका भएर लामो तथा छोटो दुरीका सार्वजनिक यातायात सञ्चालन भएको देखिन्छ। यहाँको कुल सडक सञ्जालको लम्बाई १४ किलोमिटर रहेको छ, जुन निम्नानुसार रहेको छ :

तालिका ८७: सडक मार्ग/सञ्जालको विद्यमान अवस्था

वडा नम्बर	सडकको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	प्रकार	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म			
४	कर्णाली करिडोर	मौवेरी	लेण्डी	२	कच्ची	-
६	कर्णाली करिडोर	पुराना भुगला	धुलाचौर	२	कच्ची	-
६	वोल्ठक धिम सडक	वोल्ठक	धिम	५	कच्ची	-
७	कर्णाली करिडोर	पादुका	पुराना भुगला	५	कच्ची	-
जम्मा				१४		०

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.२ पैदल मार्ग

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका विभिन्न वडा र वस्तीहरू पैदलमार्गले जोडिएको देखिन्छ। यहाँको वडा नं. १ मा करिब ३२ किलोमिटर बराबर लम्बाइ भएको पैदल मार्ग रहेको छ भने करिब ११८६ जनसंख्या लाभान्वित हुने गरेको पाइन्छ। पैदल मार्गहरूको वडागत वडागत विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका ८८: पैदल मार्ग

वडा नम्बर	पैदलमार्गको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म		
१	कवाडी छिच्छयाँ बाटो	विच्छयाँ	वामु	३२	११८६
जम्मा				३२	११८६

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.१.३ पुल तथा पुलेसा

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न खोला नालाहरूमा रहेका भोलुङ्गे तथा काठेपुलहरूले गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरूलाई जोडेका छन्। यस गाउँपालिकामा रहेका धेरैजसो पुलहरूको अवस्था जीर्ण रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका ८९: पुल तथा पुलेसा

वडा नम्बर	पुलको नाम	पुल भएको खोला वा खोल्सीको नाम	जोडिने वस्तीहरू		भोलुङ्गे/काठे / टुष्ट/ पक्की	लम्बाई (मि.)	अवस्था	निर्मित साल
			देखि	सम्म				
१	कवाडी पुल	कवाडी	बाजुरा	हुम्ला	भोलुङ्गे	५५	जीर्ण	
१	विद्यावार पुल	विद्या खोला	दौसैन	नेटा	भोलुङ्गे	३०	जीर्ण	२०३७
१	कर्णाली पुल	कर्णाली नदी	बाजुरा	मुगु	भोलुङ्गे	६०	ठिकै	२०४५
२	नेटा पुल	कवाडी खोला	नेटा	हुम्ला	भोलुङ्गे	४०	ठिकै	२०७१
२	नानि खोला पुल	नाती खोला	कोइराला	नानि खोला	भोलुङ्गे	४०	ठिकै	२०६३
२	कोटी गाउ पुल	निरे खोला	कोटा	कोटी गाउँ	काठे	२०	जीर्ण	२०५०
३	सिउडेनी पुल	सिउडेनि खोला	रुम्दी	विच्या	भोलुङ्गे	२०	जीर्ण	२०६८

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकारी व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.२ विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा

यस शीर्षक अन्तर्गत इन्धनको उपयोगका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ ।

७.२.१ इन्धन उपयोग सम्बन्धी विवरण (खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार)

घरपरिवार सर्वेक्षण २०७५ अनुसार गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढी ९९.२१ प्रतिशत घरपरिवारले दाउरालाई खाना पकाउने मुख्य इन्धनको रूपमा उपयोग गर्ने गर्दछन् । यस बाहेका अरु इन्धनको उपयोग हेर्दा ९ घरपरिवारमा एलपि ग्याँस र ६ परिवारले अन्य स्रोत उपायोग गर्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९०: इन्धन उपयोग सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धनको प्रमुख स्रोत					जम्मा
	दाउरा	एलपी ग्याँस	गोबर ग्याँस	अन्य		
१	१९९	१	०	२	२०२	
२	१८८	०	०	०	१८८	
३	१५९	०	०	०	१५९	
४	२३८	०	०	२	२४०	
५	३३३	०	०	०	३३३	
६	५९४	४	०	२	६००	
७	१६७	४	०	०	१७१	
जम्मा	१८७८	९	०	६	१८९३	
प्रतिशत	९९.२१	०.४८	०.००	०.३२	१००	

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.२.२ बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

यस क्षेत्रमा बत्ती बाल्न उपयोग गरिने इन्धनको रूपमा विद्युत्, मट्टितेल, सोलार तथा अन्य खालका स्रोत रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढी १३३६ अर्थात् ७०.७३ प्रतिशत घरपरिवारले सोलार र १२.६८ प्रतिशत घरपरिवारले विद्युत् प्रयोग गर्ने गरेका छन् । यस सम्बन्धी अन्य विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९१: बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	बत्तीको प्रमुख स्रोत अनुसार घरपरिवार संख्या					
	विद्युत्	मट्टितेल	बायो ग्याँस	सोलार	अन्य	जम्मा
१	०	०	०	१४९	५३	२०२
२	०	०	०	१२२	६६	१८८
३	०	०	०	१४६	१३	१५९
४	०	४	०	१८०	५६	२४०
५	०	०	०	२३७	९६	३३३
६	१३७	०	०	४४८	१५	६००
७	१०३	०	०	५७	११	१७१
जम्मा	२४०	४	०	१३३९	३१०	१८९३
प्रतिशत	१२.६८	०.२१	०.००	७०.७३	१६.३८	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.२.३ जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण

गाउँपालिकाको पाँडी र बाँधु गरी २ स्थानमा वैकल्पिक ऊर्जाका रूपमा लघु जलविद्युत् रहेको पाइन्छ। यी विद्युत् आयोजनाहरूबाट ५ किलोवाट बराबर क्षमताको विद्युत् उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ। आयोजनागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९२: जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जाबाट विद्युत् उत्पादन विवरण

विद्युत् उत्पादन आयोजनाको नाम	ठेगाना	क्षमता (वाट, किलोवाट वा मेघावाट)
दहछाल जलविद्युत आयोजना	हिमाली-६, पाँडी	
बाँधु जलविद्युत आयोजना	हिमाली-७, बाँधु	५ किलोवाट

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

७.३ सञ्चार तथा प्रविधि

यस शीर्षक अन्तर्गत आधुनिक सुविधामा पहुँचका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ।

७.३.१ आधुनिक सुविधामा पहुँच सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा उपलब्ध सेवा सुविधा हेर्दा १३.४२ प्रतिशत घरपरिवारमा रेडियो र ७०.५२ प्रतिशत घरपरिवारमा मोबाइल जस्ता आधुनिक सुविधाको उपयोग भइरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ९३: आधुनिक सुविधामा पहुँचसम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	रेडियो	टेलिभिजन	मोबाइल टेलिफोन	कम्प्युटर	रेफ्रिजरेटर	कुनै नभएको
१	२६	२	१०८	०	०	८५
२	२९	०	१८५	०	०	३
३	१३	१	१२४	०	०	३५
४	२२	९	१६७	०	०	५०
५	३३	०	३०१	०	०	२९
६	११२	२४	५११	४	०	७८
७	५९	१२	१४९	३	०	१७
जम्मा	२९४	४८	१५४५	७	०	२९७

वडा नम्बर	रेडियो	टेलिभिजन	मोबाइल टेलिफोन	कम्प्युटर	रेफ्रिजरेटर	कुनै नभएको
प्रतिशत	१३.४२	२.१९	७०.५२	०.३२	०.००	१३.५६

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४ आवास तथा भवन

यस शीर्षक अन्तरगत आवासीय घरको बनावटको किसिमका आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरणलाई समावेश गरिएको छ ।

७.४.१ घरको जगको आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका घरहरू जगको आधारमा हेर्दा सबैभन्दा उच्च संख्यामा ढुङ्गा र माटो प्रयोग भएका घरमा बस्ने घरपरिवार ९९.१० प्रतिशत रहेको छ भने काठको खम्बा प्रयोग भएको घरमा बस्ने घरपरिवार संख्या १ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ९४: घरको जगको आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	घरको जगको आधारमा घरपरिवार							जम्मा
	माटो वा ढुङ्गा	सिमेन्ट वा ढुङ्गा	फ्रेम स्ट्रक्चर	लोड वेयरिङ्ग	काठको सम्बा	अन्य		
१	२००	२	०	०	०	०	२०२	
२	१८७	०	०	०	०	१	१८८	
३	१५८	१	०	०	०	०	१५९	
४	२३५	१	०	०	१	३	२४०	
५	३३३	०	०	०	०	०	३३३	
६	५९२	७	०	१	०	०	६००	
७	१७१	०	०	०	०	०	१७१	
जम्मा	१८७६	११	०	१	१	४	१८९३	
प्रतिशत	९९.१०	०.५८	०.००	०.०५	०.०५	०.२१	१००	

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.२ छानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका घरहरूलाई छानाको प्रकारका आधारमा हेर्दा सबैभन्दा बढी माटोले छाएका घरहरूमा ४७.७५ प्रतिशत घरपरिवार बस्ने गरेको देखिन्छ । सबैभन्दा न्यून संख्यामा आरसीसी ढलान भएको घरहरूमा बस्ने घरपरिवार २ रहेका छन् । यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९५: छानोको प्रकारका आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	फुस वा खरको छाएका भएको	जस्ता/च्यादरको छाएका भएको	टायल/ढुङ्गाको छाएका भएको	आरसिसि ढलान भएको	काठको छाएका भएको	माटोको छाएका भएको	जम्मा
१	१०६	२	२५	०	०	६९	२०२
२	२२	०	१६६	०	०	०	१८८
३	०	०	१२५	०	१८	१६	१५९
४	१	४	६५	०	०	१७०	२४०
५	०	०	१४१	०	०	१९२	३३३
६	४	२१	२८२	२	०	२९१	६००
७	२	३	०	०	०	१६६	१७१
जम्मा	१३५	३०	८०४	२	१८	९०४	१८९३
प्रतिशत	७.१३	१.५८	४२.४७	०.११	०.९५	४७.७५	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.३ आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार

आवासीय स्वामित्वका आधारमा बसोबास गरिरहेको घरलाई हेर्दा ९९.२६ प्रतिशत घरपरिवार आफ्नै घरमा बसेको देखिन्छ। त्यसैगरी भाडा तथा अन्य खालको स्वामित्व भएका घरमा बसोबास गर्ने क्रमशः ११ र ३ घरपरिवार रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९६: आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	आवासीय स्वामित्वका आधारमा घरपरिवार विवरण			जम्मा
	आफ्नै	भाडा	अन्य	
१	२०१	१	०	२०२
२	१८८	०	०	१८८
३	१५९	०	०	१५९
४	२४०	०	०	२४०
५	३३१	२	०	३३३
६	५९१	८	१	६००
७	१६९	०	२	१७१
जम्मा	१८७९	११	३	१८९३
प्रतिशत	९९.२६	०.५८	०.१६	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.४ घर संख्याका आधारमा घरपरिवार

यस गाउँपालिका अन्तरगत रहेका कुल १८९३ घरपरिवारलाई घर संख्याका आधारमा हेर्दा १००४ घरपरिवारको एउटा मात्र घर र ७८ वटा घरपरिवारको ३ वटा वा सोभन्दा बढी घर रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९७: घर संख्याका आधारमा घरपरिवार

वडा नं.	घर संख्याका आधारमा घरपरिवार					जम्मा घरपरिवार संख्या
	१ वटा मात्र घर हुने	२ वटा घर हुने	३ वटा घर हुने	३ वटा भन्दा बढी घर हुने		
१	१२३	४४	३२	३	२०२	
२	७६	९५	१०	७	१८८	
३	१५४	४	१	०	१५९	
४	११७	७३	४२	८	२४०	
५	१६	९९	१६०	५८	३३३	
६	३८६	१९८	१४	२	६००	
७	१३२	३६	३	०	१७१	
जम्मा	१००४	५४९	२६२	७८	१८९३	

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.४.५ उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार

यस गाउँपालिका अन्तरगत रहेका घरपरिवारलाई कोठा संख्याका आधारमा हेर्दा १४९ घरपरिवारको एउटा मात्र कोठा भएको घर र ४१४ घरपरिवारको ६ वटाभन्दा बढी कोठा भएको घर रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९८: उपयोग गरिएको कोठाका आधारमा घरपरिवार

वडा नम्बर	१ कोठा हुने परिवार	२ कोठा हुने परिवार	३ कोठा हुने परिवार	४ कोठा हुने परिवार	५ कोठा हुने परिवार	६ कोठाभन्दा बढी हुने परिवार
१	१९	६४	४०	३७	८	३४
२	१०	९३	२७	४१	७	१०
३	६०	७२	१८	६	२	१
४	३	३७	५४	५०	१९	७७
५	४	३६	४१	६६	९	१७७
६	३९	१२८	१३९	१६१	४४	८९
७	१४	४८	४४	२९	१०	२६
जम्मा	१४९	४७८	३६३	३९०	९९	४१४

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७५

७.५ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

यस गाउँपालिकामा रहेका सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवनहरू भेला, बैठक, बचत संकलन, कृषि उत्पादन र जडीबुटी संकलन कार्यका लागि प्रयोग हुने गरेको पाइन्छ। यी भवनहरू रहेको स्थान, प्रयोग, क्षेत्रफल, अवस्था र लाभान्वित घरधुरी जस्ता विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ९९: सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	के काममा प्रयोग भइरहेकोछ?	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था	लाभान्वित घरधुरी
				जग्गा	भवन		
३	निधारा सामुदायिक भवन	निधारा	सामुदायिक भवन			ठीकै	
५	ECD भवन	क्यूडी			१	जीर्ण	
५	सामुदायिक भवन	धिता			१	जीर्ण	

स्रोत: समूह छलफल तथा जानकार व्यक्ति अन्तरवार्ता, २०७५

७.६ सरकारी भवन

यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य चौकी, सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र तथा गाउँपालिका भवन जस्ता सरकारी कार्यालयहरूले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन्। यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १००: सरकारी भवन

वडा नं.	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	कार्यालयको नाम	अवस्था
६	गा.पा कार्यालय भवन	धुलाचौर	गापा कार्यालय	टहरा
१	स्वास्थ्य चौकी भवन	विच्छयाँ	स्वास्थ्य चौकी	मर्मत गर्नुपर्ने
५	स्वास्थ्य चौकी	रुगीन	स्वास्थ्य चौकी	ठीकै
७	सामुदायिक स्वास्थ्य चौकी	धीम	सामुदायिक स्वास्थ्य चौकी	ठीकै

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

७.७ हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेसनसम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामाम उपलब्ध हुने सञ्चारका माध्यमहरूको विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको छ ।

तालिका १०१: हुलाक, पत्रपत्रिका, दूरसञ्चार र रेडियो स्टेसन सम्बन्धी विवरण

विवरण	नाम	ठेगाना
हुलाक	ईलाका हुलाक	हिमाली-४, फैंती
दूरसञ्चार टावर	दूरसञ्चार टावर	हिमाली-६ र २

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

परिच्छेद ८: संस्थागत तथा सुशासनको स्थिति

यस परिच्छेदमा संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको विद्यमान अवस्था, सेवा सुविधा संचालन र नागरिक संगठन सम्बन्धी विश्लेषण तथा प्रस्तुती गरिएको छ ।

८.१ संगठनात्मक तथा मानव संसाधनको अवस्था

गाउँपालिकाको संगठनात्मक अवस्था हेर्दा गाउँसभा, गाउँ कार्यपालिका, विषयगत शाखा वडा कार्यालय र विषयगत समितिहरू रहेका छन् । गाउँपालिकामा १ जना प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, १ जना लेखापाल, १ नासु र १ जना कार्यालय सहयोगीहरू रहेका छन् । वडा कार्यालयहरूमा सचिव, लेखापाल र सामाजिक परिचालकहरू समेत रहेका छन् ।

८.१.१ गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, कृषि, हुलाक, वन, खाद्य तथा पशु सेवा केन्द्र जस्ता सरकारी कार्यालयहरूले सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिमको छ ।

तालिका १०२: गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र
१.	स्थानीय तह					
	गाउँपालिका/नगरपालिका	हिमाली गापा	धुलाचौर	६		
	वडा कार्यालय					
२	स्वास्थ्य संस्थाहरू					
	अस्पताल					
	स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	विच्छया	१	५	
	स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	रुगीन	५	५	
	सामुदायिक	स्वास्थ्य चौकी	धिम	६	३	
३	कृषि					
४	पशु सेवा	पशु सेवा साखा	धुलाचौर	६	१	
५	हुलाक	ईलाका हुलाक	फैती	४	३	
६	वन					
७	प्रहरी कार्यालय					
	जिल्ला/प्रदेश					
	इलाका					
	चौकी	प्रहरी चौकी	कवाडी	५	१०	हिमाली गापा
८.	अन्य कार्यालयहरू					

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

८.१.२ गाउँपालिका/नगरपालिका आय-व्यय विवरण

हिमाली गाउँपालिकामा अन्य आय र सशर्त अनुदान गरी कुल १३ करोड आय रहेको देखिन्छ । जुन देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०३: गाउँपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

आय शीर्षक	गत वर्ष (रु. हजारमा)		चालु वर्ष (रु. हजारमा)
	अनुमानित	यथार्थ	अनुमानित
क. आन्तरिक आय			
सुरु मौज्जात			
घरजग्गा कर			
मालपोत वा भूमिकर			
हाटबजार पसल कर			
सवारी साधन कर			
मनोरञ्जन कर			
वहाल विटौरी			
विज्ञापन कर			
व्यवसाय कर			
व्यवसायिक भिडियो कर			
प्राकृतिक स्रोत उपयोग कर			
सेवा शुल्क			
दस्तुर			
विक्री आय			
दण्ड जरिवाना			
अन्य आय	१,४०,०००		
स्रोत उपयोग बाँडफाँड			
ख. प्रदेश अनुदान			
वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम ^१			
सशर्त अनुदान			
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
ग. संघीय अनुदान			
वित्तीय समानीकरण अनुदान			१३७३०७०००
सशर्त अनुदान		४६२३०००	
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
जम्मा आय			
(घ) वैदेशिक स्रोत तथा विकास साभेदार			
१.			
२.			
३.			

वित्तीय समानीकरण अनुदान अन्तर्गत निशर्त निक्षेपित कार्यक्रमहरू:

- साविकमा संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय र अन्तर्गतबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू (बौद्ध दर्शनप्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति; आदिवासी जनजाति उत्थान प्रतिष्ठान; उपेक्षित उत्पिडित र दलित वर्ग उत्थान विकास समिति; फोहोरमैला व्यवस्थापन प्राविधिक केन्द्र; गाउँ विकास समितिअनुदान; नगरपालिका अनुदान; ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम; स्थानीय यातायात पूर्वाधार क्षेत्रगत कार्यक्रम; विकेन्द्रीत ग्रामीण पूर्वाधार तथा जिविकोपार्जन आयोजना; नगर क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रम; साना सिंचाई, नदी नियन्त्रण तथा अन्य पूर्वाधार; सुनौला हजार दिन; स्थानीय सडक सुधार कार्यक्रम; वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम; आर्थिक केन्द्र तथा दुई जिल्ला जोड्ने सडक; साविकमा वन मन्त्रालय र अन्तर्गतबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू; जडीबुटी विकास कार्यक्रम; वृक्ष सुधार, वृक्षारोपण तथा निजी वन कार्यक्रम; सामुदायिक तथा कवुलियती वन विकास कार्यक्रम; स्थानीय स्तरमा सञ्चालन हुने भू(संरक्षण कार्यक्रम; सामुदायिक विकास तथा वनरजलाधार संरक्षण कार्यक्रम; साविकमा सिंचाई मन्त्रालय र अन्तर्गतबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू; भूमिगत स्यालो ट्यूबवेल सिंचाई मर्मत सम्भार आयोजना; नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाई आयोजना; समृद्ध तराई(मधेस सिंचाई विकास विशेष कार्यक्रम; स्थल विशेष नदी नियन्त्रण कार्यक्रम टार बजार संरक्षण कार्यक्रम)
- साविकमा सहर विकास मन्त्रालय र अन्तर्गतबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू (क्षेत्रीय तथा पर्यटकिय महत्वका सडकहरू; अन्य सहर सडक निर्माण तथा सुधार; साविकमा संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय र अन्तर्गतबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू; पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम; संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम)
- स

आय शीर्षक	गत वर्ष (रु. हजारमा)		चालु वर्ष (रु. हजारमा)
	अनुमानित	यथार्थ	अनुमानित
जम्मा			
(ड) जनसहभागिता परिचालन			
नगद लागत सहभागिता			
श्रम सहभागिता			
(ड) सांसद् क्षेत्र विकास कोष			
जम्मा			
(च) अन्य आम्दानी जम्मा			
कुल जम्मा (GrandTotal)			
आ. खर्च र लगानी			
विकास खर्च जम्मा (रु. हजारमा)		९६५३४९००	
विकास खर्च (प्रतिशत)		७५%	
प्रशासनिक खर्च जम्मा		३४४७६७५०	
प्रशासनिक खर्च (प्रतिशत)		२५%	

स्रोत: गाउँ कार्यपालिका, २०७५

६.१.५ गाउँसभा पदाधिकारीको विवरण

गाउँसभाका सम्पूर्ण पदाधिकारीको विवरण देहायको तालिकामा राखिएको छ।

तालिका १०४: गाउँसभा पदाधिकारीको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं.
१	गोविन्द्र बहादुर मल्ल	अध्यक्ष	९८५८०२१५२१
२	चन्दा देवी बुढा	उपाध्यक्ष	५८६५९१७१२०
३	लालजित थापा	वडा अध्यक्ष वडा नं. १	९८४८२०५१६०
४	धनरूप बुढा	वडा अध्यक्ष वडा नं. २	९८४८४८११८०
५	ध्याने रोकाय	वडा अध्यक्ष वडा नं. ३	९८६९१५४६७२
६	रमेश विक	वडा अध्यक्ष वडा नं. ४	९८६०४४०८३४
७	अम्मलाल कार्की	वडा अध्यक्ष वडा नं. ५	९८४८८८७१२१
८	सुरेन्द्र बहादुर मल्ल	वडा अध्यक्ष वडा नं. ६	९७४९०७५४२१
९	जय बहादुर अधिकारी	वडा अध्यक्ष वडा नं. ७	९८६५९१७०९९
१०	नामसरा उपाध्याय	मवास वडा नं. ७	९८६५९१७०९६
११	बाचु नेपाली	दलित महीला स	९७४९०६९९५
१२	अजुन बहादुर साही	वास	९७४९६४५४६०
१३	बिरु साकी	वास	
१४	मनकला रोकाया	मवास	
१५	वीनकली सुनार	मवास	९८६८५८९६४६
१६	दानसिंह रोकाया	मवास	
१७	जगतलाल लामा	वास	
१८	गौरा खड्का	महीला स	
१९	बाचलाल रोकाया	वास	
२०	बाचलाल बुढा	वास	
२१	सपुरा रावत	मवास	९७४८०९०३३०
२२	बुँची साकी	दलित महीला स	९८६५९१९३०१
२३	धर्मश्री पान्डे	वास	९८६८४३५९८९
२४	गोरख व. रोकाया	वास	९७४९०६२५९३
२५	जित व. साकी	वास	
२६	रिउली पान्डे	वास	९८६५९१७२०२

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क नं.
२७	रत्ना ल्वार	दलित महीला स	
२८	गोकुल बहादुर मल्ल	वास	९८६५९९६२००
२९	देउमल भण्डारी	महीला स	९८६५७९८८३५
३०	पदमकला वुढा थापा	महीला स	
३१	रंगदरा साकी	दलित महीला स	
३३	दलविर वुढाथापा	वास	९८४८४८०९६
३४	विर ब. वुढा	वास	
३५	नरेन्द्र चंदा	वास	
३६	सन्तोषी थापा	महीला स	
३७	रुपसरी कामी	दलित महीला स	
३८	रत्न रोकाया	वास	
३९	उब्जन थापा	वास	

स्रोत: गाउँ कार्यपालिका, २०७५

द.२ संघ/संस्था सम्बन्धी विवरण

द.२.१ आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण

यस गाउँपालिकामा कृषि तथा व्यापार व्यवसाय लगायतका आयआर्जनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने बचत समूहहरू रहेका छन्। यस सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १०५: आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण

समूह, संस्था संजालको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण		
		सदस्य संख्या		
		महिला	पुरुष	जम्मा
आमा तथा महिला				
सृजनशिल महिला संजाल	१	११		११
महिला अधिकार मञ्च	२	३०		३०
प्रगतिशिल महिला संजाल	४	१७		१७
महिला संजाल	५	१३		१३
पञ्चेश्वर आमा समूह	६	१८		१८

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

द.२.३ नागरिक सचेतना केन्द्र र टोल विकास संस्थाको विवरण

यस गाउँपालिकाको अन्तरगत वडा नं. १ मा एउटा नागरिक सचेतना केन्द्र रहेको छ भने अन्य वडाहरूमा गठन भएको देखिँदैन। साथै हालसम्म कुनै पनि टोलमा टोल विकास संस्थाहरू गठन नभइसकेको अवस्था देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका १०६: नागरिक सचेतना केन्द्र र टोल विकास संस्थाको विवरण

नागरिक सचेतना केन्द्रको नाम	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							बचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
नागरिक सचेतना केन्द्र	१	१०३	११८	२२१	२						

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

द.२.४ वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्थासम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र एउटा सहकारी संस्था रहेको छ र एउटा विकास बैंकले पनि वित्तीय सेवा उपलब्ध गराइरहेको छ । यी संस्थाहरूको ठेगाना, वार्षिक कारोबार, लगानी रकम र लगानीको मुख्य क्षेत्र सम्बन्धी विस्तृत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका १०७: वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघुवित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	वार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
क	विकास बैंक				
१	सनराइज बैंक	४			सबै तोकिएको क्षेत्र
ख.	सहकारी संस्था				
१	देविधुरा महिला कृषि सहकारी	४	२५००००		जडीबुटी

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

द.२.५ गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकामा विभिन्न विकासमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेका गैरसरकारी संस्थाका रूपमा १ वटा रहेको पाइन्छ । गाउँपालिकामा कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेका संस्थाहरूको कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्रकृति, वार्षिक बजेट, जनशक्ति तथा सहयोगी विकास साभेदार निकाय सम्बन्धी विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका १०८: गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

गैससको नाम र ठेगाना	समेटेको क्षेत्र	वार्षिक बजेट (रु.)	विषयगत क्षेत्र	जनशक्ति संख्या	सहयोगी विकास साभेदारको नाम
सि.डि.पि, विच्छया		५००००			

स्रोत: संस्थागत सर्वेक्षण, २०७५

अनुसूची १: वस्तुगत विवरण तथ्यांक संकलन फारामहरू
अनुसूची १ (क): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्वेक्षण फाराम
(दफा ८.१ (छ), ८.२ (ग), ८.३ (ख) सँग सम्बन्धित)

गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण (Profile)

संस्थागत तथ्याङ्क संकलन फाराम

हिमाली गाउँपालिका

२०७५ बैशाख

..... गाउँ/नगरपालिका
संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्वेक्षण फाराम

खण्ड १: जनसंख्या विवरण

१.१ परिचय

१.१.१ प्रदेश नं :

१.१.२ जिल्लाको नाम :

कोड :

१.१.३ स्थानीय तहको नाम :

कोड :

१.१.४ गाउँ/नगर केन्द्रको जियोकोड :

१.२ व्यक्तिगत घटना विवरण (प्रत्येक वर्षको चैत्रमसान्त सम्म दर्ता भएका विवरण अनुसार संख्या)

वडा नम्बर	जन्म	मृत्यु	विवाह	सम्बन्ध विच्छेद (जोडी)	बसाइँसराई	
					आएको	गएको
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
जम्मा						

१.३ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम विवरण (गत आ.व.को १ वर्षको विवरण लिने)

रकम

रु.हजारमा

वडा नम्बर	ज्येष्ठ नागरिक			एकल महिला		पूर्ण अपाङ्ग			आंशिक अपाङ्ग			बाल सुरक्षा अनुदान			दलित वर्ग		
	म	पु	रकम	म	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम	म	पु	रकम
१																	
२																	
३																	
४																	
५																	
६																	
७																	
८																	
जम्मा																	

वडा नम्बर	पानी घट्ट संख्या		चिस्यान केन्द्र	कुटानी, पिसानी र पेलानी (मिल) संख्या			संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र			विक्री केन्द्र वा कोसेली घर
	परम्परागत	सुधारिएको		पानी मिल	डिजेल मिल	विद्युत मिल	कृषि	जडीबुटी	उद्योग	
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
जम्मा										

२.८ उत्पादन तथा सेवामूलक उद्योग सम्बन्धी विवरण (उद्योग तथा पर्यटन)

उद्योगको नाम तथा ठेगाना	वडा नम्बर	उद्योगको स्वामित्व (सरकारी, पब्लिक निजी, सहकारी)	उद्योगको प्रकार (लघु, घरेलु, साना, मफौला तथा ठूला आदी)	प्रत्यक्ष रोजगारी जना			उत्पादन हुने वस्तु र सेवाको नाम	उत्पादित वस्तु र सेवा बाट भएको वार्षिक आम्दानी (रु हजारमा)
				महिला	पुरुष	जम्मा		
ठूला								
मध्यम								
साना								
घरेलु								
लघु								
जम्मा								

२.९ व्यापार तथा व्यवसाय सम्बन्धी विवरण (कीराना, मासु, तरकारी, फलफूल आदी)

व्यापार तथा व्यवसाय संचालक तथा कम्पनीको नाम	वडा नम्बर	व्यापार र व्यवसायको किसिम (* कोड प्रयोग गर्ने)	पसलको प्रकार	व्यापार व्यवसायको स्वामित्व (एकल, साझेदारी र सहकारी)	वार्षिक कारोवार (रु. हजारमा)

व्यापार तथा व्यवसाय संचालक तथा कम्पनीको नाम	वडा नम्बर	व्यापार र व्यवसायको किसिम (* कोड प्रयोग गर्ने)	पसलको प्रकार	व्यापार व्यवसायको स्वामित्व (एकल, साभेदारी र सहकारी)	वार्षिक कारोवार (रु. हजारमा)

*व्यापार र व्यवसायको किसिम कोड: १. कीराना वा व्यापारिक वस्तु, २. मासु विक्री केन्द्र, ३. तरकारी तथा फलफूल विक्री केन्द्र, ४. दूध चिस्यान तथा विक्री केन्द्र, ५. निर्माण सामग्री, ६. औषधी पसल वा क्लिनिक, ७. मर्मत सेवा केन्द्र, ८. इलेक्ट्रिकल तथा इलेक्ट्रोनिकस पसल, ९. होटेल तथा रेष्टुरेण्ट, १०. कपडा तथा फेन्सी

२.१० धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थल सम्बन्धी विवरण

स्थलको नाम	वडा नम्बर	भौतिक पूर्वाधार			स्वामित्व (निजी, पब्लिक लि., सामुदायिक)	विशेषता (धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक, पर्यटकीय अन्य)	वार्षिक पर्यटक आगमन संख्या
		सडकको पहुँच पुगेको/नपुगेको	होटल, लज, रेष्टुरा संख्या	नजिकको बजार केन्द्र सम्मको दुरी (कि.मी.)			

२.११ होटेल, रिसोर्ट, रेष्टुरेण्ट र होमस्टे सम्बन्धी विवरण

नाम	वडा नम्बर	स्थान	क्षमता		होटेलको प्रकार (आवासीय, रिसोर्ट, होमस्टे, रेष्टुरेण्ट, अन्य)	होटेलको स्तर (स्टार, ननस्टार)	वार्षिक पर्यटक (संख्या)	
			कोठा संख्या	वेड संख्या			आन्तरिक	वाह्य (विदेशी)

२.१२ कृषि बजार तथा हाट बजार सम्बन्धी विवरण

कृषि बजार			हाट बजार (कृषि बजार बाहेक)			
कृषि बजारस्थलको नाम	वडा नम्बर	उपलब्ध प्रमुख पूर्वाधारहरू	हाट बजारस्थलको नाम	वडा नम्बर	हाट बजार लाग्ने दिन वा वार	उपलब्ध प्रमुख पूर्वाधार
थोक बजार						
खुद्रा बजार						

कृषि बजार			हाट बजार (कृषि बजार बाहेक)			
कृषि बजारस्थलको नाम	वडा नम्बर	उपलब्ध प्रमुख पूर्वाधारहरू	हाट बजारस्थलको नाम	वडा नम्बर	हाट बजार लाग्ने दिन वा वार	उपलब्ध प्रमुख पूर्वाधार

खण्ड ग: सामाजिक विकास

३.१. शैक्षिक तथा मानव संसाधन

३.१.१ विद्यालयको भौतिक अवस्था

बाल विकास केन्द्र तथा विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय र अध्ययन केन्द्र (छ/छैन)	प्रयोग शाला	डेस्क/वेञ्चको क्षमता (जना)	खेलमैदान क्षेत्रफल (वर्ग मी.)	कम्पाउण्ड वालको किसिम (तारवार, कच्ची, पक्की पर्खाल)	चर्पीको सुविधा (छ/छैन)	स्वच्छ खानेपानी (छ/छैन)
		कुक्कुट	हिउँ	कुक्कुट	हिउँ							

३.१.२ तहगत रुपमा विद्यालय (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसा, गुम्बा) तथा विद्यार्थी संख्या

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	विद्यालयको किसिम (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसा, गुम्बा)	पूर्व प्राथमिक			आधारभूत (१-८)			माध्यमिक (९-१२)			जम्मा		
			छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
जम्मा														

३.१.३ कलेज तथा विद्यार्थी संख्या

कलेज/क्याम्पसको नाम	वार्ड नं.	संकाय	पढाई हुने तह	पढाई हुने प्रमुख विषयहरू	विद्यार्थी संख्या		
					छात्रा	छात्र	जम्मा
क. अप्रावधिक							
१.							
२.							
ख. प्रावधिक							
१.							
२.							
जम्मा							

३.१.४ शिक्षक विवरण

विद्यालयको नाम	वडा नम्बर	किसिम (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसा, गुम्बा)	स्वीकृत दरबन्दी संख्या	कार्यरत शिक्षक संख्या		महिला शिक्षक संख्या		विषयगत शिक्षक संख्या		
				शिक्षक	शिक्षिका	आधारभूत	माध्यामिक	गणित	विज्ञान	अंग्रेजी
जम्मा										

३.१.५ भर्ना दर, निरन्तरता दर, शिकाई उपलब्धी दर

विद्यालयको नाम, स्थान र किसिम (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसार गुम्बा)	वडा नम्बर	खुद भर्ना दर			निरन्तरता दर			सिकाई उपलब्धी दर			उत्तिर्ण दर			
		पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत	माध्यामिक	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२	कक्षा ८	कक्षा १०	कक्षा १२	

विद्यालयको नाम, ठेगाना र किसिम	वडा नम्बर	अपाङ्ग विद्यार्थी स्रोत कक्षा (भएको/ नभएको)	CBEGRA कार्यान्वयन (भएको/नभएको)	एकीकृत पाठ्यक्रम (भएको/नभएको)	इन्टरनेट सुविधा (भएको/नभएको)	छुट्टै प्रधानाध्यापक दरबन्दी (भएको/नभएको)

३.१.८ बालमैत्री शिक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	विद्यालय शान्ति क्षेत्र कार्यान्वयन (भएको/ नभएको)	विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक (भएको/ नभएको)	बाल क्लब गठन (भएको/नभएको)	बालमैत्री शिक्षण विधिको प्रयोग (भएको/नभएको)

३.१.९ छात्रवृत्ति तथा लक्षित सुविधाको विवरण

विद्यालयको नाम र ठेगाना (किसिम र तह)	वडा नम्बर	छात्रवृत्तिको किसिम अनुसार												
		दलित		अपाङ्ग		छात्रा	विपन्न		जेहेन्दार		अन्य सुविधा			
		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा	छात्र	छात्रा		

३.२ स्वास्थ्य तथा पोषण विवरण

३.२.१ स्वास्थ्य संस्था विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	संस्थाको प्रकार*	स्वास्थ्यकर्मी		शैया संख्या	उपलब्ध सेवा तथा सुविधा (उपलब्ध छ/छैन)										
			स्वीकृत दरबन्दी	पूर्तिको अवस्था		प्रसूति सेवा	ल्याव	क्लिनिक	एक्सरे सेवा	परिवार नियोजन	खोप सेवा	एससिटि	परामर्श सेवा	सुरक्षित मातृत्व सेवा	रक्त संचार सेवा	

*१. अस्पताल, २. प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, ३. स्वास्थ्य चौकी, ४. निजी अस्पताल, ५. आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र, ६. आखा उपचार केन्द्र, ७. प्रसूति गृह, ८. बाल अस्पताल, ९. मानसिक अस्पताल, १०. प्राकृतिक चिकित्सालय, ११. रक्त संचार केन्द्र, १२. एचआइभि परीक्षण तथा परामर्श केन्द्र, १३. शहरी स्वास्थ्य केन्द्र, १४. सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, १५. निजी क्लिनिक, १६. शिक्षण अस्पताल १७. फार्मसी १८. अन्य

३.२.३ चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	प्रकार	कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या											
			विशेषज्ञ चिकित्सक	सामान्य चिकित्सक	हे.अ.	नर्स	अहेव	अनमी	ल्याव टेक्निसियन	अन्य	अन्य			

३.२.४ खोप तथा पोषण सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	बालबालिका संख्या			खोप लिने बालबालिका संख्या					५ वर्ष मुनीका बालबालिका	
	१ वर्ष मुनीका	२ वर्ष मुनीका	५ वर्ष मुनी	विसिजि	पेण्टाभ्यालेण्ट*	पोलियो तेश्रो	दादुरा /रुबेला	जापानिज इन्सफलाइटिस (जे.ई.)	वृद्धि अनुगमन गरिएका	वृद्धि अनुगमन गरिएका मध्ये कुषोषित

*डिपिटी, हेपवि, हिपवि३

३.२.५ सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	गत वर्षको गर्भवती/प्रसूति भएका महिला संख्या	टि.टि. खोप लिने गर्भवती		गर्भावस्थाको ४ पटक जाँच गराउने गर्भवती संख्या	प्रसूति भएको आधारमा गर्भवतीको संख्या		
		टी.टी. १ (पहिलो जाँचमा)	टी.टी. २ (पहिलो खोप लिएको एक महिना पछि)		स्वास्थ्य संस्थामा	दक्ष स्वास्थ्य कर्मीको सहयोगमा घरमा	स्वास्थ्यकर्मीको अनुपस्थितिमा घरमा
१							
२							

वडा नम्बर	गत वर्षको गर्भवती/प्रसूति भएका महिला संख्या	टि.टि. खोप लिने गर्भवती		गर्भावस्थाको ४ पटक जाँच गराउने गर्भवती संख्या	प्रसूति भएको आधारमा गर्भवतीको संख्या		
		टी.टी. १ (पहिलो जाँचमा)	टी.टी. २ (पहिलो खोप लिएको एक महिना पछि)		स्वास्थ्य संस्थामा	दक्ष स्वास्थ्य कर्मीको सहयोगमा घरमा	स्वास्थ्यकर्मीको अनुपस्थितिमा घरमा
३							
४							
५							
६							
७							
८							
	जम्मा						

३.२.७ सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	गर्भावस्था/प्रसूति अवस्था/सुत्केरी पछिको ६ हप्ता भित्र मृत्यु भएका महिला	जीवित नवजात शिशु संख्या	मृत जन्म नवजात शिशु	जन्मेको २८ दिनभित्र मृत्यु भएका नवजात शिशु	१५-५९ वर्षका महिलाको संख्या	परिवार नियोजनको साधन प्रयोग गर्ने				महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका संख्या
						महिला		पुरुष		
						स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
	जम्मा									

३.२.९ गाउँपालिका/नगरपालिका भित्रमा देखा परेका प्रमुख रोग र तिनको उपचारसम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	रोगको नाम	रोगी/विरामी संख्या	उपचार भएको संख्या	फलोअप गरिएको संख्या	रेफर गरिएको संख्या	मृत्यु भएको संख्या
१	निमोनिया					
२	भाडा पखाला					
३	मलेरिया					
४	कालाजार					
५	क्षय रोग (टिबी)					
६	कुष्ठ रोग					
७	रक्तचाप					
८	मुटु रोग					
९	ग्यास्ट्रिक/अल्सर					
१०	पक्षघात					
११	एचआइभि एड्स					
१२	क्यान्सर					
१४	मधुमेह (चिनी रोग)					
१५	दम (स्वासप्रश्वास)					
१६	प्रसूतिजन्य रोग					
१७	अन्य					
	जम्मा					

नोट :- स्वास्थ्य संस्थामा सवैभन्दा बढी आएका १० वटा रोगहरूको नाम क्रमशः लेख्ने (रोगको नाम सूची राख्ने)

३.३ युवा तथा खेलकुद र मनोरञ्जन

३.३.१ खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जनस्थल सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	स्थलको नाम	उपयोग (१. खेलकुद, २. प्रदर्शनी, ३. मनोरञ्जन, ४. पिकनिक)	क्षेत्रफल / आकार (वर्ग मि.)	स्वामित्व (सरकारी, सामुदायिक, निजी, पब्लिक लि. वा अन्य)	आम्दानी (वार्षिक रु)	सेवाग्राही / आगन्तुक संख्या (वार्षिक)
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						

३.३.२ व्यावसायिक खेलाडीको विवरण

वडा नम्बर	खेलाडीको नाम	लिंग	उमेर	खेलको नाम	खेलाडीको स्तर (राष्ट्रिय, क्षेत्रीय, जिल्लास्तर)	पाएको सम्मान वा पुरस्कार

३.३.२ मुख्य चाड, पर्व तथा मेला जात्रा सम्बन्धी विवरण

वडा नम्बर	मनाइने चाडपर्व, जात्रा र मेला	स्थान	मनाउने समय	मुख्य विशेषता (धार्मिक, ऐतिहासिक, मनोरञ्जन)	कैफियत

खण्ड ४: भौतिक पूर्वाधार स्थिति विवरण

४.१ सडकमार्ग

वडा नम्बर	सडकको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	प्रकार (कच्ची, ग्राभेल, कालो पत्र)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म			

वडा नम्बर	सडकको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	प्रकार (कच्ची, ग्राभेल, कालो पत्रे)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म			

४.१ पैदल मार्ग

वडा नम्बर	पैदलमार्गको नाम	जोडिने वस्तीहरू		लम्बाई (कि.मि.)	लाभान्वित जनसंख्या
		देखि	सम्म		

४.२ पुल तथा पुलेसा

वडा नम्बर	पुलको नाम	पुल भएको खोला वा खोल्सीको नाम	जोडिने वस्तीहरू		भोलुङ्गे/काठे / ट्रष्ट/ पक्की	लम्बाई (मि.)	अवस्था (राम्रो, ठिकै, जिर्ण)	निर्मित साल
			देखि	सम्म				

४.३ सरकारी भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	कार्यालयको नाम	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था (राम्रो, ठिकै, जिर्ण)
				जग्गा	भवन	

४.४ सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन

वडा नम्बर	भवनको नाम	भवन भएको टोलको नाम	के काममा प्रयोग भइरहेकोछ?	क्षेत्रफल (वर्ग मी.)		अवस्था (राम्रो, ठिकै, जिर्ण)	लाभान्वित घरधुरी
				जग्गा	भवन		

खण्ड ५: वन, जैविक विविधता तथा वातावरण

५.१ वनको विवरण

वडा नम्बर	वनको किसिम	समेटेको घरधुरी	वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
१	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
२	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
३	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							

वडा नम्बर	वनको किसिम	समेटेको घरधुरी	वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	संचित दर (क्यू.मि./हे)	वन पैदावरको वार्षिक उत्पादन		
						काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (भारी)	जडीबुटी (केजी)
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
४	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
५	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
६	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
७	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
८	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							
९	राष्ट्रिय							
	सामुदायिक							
	साभेदारी							
	निजी							
	कवुलियती							
	धार्मिक							

नोट: जडीबुटी भन्नाले काठ, दाउरा र स्याउला बाहेक अन्य वन पैदावर जस्तै: जरा, पात, फल, फूल, खोटो, रस, चोप, कोया, विया, भुवा आदी बुझ्नु पर्दछ ।

५.२ जडीबुटीको विवरण

जडीबुटीको नाम	वनको नाम	वडा नम्बर	उत्पादन (के.जि.)	वार्षिक आम्दानी (रु. हजारमा)	वार्षिक राजस्व संकलन (रु. हजारमा)घ

जडीबुटीको नाम	वनको नाम	वडा नम्बर	उत्पादन (के.जि.)	वार्षिक आमदानी (रु. हजारमा)	वार्षिक राजस्व संकलन (रु. हजारमा)घ
जम्मा					

५.३ राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष र मध्यवर्ती तथा संरक्षित क्षेत्र

राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, र संरक्षित क्षेत्रको नाम	समेटाएका वडाहरू	जम्मा क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	संरक्षित र मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने घरधुरी
१.				
२.				
जम्मा				

५.४ चरन क्षेत्र

वडा नम्बर	चरन क्षेत्रको नाम	चरन हुने स्थान	क्षेत्रफल (व.कि.मि.)	चरन व्यवस्थापन प्रणाली (घुम्ती, चक्लाबन्दी, सामान्य)
जम्मा				

५.५ विपद जोखिम तथा व्यवस्थापन

५.५.१ जोखिमयुक्त (संवेदनशिल) स्थानमा बसोबास गरेका परिवार विवरण

वडा नम्बर	जोखिमयुक्त स्थान	घरधुरी संख्या					
		पहिरो	नदी कटान	बाढी	अति भिरोलो	अन्य	जम्मा

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

५.५.२ विपदबाट मानवीय क्षति

वडा नम्बर	आगलागी		बाढी		पहिरो		शितलहर		रोग माहामारी		सर्पदंस		जंगली जनावरबाट क्षति		भूकम्प		अन्य (चट्याड)		
	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	
१.																			
२.																			
३.																			
४.																			
५.																			
६.																			
७.																			
८.																			
जम्मा																			

५.५.३ विपदको किसिम अनुसार जोखिमको समय (महिना उल्लेख गर्नुहोस्)

वडा नम्बर	विपद अनुसार जोखिमको समय (महिना)						
	आगलागी	बाढी डुवान	पहिरो	शितलहर	रोग माहामारी	सर्पको टोकाइ	जंगली जनावरबाट क्षति
१							
२							
३							
४							
५							
६							
७							
८							
जम्मा							

५.५.४ विपदको असर विवरण

क्षति विवरण	विपदको क्षेत्र अनुसार क्षति विवरण								
	वडा नम्बर	घरगोठ		पशुपंक्षी		बाली र जग्गाजमिन		अन्य क्षति	
		परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)	परिवार	क्षति रकम (रु.)
आगलागी									
बाढी डुवान									
पहिरो									
शितलहर									
रोग माहामारी									
सर्पको टोकाइ									
भूकम्प									
जंगली जनावरबाट क्षति									
अन्य									
जम्मा									

५.५.५ विपदबाट क्षति सार्वजनिक संरचना तथा पूर्वाधार (गत १ वर्षको असरको आधारमा)

क्षति विवरण	विपदको क्षेत्र अनसुर क्षति विवरण										
	वडा नम्बर	विद्यालय		पुल पुलेसा		बाटोघाटो		कुलो नहर, खानेपानी		अन्य	
		संख्या	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)	कि.मी.	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)	संख्या	क्षति रकम (रु.)
वाढी डुवान											
पहिरो											
भूकम्प											
जंगली जनावरको क्षति											
अन्य											
जम्मा											

५.५.६ संरक्षित पानीमुहान, जमिन र भौतिक संरचना (नाम, स्थान, क्षेत्रफल)

संरक्षित पानीमुहान, जमिन र भौतिक संरचनाको नाम	वडा नम्बर	रहेको स्थान	संरक्षित पानी मुहान, जमिन, खेतवारी र संरचना	
			इकाई हेक्टर	परिमाण
संरक्षित पानी मुहान				
नदी नियन्त्रण तथा उकासबाट संरक्षित क्षेत्रको नाम				
संरक्षित खेतवारीको क्षेत्रफल				
भिरालो रोकथाम तथा संरक्षित संरचना				
संरक्षित गल्ली र पहिरो			संख्या	

खण्ड ६ : संस्थागत विकास विवरण

६.१ गाउँपालिका/नगरपालिका, सरकारी कार्यालय तथा निकायहरू

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र
१.	स्थानीय सरकार					
	गाउँपालिका/नगरपालिका					
	वडा कार्यालय					
२	स्वास्थ्य संस्थाहरू					

क्र.स.	सरकारी कार्यालय	नाम	स्थान	वार्ड नं.	जनशक्ति (जना)	कार्यक्षेत्र
	अस्पताल					
	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र					
	स्वास्थ्य चौकी					
	उप स्वास्थ्य चौकी					
३	कृषि					
४	पशु सेवा					
५	हुलाक					
६	वन					
७	प्रहरी कार्यालय					
	जिल्ला / प्रदेश					
	इलाका					
	चौकी					
८.	अन्य कार्यालयहरू					
९.	सरकारी स्वामित्वका संस्थान, समिति आदी					

६.२ समुदायमा आधारित संस्था विवरण

६.२.१ सामुदायिक संस्था विवरण

वडा नम्बर	सामुदायिक संस्थाको संख्या										
	सामुदायिक संस्था	कृषक समूह	वन समूह	सहकारी संस्था	गैसस वा क्लव	परम्परागत समूह (वडघर, गुठी, भेजा)	आमा समूह	नागरिक सचेतना केन्द्र	टोल सुधार समिति / टोल विकास संस्था	उद्यमी समूह	अन्य...
१											
२											
३											
४											
५											
६											
७											
८											
जम्मा											

६.२.२ आमा महिला समूह तथा परम्परागत समूहको विवरण

समूह, संस्था संजालको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
आमा तथा महिला											

समूह, संस्था संजालको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
परम्परागत समूह											
कृषक तथा उद्यमी समूह											
बचत समूह											
अन्य											

६.२.३ नागरिक सचेतना केन्द्र र टोल विकास संस्थाको विवरण

नागरिक सचेतना केन्द्रको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			
टोल विकास संस्था											
नागरिक सचेतना केन्द्र											
नागरिक मंच											

६.२.४ कृषक तथा उद्यमी तथा बचत समूहको विवरण

कृषक, उद्यमी तथा बचत समूह र संस्था नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण							वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार						
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा			

कृषक, उच्चमी तथा बचत समूह र संस्था नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	समूहमा आवद्ध परिवार तथा सदस्य विवरण						वचत रकम (रु.)	लगानी रकम (रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
		सदस्य संख्या			समेटेको परिवार					
		महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	अन्य			

६.२.५ बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्तीय संस्था, लघु वित्त तथा सहकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बैंक तथा सहकारी संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नम्बर	वार्षिक कारोबार रकम (रु.हजारमा)	लगानीरकम(रु.)	लगानीको मुख्य क्षेत्र
क.	बाणिज्य बैंक				
ख.	विकास बैंक				
ग.	वित्तीय संस्था				
घ.	लघु वित्त संस्था				
ड.	सहकारी संस्था				

६.२.६ गैर सरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण

गैसको नाम र ठेगाना	समेटेको क्षेत्र	वार्षिक बजेट (रु.)	विषयगत क्षेत्र	जनशक्ति संख्या	सहयोगी विकास साभेदारको नाम

६.२.७ गाउँपालिका/नगरपालिकाको आय विवरण

आय शीर्षक	गत वर्ष (रु. हजारमा)		चालु वर्ष (रु हजारमा)
	अनुमानित	वास्तविक	अनुमानित
सुरु मौज्जात			
घरजग्गा कर			
मालपोत वा भूमिकर			
हाटवजार पसल कर			
सवारी साधन कर			
मनोरञ्जन कर			
वहाल विटौरी			
विज्ञापन कर			
व्यवसाय कर			
व्यवसायिक भिडियो कर			
प्राकृतिक स्रोत उपयोग कर			
सेवा शुल्क			
दस्तुर			
विक्री आय			
दण्ड जरिवाना			
अन्य आय			
स्रोत उपयोग बाँडफाँड			
प्रदेश अनुदान :			
वित्तीय समानीकरण अनुदान			
सशर्त अनुदान			
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
संघीय अनुदान :			
वित्तीय समानीकरण अनुदान			
सशर्त अनुदान			
विशेष अनुदान			
समपुरक अनुदान			
जम्मा आय			

अनुसूची १ (ख): संस्थागत तथ्याङ्क संकलन/सर्वेक्षण फाराम
(दफा ८.१ (छ), ८.२ (ग), ८.३ (छ) सँग सम्बन्धित)

गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण

पारिवारिक विवरण संकलन फाराम

.....गाउँपालिका /नगरपालिका

२०७५

..... गाउँ/नगर वस्तुगत विवरण
पारिवारिक विवरण संकलन फाराम

१. परिचय

- १.१ प्रदेश नं :
 १.२ जिल्लाको नाम : कोड :
 १.३ स्थानीय तहको नाम : कोड :
 १.४ वडा नं :
 १.५ वस्तीको नाम: कोड :
 १.६ मार्गको नाम:
 १.७ घर क्रम संख्या (घर नम्बर) : घरको जियोकोड :
 १.८ परिवार क्रम संख्या :
 १.९ परिवारमुलीको नाम : लिंग (महिला/पुरुष/तेश्रो लिङ्गी):

२. परिवार सम्बन्धी विवरण

२.१ परिवार सदस्यको विवरण (परिवारमुलीबाट सुरु गर्ने र जेष्ठ सदस्य अनुसार क्रम मिलाएर उल्लेख गर्ने)

क्र.सं	नाम	थर	लिङ्ग	जन्म मिति	जात जाती	धर्म	मातृ भाषा	शैक्षिकस्तर (५ वर्षमाथिका लागी मात्र)	बसोबासको अवस्था (स्वदेशमा अन्यत्र वा विदेशमा बसेको सदस्यको हकमा यसपछिको विवरण नलिने)	पेशा (१० वर्ष भन्दा माथी)	वैवाहिक स्थिति (१० वर्ष भन्दा माथी)	अपाङ्गताको स्थिति

२.२ तपाईंको परिवारमा १ वर्ष भित्र मृत्यु भएका सदस्यको विवरण दिनुहोस ।

मृत्यु हुनेको नाम	लिङ्ग (महिला/पुरुष/तेश्रो लिङ्गी)	उमेर (वर्ष/महिना)	मृत्युको कारण

२.३ खानेपानीको मुख्य स्रोत के हो ?

१. पाइपधारा घर कम्पाउण्डमा २. पाइपधारा सार्वजनिक ३. डिप वोरिङ्ग ४. ट्युबवेल/हेन्डपम्प ५. ढाँकिएको इनार/कुवा
 ६. नढाँकिएको इनार/कुवा ७. मूलको पानी ८. नदी खोला ९. अन्य

२.४ खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धन कुन हो?

१. दाउरा २. मट्टीतेल ३. एल पि ग्यास ४. गुईठा ५. वायोग्यास ६. विद्युत ७. अन्य

२.५ परिवारले प्रयोग गर्ने बत्तीको मुख्य स्रोत के हो ?

१. विद्युत २. मट्टीतेल ३. वायोग्यास ४. सोलार ५. अन्य

२.६ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालय कस्तो प्रकारको छ ?

१. शौचालय नभएको २. फलस भएको (सार्वजनिक ढल) ३. फलस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क) ४. साधारण

२.७ निम्न कुन कुन सुविधाहरू परिवारले उपभोग गरेको छ ?

सुविधाहरू	उपलब्ध (१. छ, २. छैन)
रेडियो	
टेलिभिजन	
टेलिफोन/मोबाइल फोन	
कम्प्युटर	
इन्टरनेट	
मोटरसाइकल	
मोटर/कार	
रेफ्रिजरेटर	

२.८ परिवारले कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग गरेको छ? १. छ २. छैन २.१०

२.९ यदि परिवारबाट कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग गरेको छ भने सो जग्गाको विवरण (क्षेत्रफल उल्लेख गर्ने)

- २.९.१ आफ्नो परिवारको नाममा रहेको जग्गा: (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)
 २.९.२ परिवार बाहेक अरुको नाममा रहेको जग्गा: (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)
 २.९.३ अन्य स्वामित्व खुलाउने: (रोपनी/कठ्ठा/हेक्टर/व.मि.)

२.१० परिवारका कुनै सदस्यको बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता छ? १. छ २. छैन

२.११ परिवारको सरदर वार्षिक आमदानी कति छ?..... (रु हजारमा उल्लेख गर्ने)

२.१२ परिवारको सरदर वार्षिक खर्च कति छ?..... (रु हजारमा उल्लेख गर्ने)

२.१३ तपाईंको वार्षिक बाली उत्पादन तथा बिक्री कति छ?

बाली	उत्पादन (क्विन्टल)	खेती गरिएको		विक्री परिमाण (क्विन्टल)
		क्षेत्रफल	इकाई (कठ्ठा/रोपनी)	
अन्नबाली				
धान				
मकै				
गहु				
कोदो				
अन्य				
दलहन				
दाल				
रहर				
मुसरो				
चना				
सिमी				
भट्टमास				
अन्य				
तेलहन				
तोरी/सस्यु				
आलस/तिल				
सूर्यमुखी				
अन्य				
तरकारी				
आलु				
बन्दा/काउली/रायो				
बोडी				
गोलभेंडा				
काँक्रो, लौका, फर्सी				
परबल, कुन्डुक, काँको				
करेला, घिरौला, चिचिण्डो				
अन्य				
नगदे बाली				
अदुवा/वेसार				
प्याज/लसुन				
च्याउ				
अन्य				
फलफल				
आँप/लिची				
केरा/मेवा				
सुन्तता/कागती (अमिलोजात)				
स्याउ/आरुवखडा				
किवी				
अन्य				
फूलखेती				

२.१४ परिवारले कुनै चौपाया तथा पशुपंक्षी पालेको छ? १. छ २. छैन २.१६

२.१५ चौपाया तथा पशुपंक्षीहरूको विवरण दिनुहोस (संख्या उल्लेख गर्ने)।

क्र.सं	चौपाया तथा पशुपंक्षी	संख्या	दूध उत्पादन (लिटर)	मासु उत्पादन (के.जि.)	अण्डा (संख्या)	उन (के.जि.)	हाड/छाला (के.जि.)	अन्य	विक्रीबाट वार्षिक आमदानी (रु.)
१	गाइगोरु/वाच्छावाच्छी								

क्र.सं	चौपाया तथा पशुपंक्षी	संख्या	दूध उत्पादन (लिट्र)	मासु उत्पादन (के.जि.)	अण्डा (संख्या)	उन (के.जि.)	हाड/छाला (के.जि.)	अन्य	विक्रीबाट वार्षिक आमदानी (रु.)
२	राँगाभैसी/पाडापाडी								
३	याक/चौरी								
४	बाखा/भेडा, खसी/बोका								
५	सुँगुर/वंगुर								
६	कुखुरा/हाँस								
७	अस्ट्रिच								
								

२.१६ तपाइको परिवारमा माछा, मौरी र रेशमपालन गरिएको छ भने विवरण दिनुहोला?

१. माछापालन पोखरी संख्या: पोखरीको क्षेत्रफल: हेक्टर वार्षिक उत्पादन: के.जि.
 २. मौरी घर संख्या: वार्षिक मह उत्पादन: केजि
 ३. रेशमखेती कोयो संख्या: उत्पादन: केजि

२.१७ आफ्नो उत्पादनले तपाइको परिवारलाई कति महिना खान पुग्छ ? (एकमा मात्र ठीक चिन्ह लगाउनुहोस) ।

- क. ३ महिनासम्म ख. ४ देखी ६ महिना सम्म
 ग. ७ देखी ९ महिनासम्म घ. ९ महिना भन्दा बढी

२.१८ परिवारमा कुनै सदस्यले विगत ३ वर्षमा व्यवसायिक सीप तालिम प्राप्त गरेकाछन? १. छ २. छैन यदि भए सोको विवरण दिनुहोस् ।

सीप विकासका क्षेत्रहरू	महिला	पुरुष
सूचना तथा प्रविधि, इलेक्ट्रीकल र इलेक्ट्रोनिकस (कम्प्युटर, विद्युत, मोबाईल, रेडियो घडि आदी)		
सिलाई बुनाई, बुटिक, सुँगार, पार्लर आदि		
निर्माण सम्बन्धी (म्यासन, कार्पेन्ट्री आदी)		
इन्जिनियरिङ, अटोमोबाइल र मेकानिकस		
कृषि सम्बन्धी (जेटी, जेटीएर खाद्य प्रशोधन आदि)		
जनस्वास्थ्य सम्बन्धी		
पशुस्वास्थ्य सम्बन्धी		
वन सम्बन्धी		
पर्यटन टुर गाइड, ट्राभल र सत्कार		
कला सम्बन्धी		
अन्य		

३. घर सम्बन्धी विवरण

३.१ तपाइको घर कती बटा छ? संख्या

३.२ तपाई बसेको घरको स्वामित्व कस्तो प्रकारको हो? (सहि उत्तरमा एकमा मात्र ठीक लगाउनुहोस)

१. निजी/आफ्नै २. भाडामा ३. संस्थागत ४. अन्य

३.३ बसोबास गर्ने घरको छानाको प्रकार (एकभन्दा बढी घर भएमा मूल घरको विवरणका आधारमा एकमा मात्र चिन्ह लगाउने)

१. फुस वा खरको छाना भएको २. जस्ता वा च्यादर छाना भएको
 ३. टायल वा ढुङ्गाको छाना भएको ४. आरसिसि ढलान भएको
 ५. काठको छाना भएको ६. माटोको छाना भएको
 ७. अन्य (उल्लेख गर्ने)

३.४ तपाई बसेको घरको जग कस्तो प्रकारको छ?

१. माटो र ढुङ्गा २. सिमेन्ट र ढुङ्गा ३. फ्रेम स्ट्रक्चर ४. लोड वेयरिङ ५. काठको खम्बा ६. अन्य (खुलाउने)

३.५ तपाई बसेको घर भवन मापदण्ड अनुसार बनेको छ? १. छ

२. छैन

३.६ तपाई बसेको घर भूकम्प प्रतिरोधी छ? १. छ २. छैन

कोड प्रयोगका लागि विवरण

क. पारिवारिक विवरण

१.	क्र.सं.	परिवारमूलीबाट सुरु गर्ने र जेष्ठ सदस्यअनुसार क्रम संख्या उल्लेख गर्ने
२.	लिंग	१. पुरुष २. महिला ३. तेस्रो लिङ्गी
३.	जन्ममिति	जन्मेको मिति (साल, महिना र गते उल्लेख गर्ने यदी महिना र गते थाहा नभएमा साल मात्र उल्लेख गर्ने तथा २ वर्ष मुनीको बच्चाको हकमा महिना उल्लेख गर्ने)
४.	जातजाती	१. पहाडी बाह्यमण/क्षेत्री/ठकुरी/सन्ध्यासी २. मधेशी बाह्यमण क्षेत्री/राजपुत ३. पहाडी जनजाति आदिवासी ४. तराई जनजाति आदिवासी ५. पहाडी दलित ६. मधेशी दलित ७. मुस्लिम ८. पहाडी अन्य ९. मधेशी अन्य
५.	धर्म	१. हिन्दू २. बौद्ध ३. मुस्लिम ४. क्रिश्चियन ५. अन्य
६.	मातृभाषा	१. नेपाली २. मैथिली ३. भोजपुरी ४. थारु ५. तामाङ्ग ६. नेवार ७. बज्जीका ८. मगर ९. डोटली १०. उर्दु ११. अवधी १२. लिम्बु १३. गुरुङ्ग १४. बैतडेली १५. राई १६. अछामी १७. वान्तवा १८. राजवंशी १९. शेर्पा
७.	शैक्षिकस्तर	१. पूर्व प्राथमिक २. आधारभुत तह ३. माध्यमिक तह ४. स्नातक तह ५. स्नातकोत्तर ६. एमफिल र विद्या वारिधी (पिएचडि) ७. प्राविधिक एलएलसी ८. साधारण लेखपढ (साक्षर) ९. लेखपढ गर्न नसक्ने (निरक्षर)
८.	बसोवासको अवस्था	१. गणना गरेको ठाउँमा बसेको, २. स्वदेशमा अन्यत्र बसेको, ३. विदेशमा बसेको
९.	पेशा	१. कृषि तथा पशुपालन २. नोकरी/जागीर ३. उद्योग तथा व्यापार ४. ज्याला/मजदुरी ५. वैदेशिक रोजगारी ६. व्यवसायिक कार्य (पत्रकार, वकिल, परामर्श, ठेक्का पट्टा, पुजारी आदी ७. विद्यार्थी (अध्ययनरत) ८. गृहणी ९. बेरोजगार १०. अन्य
१०.	वैवाहिक स्थिति	१. अविवाहित २. एकल विवाह ३. बहुविवाह ४. पुनःविवाह, ५. विधुर/विधवा ६. सम्बन्ध विच्छेद ७. विवाहित तर अलग बसेको
११.	अपाङ्गताको स्थिति	१. अपाङ्गता नभएको २. शारीरिक अपाङ्गता ३. बौद्धिक अपाङ्गता ४. दृष्टिविहीन (आँखा नदेख्ने) ५. बोल्ल तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा) ६. स्वर बोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके) ७. श्रवण दृष्टिविहीन ८. मनोसामाजिक अपाङ्गता

ख. पारिवारिक विवरण संकलनकालागि सामाजिक तथा जातिगत समूह

क्र.सं.	जातिगत समूह	प्रमुख जातजातीहरू
	पहाडी दलित	१. गन्धर्व (गाईने) २. परियार (दमाई, दर्जी, सुचीकार, नगर्ची, ढोली, हुड्के) ३. वादी ४. विश्वकर्मा (कामी, लोहार, सुनार, ओड, चुनँरा, पार्की, टमाटा) ५. सार्की (मिजार, चर्मकार, भूल)
	मधेशी दलित	१. कलर २. दुसाध (पासवान, हजरा) ३. ककैहिया ४. धोवी (रजक) हिन्दू ५. कोरी ६. पत्थरकट्टा ७. खटिक ८. पासी ९. खत्वे (मण्डल, खड्ग) १०. बाँतर ११. मुसहर १२. चमार (राम, मोची, हरिजन, रविदास) १३. चिडिमार १४. मेस्तर (हलखोर) १५. डोम (मरिक) १६. सरभङ्ग (सरवरिया) १७. तत्मा (ताँती, दास)
	पहाडी जनजाति आदिवासी	१. कुशवाडिया, वनकरिया, कुसुण्डा, राउटे, सुरेल, हायु, राजी, लेप्चा, २. चेपाङ, थामी, बोटे, दनुवार, बरामु, ल्होमी, माभ्मी, दराई, सियार, थुदाम ३. सुनुवार, तामाङ, भुजेल, कुमाल, भोटे, पहेरी, ताप्केगोला, डोल्पो, फ्रि, मुगाल, लार्के, ल्होपा, दुरा, बालुङ ४. गुरुङ, मगर, राई, लिम्बु, छैरोतन, ताडवे, तिनगाउले थकाली, बाह्र गाउले, माफाली थकाली, शेर्पा, याक्खा, छल्ल्याल, जिरेल, व्यासी, ह्योल्मो ५. नेवार, थकाली
	मधेशी जनजाति तथा आदिवासी	१. किसान, मेचे (बोडो) २. धानुक, भाँगाङ, सतार (सन्ध्याल) ३. थारु, राजवंशी, गन्गाई, धिमाल, ताजपुरिया
	पहाडी बाह्यमण तथा क्षेत्री	सबै पहाडी मूलका बाह्यमण, क्षेत्री र ठकुरी
	मधेशी बाह्यमण तथा राजपुत	भा, राजपुत, त्रिपाठी, मिश्रा, शुक्ला, कायस्थ
	मुस्लिम	मुस्लिम, चुरौटे
	पहाडी अन्यजाती	गिरी, पुरी, भारती, सन्ध्यासी, योगी, कुँवर
	मधेशी अन्यजाती	यादव, तेली, कलवार, सुढी, कुमिर, कानु/हलवाई, हजाम/ठाकुर, बढही, राजभर, केवट, मल्लाह, तुनिया, कुम्हार, कहर, लोध, विड/विण्डा, गडेरी/भेडीहयार, माली, कामर, धुनिया, वराय, मुण्डा, बडाई, पञ्जावी, बंगाली, मारवाडी, नुराड, कायस्थ, जैन, बानिया, अमात, कशवानिया, राजबोध, कुशवाहा

उत्तरदाताको नाम:

दस्तखत:

फोन नम्बर:

सर्वेक्षक नाम:

दस्तखत:

फोन नम्बर:

सन्दर्भ सामाग्री

- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, (२०७४ वि.सं.)। गाउँ नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि २०७४। काठमाण्डौं: संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, सिंहदरवार ।
- केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, (२०७० वि.सं.)। नेपालमा गरिवीको लघु क्षेत्र अनुमान २०६८, काठमाण्डौं: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग थापाथली ।
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Village Development Committee/Municipality)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population Census 2011 (Household and Population by Sex Ward Level)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Usual Activity Performed in the 12 Month and Economic Activity)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2014). *National Population and Housing Census 2011 (Usually Active and Not Active Population and Living Arrangement of Children)*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- Central Bureau of Statistics, (2016). *Statistical Year Book 2015*, Kathmandu: Central Bureau of Statistics, Thapathali.
- National Planning Commission, (2014). *Nepal Human Development Report, 2014*. Kathmandu: GoN, National Planning Commission